

KRZYSZTOF RAFAŁ PROKOP – GLIWICE

**WYPISY ŹRÓDŁOWE DO BIOGRAFII POLSKICH BISKUPÓW
I OPATÓW Z CZASÓW RZECZYPOSPOLITEJ OBOJGA NARODÓW
ORAZ NIEWOLI NARODOWEJ DOBY ZABORÓW (XVI – XIX W.)**

(CZ. XI)

Czyniąc zadość zapowiedzi zawartej we wprowadzeniu do poprzedniej części *Wypisów źródłowych*, przynoszących tylko jedną kategorię świadectw, mianowicie *testimonia consecrationis*, w obecnej części zaprezentowana zostaje kolejna porcja współczesnych wydarzeniom zapisek na temat sakr członków staropolskiego episkopatu, stanowiąc kontynuację i zarazem dopełnienie tamtej¹. O ile uprzednio mieliśmy do czynienia z urzędowego charakteru poświadczeniami faktu konsekracji nowego reprezentanta kolegium biskupiego, w postaci czy to samoistnego dokumentu, czy też wpisu w *acta episcopalia* lub w kapitulnych *acta actorum*, których wiarygodność rzadko kiedy można kwestionować, o tyle poniżej zawarte są materiały po tym względem zróżnicowane, z czym w szeregu przypadków wiąże się potrzeba daleko posuniętej ostrożności przy próbach rekonstruowania w oparciu o nie biegu wydarzeń. Chodzi w pierwszej kolejności o zeznania świadków w tak zwanych procesach informacyjnych, od czasów potrydenckich (w realiach polskich w praktyce od schyłku lat osiemdziesiątych XVI wieku) poprzedzających każdą nominację biskupią, co zresztą ma miejsce nieprzerwanie po dziś dzień².

¹ W uzupełnieniu do biografii jednego spośród uwzględnionych w tamtej części *Wypisów źródłowych* przedstawiciele episkopatu katolickiego z ziem polsko-litewsko-ruskich, który dostąpił zaszczytu przyjęcia sakry z rąk następcy św. Piotra (mowa o biskupie Łukaszu Krzysztofie Wielowiejskim, konsekrowanym 29 IX 1726 w Rzymie przez papieża Benedykta XIII), zob.: Archivio Segreto Vaticano, Archivio Concistoriale, Processus Datariae 103, b.p. (akta procesu informacyjnego na biskupstwo); *Teki Dworzaczka. Materiały historyczno-genealogiczne do dziejów szlachty wielkopolskiej XV-XX w.*, Kórnik 1995-1997 (edycja elektroniczna na CD): *Metrykalnia/Katolickie/Część 8 • nr 53127 i 53180* (Broniszewice), gdzie m.in. wskazanie na kościół jezuitów w Kaliszu, jako miejsce pochowania tego hierarchy, zmarłego 19 [9?] II 1742 w Jędrzychowie.

² S. Aichner, *Compendium iuris ecclesiastici ad usum cleri*, Brixinae 1895⁸, s. 287-288

W tych przypadkach, kiedy w rachubę wchodziła translacja z jednej stolicy biskupiej (obojętnie czy rezydencjalnej, czy też tytularnej) na drugą, czyli gdy duchowny, do którego odnosił się przeprowadzany w nuncjaturze apostolskiej proces, był już wcześniej członkiem episkopatu, w kwestionariuszu zadawanych powołanym świadkom pytań pojawiało się również owo dotyczące faktu posiadania przezeń święceń biskupich (*An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse et quae sit causa scientiae?*). Jak pokazuje praktyka, z jednej strony szczegółowość, z drugiej zaś rzetelność udzielanych na nie odpowiedzi, bywały zróżnicowane, stąd badacz natrafia w tej kategorii źródeł zarówno na informacje równie precyzyjne, co w wyżej wspomnianych testimoniach, jak i na zeznania wskazujące na brak u świadka bliższej orientacji w przedmiocie, którego pytanie dotyczyło. Zdarzały się zresztą i takie, które historyka dążącego do ustalenia odznaczającego się pewnością fundamentu faktograficznego najzwyczajniej «wiodą na manowce», gdyż zawierają wiadomości nieprawdziwe, jakkolwiek przez zeznającego podawane *bona fide*. Dla badacza stanowią one najpoważniejszy kłopot, bowiem nie zawsze jest oczywiste, iż ma się do czynienia z przekazem nieprecyzyjnym czy wprost mylnym, lecz rzecz wymaga niekiedy żmudnej weryfikacji, zaś w pewnej liczbie przypadków wręcz trudno rozstrzygnąć, czy mamy do czynienia ze świadectwem zawierającym choćby ziarno prawdy, czy też całkowicie niewiarygodnym.

Zaprezentowany poniżej zbiór świadectw źródłowych stanowi pochodną nie tylko – co zrozumiałe – przeprowadzonych kwerend, ale również dokonanej selekcji, gdyż pominięte zostały wśród podanych do druku te, o których ponad wszelką wątpliwość można stwierdzić, że niczego do stanu wiedzy nie wnoszą – czy to z racji nadmiernej ogólnikowości i braku konkretów, czy też przez wzgląd na dającą się stwierdzić ich bałamutność. Edycją objęto wyłącznie te, dzięki którym do obiegu wprowadzone zostają dane faktograficzne albo uprzednio nie znane, a zasługujące na zaufanie, albo też potwierdzające informacje wiadome wcześniej z innych źródeł, często jednak przeoczone i skutkiem tego nadal nieobecne w literaturze przedmiotu. W pewnej liczbie przypadków zdecydowano się podać do druku również świadectwa, co do których – na obecnym etapie badań – nie mamy możliwości definitywnego rozstrzygnięcia, czy są one w pełni wiarygodne i w konsekwencji poszerzają zakres dostępnej wiedzy. Chodzi wszakże o sytuacje, kiedy – wedle rozeznania wydawcy – o sakrze biskupiej danego hierarchy nic ponadto nie wiadomo, stąd trudno o przeprowadzenie wiodącej ku zadowalają-

(*Processus informativus*); J. Grzywacz, *Nominacja biskupów w Polsce przedrozbiorowej*, Lublin 1960, s. 91-102 (*Proces informacyjny «de vita et moribus»*: s. 92-97 § 1 *Proces informacyjny w kraju*, s. 97-102 § 2 *Proces stanowczy w Kurii Rzymskiej*); H. Fokciński, *Procesy informacyjne przed prowizjami na wyższe godności kościelne w Polsce w seriach «Processus Consistoriales» i «Processus Datariae»* *Archiwum Watykańskiego (1588-1875)*, w: *Katalogi mikrofilmów i fotokopii poloniców z archiwów zagranicznych*, z. 9 – *Wykaz mikrofilmów Punktu Konsultacyjnego PISE w Warszawie z serii «Processus Consistoriales» i «Processus Datariae»* *Archiwum Watykańskiego*, Warszawa 1992, s. 3-17. Ostatnio także: I. Makarczyk, *Procesy informacyjne biskupów polskich z Zakonu Kanoników Regularnych Laterańskich*, w: *Przemijanie i trwanie. Kanonicy Regularni Laterańscy w dawnej i współczesnej Polsce*, red. K. Łatak i I. Makarczyk, Kraków 2008, s. 233-263.

cym rezultatom weryfikacji (nawet przy uwzględnieniu pośredniego charakteru przesłanek, jak czas, miejsce oraz innego rodzaju okoliczności – w rozumieniu prawdopodobieństwa ich zaistnienia). Jedynie zatem publikacja takiej zapiski, dzięki czemu nieobecne dotychczas w obiegu naukowym źródło zostaje udostępnione ogółowi zainteresowanych, może prowadzić ku oczekiwanej czy to afirmacji, czy też falsyfikacji zawartych w niej wiadomości – w rezultacie dalszych poszukiwań, które jeśli nawet niczego nie przyniosą, z czego prawdopodobieństwem należy się liczyć, wówczas tak czy inaczej świadectwo to pozostanie jedynym, odnośnej kwestii dotyczącym, co w nie mniejszej mierze przemawia na rzecz jego opublikowania.

W obecnej części *Wypisów źródłowych* korzystający znajdzie świadectwa informujące o święceniach biskupich w sumie 100 [101] członków krajowego episkopatu katolickiego. W łącznym ujęciu z owymi 195, zawartymi w części poprzedniej, stanowi to (odjawszy 26 hierarchów, których nazwiska powtarzają się w obu częściach) zbiór wiadomości na temat konsekracji aż 270 przedstawicieli kolegium biskupiego z ziem historycznie związanych z dziejami Polski w stuleciach XV-XIX, torujący drogę ku opracowaniu w przyszłości «korpusu» sakr biskupów polskiego Kościoła. Jak dotąd bowiem brak tego rodzaju publikacji w dorobku rodzimej historiografii kościelnej, choć analogicznego charakteru opracowania powstały już przed laty w odniesieniu przykładowo do Hiszpanii (i krajów hiszpańskojęzycznych)³ czy Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej⁴, stąd warto, aby tego rodzaju luka w stanie badań została zapełniona. Natomiast materiały zaprezentowane w drugim bloku, opatrzonym nagłówkiem *Monastica*, a przynoszącym świadectwa do biografii w sumie 41 [39] staropolskich opatów (w tej liczbie również pojedynczych komendatariuszy, czyli duchownych wywodzących się z szeregów duchowieństwa świeckiego i najczęściej pełniących rozmaite funkcje w służbie monarchy, z którego prezenty – jako patrona wszystkich, za wyjątkiem bazylikańskich archimandrii, opactw męskich w państwie polsko-litewskim – otrzymywali je w komendę, co jednak rzadko kiedy prowadziło następnie do przywdziania przez nich mniszego habitu, częściej natomiast stanowiło etap ku osiągnięciu godności biskupiej), przybliżają z kolei do opracowania postulowanego niejednokrotnie przez autora tych słów słownika biograficznego wpisanych w dzieje Kościoła na ziemiach polskich opatów i prepozytów generalnych. Także i w owym względzie zaniedbania w dorobku rodzimej historiografii są widoczne, tak iż dla szeregu spośród rodzimych opactw brak krytycznie zesta-

³ L. de Echeverría, *Episcopologio Español Contemporáneo (1868-1985)*, Salamanca 1986; V. Guitarte Izquierdo, *Episcopologio Español (1700-1867). Españoles Obispos en España, América, Filipinas y otros Países (Instituto Español de Historia Eclesiástica. Subsidia, n° 29)*, Roma 1992; tenże, *Episcopologio Español (1500-1699). Españoles Obispos en España, América, Filipinas y otros Países (Instituto Español de Historia Eclesiástica. Subsidia, n° 34)*, Roma 1994. Także: J. Restrepo Posada, *Genealogía episcopal de la jerarquía eclesiástica en los países que formaron la Gran Colombia 1513-1966*, Bogotá 1968.

⁴ C. N. Bransom, *Ordinations of U.S. Catholic Bishops 1790-1989*, Washington 1990. Zob. też ostatnio: M. R. Birtz, M. Kierein *Cătavea succesuni apostolice catolice din România*, Cluj-Napoca 2011 (jako przykład tego rodzaju edycji z innego spośród krajów Starego Kontynentu).

wionych wykazów ich przełożonych, przy czym w odniesieniu do czasów nowożytnych pisano na ten temat nawet mniej niż o wiekach średnich. Współczesne zdarzeniom świadectwa, zawierające informacje o datach życia tudzież o chronologii piastowania godności, zasługują tedy na baczniejszą uwagę i ich udostępnienie ogółowi zainteresowanych.

* * * * *

SKRÓTY ARCHIWALNE I BIBLIOGRAFICZNE

- ADWł — Archiwum Diecezjalne we Włocławku.
- ASV — Archivio Segreto Vaticano, Rzym (Watykan).
- Dola (I) — K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych metropolii i diecezji polskich obrządku rzymskokatolickiego do czasów współczesnych*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, red. B. Kumor, Z. Obertyński, t. 2, cz. 2, Poznań – Warszawa 1979, s. 255-303.
- Dola (II) — K. Dola, *Katalog arcybiskupów i biskupów rezydencjalnych eparchii polskich obrządku grecko-unickiego od unii brzeskiej (1596) do roku 1945*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, red. B. Kumor, Z. Obertyński, t. 2, cz. 2, Poznań – Warszawa 1979, s. 304-311.
- Korytkowski (I) — J. Korytkowski, *Arcybiskupi gnieźnieńscy, prymasowie i metropolici polscy od roku 1000 aż do roku 1821 czyli do połączenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego z biskupstwem poznańskim*, t. 1-5, Poznań 1888-1892.
- Korytkowski (II) — J. Korytkowski, *Pralaci i kanonicy katedry metropolitalnej gnieźnieńskiej od roku 1000 aż do dni naszych*, t. 1-4, Gniezno 1883.
- Nitecki — P. Nitecki, *Biskupi Kościoła w Polsce w latach 965–1999. Słownik biograficzny*, Warszawa 2000.
- Polonica — K. R. Prokop, *Polonica z drugiej połowy XVII oraz z XVIII i XIX w. w zbiorze «Iuramenta fidelitatis et Professiones fidei» z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 93 (2010) s. 211-258.
- PSB — *Polski Słownik Biograficzny*, t. 1 →, Kraków–Warszawa 1935 →
- Szostkiewicz — Z. Szostkiewicz, *Katalog biskupów obrządku łacińskiego przedrozbiorowej Polski*, w: *Sacrum Poloniae Millenium. Rozprawy – Szkice – Materiały historyczne*, t. 1, Rzym 1954, s. 391-608.
- Teki Dworzaczka — *Teki Dworzaczka. Materiały historyczno-genealogiczne do dziejów szlachty wielkopolskiej XV-XX w.*, Kórnik 1995-1997 [2004] (edycja elektroniczna na CD).
- Wiadomości — K. R. Prokop, *Wiadomości do biografii biskupów oraz opatów i księży z ziem Rzeczypospolitej Obojga Narodów z osiemnastowiecznej prasy warszawskiej doby saskiej i stanisławowskiej (1729-1795)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 86 (2006) s. 287-329.

SAKRY BISKUPIE

1

Baranowski Wojciech arcybiskup (Przemyśl – Płock – Włocławek – Gniezno)
sakra 23 IV 1585 (wtorek) • Kraków⁵

Stanisłai Rescii diarium 1583-1589, wyd. J. Czubek, Kraków 1915, s. 93.

[Dies] 23ª Aprilis [1585]. Dominus episcopus Cracoviensis [mowa o Piotrze Myszkowskim] in Arce [tj. na Wawelu] consecravit in episcopum Praemisliensem dominum Albertum Baranowsky, assistente domino episcopo Camenecensi [mowa o Marcynie Białobrzeskim] et suffraganeo Cracoviensi [mowa o Jakubie Milewskim]. Rex adfuit, cardinalis [mowa o Andrzeju Batorym], nuntius et reliqua aula.

2

Bokum (Alten-Bokum) Jan Kazimierz biskup (Przemyśl – Chełmża)
sakra [24 lub 28] VIII 1701 • Warszawa⁶

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 107, k. 193v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1717 świadka Piotra Tarły, biskupa tytularnego *Claudiopolis i sufragana poznańskiego*); zob. również: *tamże, k. 195r* (świadek Karol Kulesza, jezuita, *superior rezydencji w Międzyrzeczu*): „*Audivi eum consecratum fuisse Varsaviae ante quatuordecim vel quindecim circiter annos*”.

Scio eum consecrationis munus suscepisse Varsaviae, quia praesens fui.

⁵ Por. *Kronika mieszczanina krakowskiego z lat 1575-1595*, wyd. H. Barycz, Kraków 1930, s. 28: „Dnia 23 miesiąca kwietnia w roku 1585, w niedzielę [*sic!*], w dzień św. Wojciecha, święcono księdza Baranowskiego na Zamku Krakowskim na biskupstwo przemyskie. Święcił go biskup krakowski Piotr Myszkowski, [oraz] Białobrzeski, biskup kamieniecki, [i] Milewski, sufragan [krakowski]. Ci wszyscy i król jegomość Stefan Batory do biskupa krakowskiego na obiad do dwóra za święty Franciszek jechali”. Nadto: Szostkiewicz, s. 410; Dola (I), s. 290, nr 28; Nitecki, kol. 18-19.

⁶ W. Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, Przemyśl 1910, s. 391 („Przed konsekracją miał złożyć biskup Bokum przysięgę według załączonej przez Stolicę Apostolską rotę, a złożył ją w ręce biskupa poznańskiego Stanisława w Święcicach Święcickiego w dniu 1 IX 1701. Zdaje się więc, że również ten biskup konsekrował go tego samego dnia. W dniu konsekracji mianował oficjałem swoim Andrzeja Antoniego Podolskiego, archidiacona przemyskiego, dając mu wszelką władzę *iurisdictionis*”). Także: *Diecezja chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny*, Pelplin 1928 [1929], s. 46 nr 41; Szostkiewicz, s. 417; Dola (I), s. 290 nr 45; Nitecki, kol. 37; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803. Ein biographisches Lexikon*, wyd. E. Gatz, Berlin 1990, s. 36-37 (H.J. Karp).

3

Choromański Stanisław arcybiskup (Sejny – Warszawa)

sakra 8 II 1829 (niedziela) • Warszawa⁷

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 238, k. 28r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1836 świadka Antoniego Białobrzieskiego, honorowego kanonika augustowskiego, proboszcza w Łomży); zob. również: tamże, k. 29r-v (świadek Paweł Janczewski, honorowy kanonik augustowski, regens-substytut Seminarium Duchownego w Sejnach, proboszcz w Sokolowie): „Protulit, scire se ex notitia publica, transferendum anno 1829 munus consecrationis suscepisse. Consecratorem eius fuisse Nicolaum Manugiewicz, id temporis loci ordinarium”.

Transferendum episcopum munus consecrationis suscepisse in ecclesia Varsaviensi Sanctae Crucis die 8. mensis Februarii 1829 anno (consecrationi huic, uti capellanus episcopi consecrantis [mowa o Mikołaju Janie Manugiewiczzu], [praesens] fui).

4

Czapski Walenty Aleksander biskup (Przemyśl – Włocławek)

sakra 16 VI 1737 (niedziela) • Radom⁸

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 128, k. 502r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1741 świadka Gabriela Piotra Baudouina, misjonarza-lazarysty z warszawskiego domu zgromadzenia); zob. również: tamże, k. 502v (świadek Piotr Jacek Śliwicki, misjonarz-lazarysta, wizytator polskiej prowincji zgromadzenia): „Scio illum munus consecrationis suscepisse anno 1738 a moderno Eminentissimo cardinali episcopo Cracoviensi, et hoc audivi a plurimis viris fide dignis”.

Audivi a gravissimis viris ipsum suscepisse munus consecrationis anno 1738 Radomiae ab Eminentissimo cardinali episcopo Cracoviensi [mowa o Janie Aleksandrze Lipskim].

5

Dąbbski Stanisław Kazimierz biskup (Chełm/Krasnystaw – Łuck – Płock – Włocławek – Kraków)

⁷ „Gazeta Warszawska”, nr 39 z 10 II 1829, s. 345; W. Jemielity, *Diecezja augustowska czyli sejneńska w latach 1818-1782*, Lublin 1972, s. 40; *Polonica*, s. 166, nr 19. Nadto: Nitecki, kol. 52.

⁸ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów z czasów Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz niewoli narodowej doby zaborów (XVI-XIX w.)*, cz. 10, wyd. K. R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 97 (2012) s. 230, nr 16. Por. Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 423; Szostkiewicz, s. 429; Dola (I), s. 291, nr 48; Nitecki, kol. 62-63.

*sakra [?] 1674 • Warszawa*⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 55, k. 377v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1676 świadka Marcina Protsica vel Protwicza, doktora obojga praw, kanonika katedralnego włocławskiego).

Scio eundem Illustrissimum et Reverendissimum dominum suscepisse munus consecrationis, quia ipse praesens etiam adstiterit in ecclesia collegiata Sancti Joannis Baptistae Varsaviae, et consecrator fuit Illustrissimus dominus modernus archiepiscopus Gnesnensis, tunc episcopus Culmensis [mowa o Andrzeju Olszowskim], assistantibus Illustrissimis dominis episcopis Camenecensis [mowa o Wespazjanie Lanckorońskim] et Kiioviensis [mowa o Tomaszu Ujejskim]. [...] Tertius iam vertitur annus ex quo idem Illustrissimus dominus Stanislaus Dąbmski est episcopus Chelmenis, quia vidi, ut supra, quando consecrationem suscepit.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 55, k. 377v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1676 świadka Marcina Bogackiego, archidiacona kruszwickiego, kanonika kapituły kolegiackiej św. Michała w Płocku, proboszcza sandomierskiego). Zob. również: tamże, k. 382v (świadek Jan Rochowicz, kanonik kapituły kolegiackiej zamojskiej): „Scio eundem Illustrissimum dominum suscepisse munus consecrationis suae in civitate Varsaviensi”.

Consecratio eiusdem Illustrissimi celebrata est Varsaviae, in ecclesia collegiata Sancti Joannis Baptistae, in praesentia Serenissimi regis, et Illustrissimus tunc episcopus Culmensis, nunc archiepiscopus Gnesnensis, fuit consecrator, et alii duo in eodem munere adiutores fuerunt Illustrissimi domini episcopi Camenecensis et Kiioviensis, quae scio tanquam oculatus testis, cum eidem consecrationi adstiterim. [...] Iam tertius currit annus, ex quo Illustrissimus dominus episcopus assecutus est episcopatum Chelmensem, quod scio ut supra.

6

Denhoff Jerzy Albrecht biskup (Kamieniec – Przemyśl – Kraków)

*sakra [po 1 IV] 1686 • Sambor*¹⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 85, k. 293r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1687 świadka Konstantyna a Koniępole Przedbora, kustosa kapituły katedralnej przemyskiej); zob. również: tamże, k. 799r (świadek Mikołaj Popławski, biskup inflancki): „A duobus circiter annis est consecratus et hoc est publicum”; tamże, k. 800v (świadek Zygmunt Otrębusz, kantor kapituły katedralnej poznańskiej): „A tribus circiter annis est consecratus, quod audivi ex publica fama”.

⁹ W. Pawelec, *Biskupstwo chelmskie (szkic historyczny)*, cz. [6], „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie”, 16 (1934) nr 1, s. 395 nr 39; Szostkiewicz, s. 432; Dola (I), s. 268, nr 31; Nitecki, kol. 69-60; B. S. Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej do roku 1795*, t. 1, Kraków 1998, s. 526.

¹⁰ Szostkiewicz, s. 434-435; Dola (I), s. 267, nr 37; Nitecki, kol. 73-74; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 527.

Puto quinque ab hinc annis in episcopum consecratus fuisse in civitate Samboria, in praesentia Regiarum Maiestatum, et hoc scio per relationem aliorum. [...] A tempore quo fuit consecratus episcopus admotus fuit ad regimen Ecclesiae Camenecensis.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 85, k. 805v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1687 świadka Teodora Andrzeja Potockiego, prepozyta kapituły katedralnej przemyskiej); zob. również: tamże, k. 800v (świadek Stanisław Orłowski, bernardyn): „Consecratus est in episcopum, quod scio, quia audivi ista dici communiter”. Por.: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 94, k. 378r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1700 świadka Rafała Chrzanowskiego, paulina, przeora warszawskiego): „Scio dictum Illustrissimum dominum episcopum Denhoff fuisse consecratum ab Illustrissimo domino Malachowski [sic!], tunc temporis episcopo Culmensi; hanc autem scientiam habeo ex relatione fide dignorum”.

Puto quatuor retro annis circiter, uti a pluribus audivi, suscepisse munus consecrationis per manus Illustrissimi domini episcopi Kiioviensis [mowa o Andrzeju Chryzostomie Załuskim]. [...] Ex tempore supradicto, ex quo fuit consecratus, exercuit munus episcopi Camenecensis”.

7

*Dmochowski Kazimierz biskup (Wilno – Mohylów)
sakra 11 VII [29 VI st.st.] 1841 (niedziela) • Sankt Petersburg¹¹*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistoriales, vol. 250, k. 838r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1848 świadka Antoniego Fijałkowskiego, pralata kapituły katedralnej wileńskiej); zob. również: tamże, k. 835r (świadek Antoni Kossowski, archidiacon mohylowski): „Episcopum Casimirum Dmochowski consecratum esse in episcopum Millensem 1841 anno, die 29. Junii, in festo Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli”.

Certo scio Illustrissimum [et] Reverendissimum dominum Casimirum Dmochowski consecrationem in episcopum Millensem suscepisse Petropoli anno 1841, mense Junii, die 29., ab archiepiscopo defuncto Ignatio Pawłowski, assistentibus Valentino Tomaszewski et Paulo Straszynski, episcopis.

8

Dzięcielski Józef Marcelin biskup (Włocławek – Lublin)

¹¹ *Polonica*, s. 169 nr 36; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 234, nr 24. Nadto C. Falkowski, *Dmochowski Kazimierz Roch herbu Pobóg (1780-1851), arcybiskup mohylewski i metropolita kościołów rzymsko-katolickich w Cesarstwie Rosyjskim*, PSB, t. 5, s. 208-210 („otrzymał sakrę biskupią w Petersburgu 29 VI 1841 z rąk metropolity Ignacego Pawłowskiego”); Nitecki, kol. 77; V. Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, Vilnius 2002, s. 845-846.

sakra 5 III 1820 (niedziela) • Kalisz¹²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 223, k. 181v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1825 świadka Antoniego Fijałkowskiego, kanonika kapituły katedralnej wrocławskiej); zob. również: tamże, k. 180r-v (świadek Franciszek Pawłowski, dziekan kapituły katedralnej wrocławskiej): „Scire transferendum consecrationis munus suscepisse in anno millesimo octingentesimo vigesimo, eo enim tempore praesens aderam Calisii consecrationique assistebam”.

Quamvis consecrationi eius non aderam, tamen ex publica fama eaque certissima notitia constat mihi, transferendum ab Illustrissimo piae memoriae Andreae Wołłowicz, episcopo Vladislaviensi, Dominica III Quadragesimae anno millesimo octingentesimo vigesimo Calisii consecrationis munus suscepisse.

9

Fijałkowski Antoni Melchior arcybiskup (Płock – Warszawa)

sakra 15 V 1842 (niedziela) • Włocławek¹³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 256, b.p. (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1856 świadka Antoniego Białobrzeskiego, scholastyka kapituły metropolitalnej warszawskiej).

Transferendum munus consecrationis suscepisse Vladislaviae die 15. Maii anno 1842; scio, nam vidi et legi mentionem de huiusmodi consecratione factam in libro ad consignandos promotos ad sacros ordines per dictum transferendum instituto.

10

Firlej Henryk (starszy) arcybiskup (Łuck – Płock – Gniezno)

sakra [?] 1616 • Warszawa¹⁴

¹² *Polonica*, s. 170 nr 41; S. Chodyński, *Biskupi sufragani wrocławscy*, Włocławek 1906, s. 78-79, nr 36; S. Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników wrocławskich*, Włocławek 1914 (rkp w ADWł), s. 240-242 (zwł. s. 241: „Konsekrowany w Kaliszu, w tamtejszej kolegiacie, dnia 5 III 1820 r., w niedzielę trzecią [Wielkiego] Postu, przez biskupa [Andrzeja] Wołłowicza w asystencji Kazimierza Lipskiego, infułata z Chocza, i Franciszka Pawłowskiego, kanonika wrocławskiego (późniejszego biskupa)”; M. Godlewski, *Dziecielski Józef Marcelin (1768-1839), biskup lubelski, senator Królestwa Kongresowego*, PSB, t. 6, s. 179 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 90.

¹³ „Pamiętnik Religijno-Moralny”, 2 (1842) s. 594. Także A. J. Nowowiejski, *Płock – monografia historyczna*, Płock 1930², s. 81 nr 25; Nitecki, kol. 98.

¹⁴ W. Czaplński, *Firlej Henryk († 1626), prymas*, PSB, t. 6, s. 477-478 (brak informacji o sakrze); Szostkiewicz, s. 446; Dola (I), s. 279, nr 20; Nitecki, kol. 99. Nadto: S. Nakielski, *Miechovia sive promptuarium antiquitatum monasterii Miechoviensis [...]*, Cracoviae 1634, s. 854 („Anno 1612. Postea Gnesnam cum obedientia missus, ibidem sacris ordinibus ad presbyteratum usque

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 18, k. 293r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1624 świadka Jana Drzewickiego, kanonika kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej, proboszcza łomżyńskiego, sekretarza królewskiego).

Scio ipsum est a multis annis presbiterum, non tamen scio illum suscipientem ordines, sed solum fui praesens, quando fuit consecratus episcopus Luceoriensis hic Varsaviae.

11

*Firlej Henryk (młodszy) biskup (Przemysł – Poznań)
sakra 30 XI 1631 (niedziela) • Tyniec (Kraków)¹⁵*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 951r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Albina Latosa, kanonika kapituły kolegiackiej pułtuskiej).

Iam a tribus annis et aliquot mensibus ipse Reverendissimus dominus Firley in episcopum est consecratus ab episcopo Chelmensi [mowa o Remigiuszu Koniępcolskim], assistantibus moderno episcopo Luceoriensi, tunc temporis Kiioviensi [mowa o Bogusławie Radoszewskim], et Reverendissimo domino episcopo suffraganeo Cracoviensi [mowa o Tomaszu Oborskim], quae consecratio fuit facta in prima Dominica Adventus anni 1631 in ipsius abbacia Tynecensi, cui solemnitati ego interfui.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 959v-960r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Jana Baptysty Zamojskiego, dominikanina, biskupa bakowskiego); zob. również: tamże, k. 961v-962r (świadek Jan Bartłomiej Robakowski, kanonik kapituły kolegiackiej wiślickiej, sekretarz królewski): „Reverendissimus Firely munus consecrationis accepit uno circiter anno ante coronationem moderni Serenissimi regis [mowa o Władysławie IV]; haec consecratio habita fuit in eiusdem domini Firey abbacia Tynecensi illumque consecravit in episcopum modernus Chelmensis episcopus Koniępcolski”.

gradum initiatus”), 856 (po wyniesieniu do godności biskupiej i przyjęciu sakry zrezygnował dnia 20 IV 1617 z godności prepozyta generalnego miechowskiego).

¹⁵ S. Szczygielski, *Tinacia seu historia monasterii Tinencensis Ordinis s. Benedicti, Cracoviae* 1668, s. 119: „Iam vero Henricus Firley, sacro presbyteratus initiatus ordine, incruenti sacrificii solennes primitias, festo die s. Annae [26 VII 1631], in frequenti gratissimorum hospitum conventu, in ecclesia Tinencensi devotissime celebravit, neque multo post, spatium videlicet mensium quinque, ibidem praesentibus multis illustrissimis viris, in episcopum solenniter consecratus est”. Por. P. Szczaniecki, *Katalog opatów tynieckich*, „Nasza Przelość”, 49 (1978) s. 163-168 (zwł. s. 165: „W 1631 r. przyjął w Tyńcu święcenia kapłańskie 26 VII i sakrę biskupią 26 XII [sic!]”; błąd w dacie dziennej sakry wynikał z literalnego potraktowania informacji S. Szczygielskiego, że święcenia biskupie miały miejsce w pięć miesięcy po prymiacjach kapłańskich). Nadto: J. Kwolek, *Firlej Henryk z Dąbrowicy herbu Lewart († 1635), biskup przemyski, poznański*, PSB, t. 6, s. 478 (brak informacji o sakrze); Szostkiewicz, s. 446-447; J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2 – *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964, s. 106; Dola (I), s. 290, nr 35; Nitecki, kol. 100.

Idem Reverendissimus Firley in episcopum consecratus fuit iam fere ab annis quatuor circiter illumque consecravit Reverendissimus episcopus Chelmenis Remigius Koniecpolski, assistentibus moderno episcopo Luceoriensi Boguslao Radoszewski et episcopo suffraganeo Cracoviensi Thoma Oborski eaque consecratio facta fuit in monasterio abbatiae Tynecensis, cui idem Firley est abbas.

12

Fredro Aleksander Antoni biskup (Chełm/Krasnystaw – Przemyśl)
sakra [po 29 III] 1719 • Warszawa¹⁶

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 110, k. 597v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1722 świadka Michała Wężyka, archidiakona warszawskiego i oficjła mazowieckiego); zob. również: tamże, k. 598v (świadek Franciszek Antoni Kobielski, prepozyt krakowski, kanonik gnieźnieński, dziekan warszawski): „Non longe aderam, quando audivi ipsum Varsaviae consecrationis munus suscepisse”.

Scio ex publica fama ipsum munus consecrationis suscepisse a pie defuncto Regni primate [mowa o Stanisławie Szembeku].

13

Garampi Giuseppe arcybiskup (Berythus), kardynał
sakra 9 II 1772 (niedziela) • Rzym¹⁷

Archivio dell'Ufficio delle Celebrazioni Liturgiche del Sommo Pontefice (Watykan), 627 [dawna sygnatura: A 159], s. 12 (Diarrii dall'anni 1772 e 1773).

Die 9. [Februarii 1772] di Dominica Eminentissimus Pallavicinus, a Secretis Status [cardinalis], in ecclesia S. Stanislai Poloniae nationis consecravit in [archi]episcopum Berit[ensem] Reverendissimum Perillustrem dominum Josephum Garampi, basilicae Vaticanis canonicum, apud Poloniae regem nuntium

¹⁶ Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 397, nr 45; Szostkiewicz, s. 448; J. Kwolek, *Fredro Aleksander Antoni (1674-1734), biskup przemyski*, PSB, t. 7, s. 104-105 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 258 nr 37; Nitecki, kol. 103.

¹⁷ „Diario Ordinario”, nr 8344 z 15 II 1772, s. 4-6; *Nuntiorum series chronologica*, w: *Acta nuntiaturae Poloniae*, t. 1, oprac. H. D. Wojtyńska, Romae 1990, s. 319-322; K. R. Prokop, «Diario Ordinario» oraz «Notizie» rzymskich drukarzy Cracas (Chracas) jako źródło informacji do dziejów hierarchii Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Obojga Narodów u schyłku epoki staropolskiej, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 90 (2008) s. 118. Także G. Moroni, *Dizionario di erudizione storico-ecclesiastica da s. Pietro sino ai nostri giorni*, t. 28, Venezia 1844, s. 169-172; D. Vanysacker, *Cardinal Giuseppe Garampi (1725-1792). An enlightened Ultramontane*, Bruxelles-Rome 1995; D. Squicciarini, *Nunzi apostolici a Vienna*, Città del Vaticano 1998, s. 182-185; D. Rezza, M. Stocchi, *Il capitolo di San Pietro in Vaticano dalle origini al XX secolo*, t. 1 – *La storia e le persone*, Città del Vaticano 2008, s. 335.

apostolicum destinatum; cui consecrationi adstitero Reverendissimi Perillustres domini Trajectus, archiepiscopus Patracensis, et Zelada, archiepiscopus Petrensis.

14

*Garnysz Maciej Grzegorz biskup (Włocławek – Chełm/Krasnystaw)
sakra 3 III 1776 (niedziela) • Wolbórz¹⁸*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 181, k. 135v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1781 świadka Macieja Gulowskiego vel Gulowskiego, kanonika kapituły katedralnej płockiej).

Scio ipsum munus consecrationis ab annos quinque circiter suscepisse a moderno Illustrissimo et Reverendissimo archiepiscopo Gnesnensi, pro tunc episcopo Vladislaviensi [mowa o Antonim Kazimierzu Ostrowskim], prout audivi ab aliis.

15

*Gembicki Jan biskup (Chełmża – Płock – Włocławek)
sakra [?] VIII 1653 • Kraków¹⁹*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 73, k. 444r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1673 świadka Aleksandra Ghisse, doktora obojga praw, protonotariusza apostolskiego, kanonika kapituł kolegiackich warszawskiej i pultuskiej); zob. również: tamże, k. 447r (świadek Jan Stanisław Szymanowski, skarbnik ziemski sochaczewski): „Suscepit ipse munus consecrationis a viginti annis circiter ab Illustrissimo quondam domino Petro Gembicki, episcopo Cracoviensi, fratre eius germano, et scio quia praesens fui et vidi”.

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse ab Illustrissimo quondam episcopo Cracoviensi Petro Gembicki, fratre suo germano, in cathedrali ibidem ecclesia, assistentibus illi Illustrissimo domino episcopo Praemisliensi Zamoiscio et Reverendissimo domino suffraganeo Cracoviensi Lippicki [*sic!*], et scio, quia bene recorder, quod tunc temporis audiverim a pluribus et erat publicum et notorium.

¹⁸ *Wiadomości*, s. 299-300; Chodyński, *Biskupi sufragani włocławscy*, s. 88-90, nr 3; Chodyński, *Katalog pralatów i kanoników włocławskich*, s. 254-257; Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 399 nr 53; Szostkiewicz, s. 450; H. Wereszycka, *Garnysz (Garnisz) Maciej Grzegorz herbu Poraj (1740-1790), biskup chełmski i belski, podkanclerzy koronny*, PSB, t. 7, s. 285-286 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 109.

¹⁹ *Diecezja chełmińska*, s. 43 nr 34; Szostkiewicz, s. 452; A. Przyboś, *Gembicki Jan herbu Nałęcz (1602-1675), biskup kujawski*, PSB, t. 7, s. 376-378 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 260, nr 35; Nitecki, kol. 112-113; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 148-149 (H. J. Karp).

16

Gembicki Piotr biskup (Przemyśl – Kraków)

sakra 22 II 1637 (niedziela) • Warszawa²⁰

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 2 – 1634-1639, Wrocław 1970, s. 208-209.

[Dies] 22^a Februarii [1637]. Die [Dominica] Quinquagesimae vicecancellarius Regni consecratur in episcopum. Templum auleis regiis instructum, musica universali congregata regia, aliquot choros sono suavi impleverant. Archiepiscopus Gnesnensis consecratur, aliquot episcopis assistantibus praecipuis.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 40, k. 326v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1642 świadka Stanisława Albrychta Radziwiłła, księcia na Olyce, kanclerza wielkiego litewskiego); zob. również: tamże, k. 325r (świadek Jan Tarnowski, archidiakon krakowski): „Scio ipsum consecratum esse in episcopum Premisliensem, quia eius consecrationi interfui”; k. 327r (świadek Andrzej Szoldrski, biskup poznański): „Scio illum esse consecratum, quia fui assistens eius consecrationi”.

Fui praesens consecrationi illius in episcopum Premisliensem [...]. Fuit consecratus in episcopum Premisliensem anno 1636 [*sic!*], cuius consecrationi, ut dixi, interfui.

17

Giedroyć Jan Stefan biskup (Wilno [Białoruś] – Inflanty/Wenden – Żmudź/Wornie)

sakra 12 II 1764 (niedziela) • Wilno²¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 153, k. 288r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1764 świadka Jana Houwalta, wikariusza katedry wileńskiej); zob. również: tamże, k. 289r (świadek Kazimierz Kruszewski, rektor kolegium pijarów w Wilnie): „Scio ipsum munus consecrationis suscepisse, nam aderam eius consecrationi”.

Scio ipsum munus consecrationis ab anno suscepisse, in cathedrali Vilnensi, cui ego aderam.

²⁰ H. E. Wyczawski, *Biskup Piotr Gembicki 1585-1657*, Kraków 1957, s. 122. Nadto Szostkiewicz, s. 452-453; W. Czaplński, H. E. Wyczawski, *Gembicki Piotr herbu Nałęcz (1585-1657), biskup krakowski*, PSB, t. 7, s. 379-381 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 290, nr 37; Nitecki, kol. 113; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 524.

²¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 241 nr 37. Nadto Szostkiewicz, s. 455; T. Turkowski, *Giedroyć Jan Stefan (zm. 1803), biskup inflancki, potem żmudzki*, PSB, t. 7, s. 427-428 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 115-116; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 839.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 176, k. 245r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1778 świadka Waclawa Wiażewicza, kanonika kapituł metropolitalnej gnieźnieńskiej i kolegiackiej łowickiej).

Fui praesens tempore eius consecrationis in ecclesia cathedrali Vilmensi per Illustrissimum Massalski, modernum episcopum Vilmensem, ab aliquot annis factae.

18

Gniewosz Mikołaj Wojciech biskup (Włocławek)

sakra [?] V 1642 • Warszawa²²

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 3 – 1640-1647, Wrocław 1972, s. 91-92.

Maius mensis [1642]. Properavi Varsoviam, ut adessem consecrationi episcopi Vladislaviensis, quae exitu caruit nuntio causante, qui pecunia accepta ab episcopo scripserat Romam, ut ipsi, quae datur a Pontifice, provisio includatur in expeditionem episcopalem. Renuit Camera Pontificia id facere, sed numerato aere satisfieri sibi respondit. Hinc prolongatio secuta. Interim tamen octiduo ante nuptias Neoburgici ducis [mowa o palatynie reńskim Filipie Wilhelmie neuburskim] episcopatus assumpta veste episcopali iuramentum exsolvere senatorium decrevit. Erat tum Varsaviae episcopus Posnaniensis [mowa o Andrzeju Szołdrskim], qui ad consecrandum Vladislaviensem cum Kiioviensi [mowa o Aleksandrze Sokołowskim] et suo aderat suffraganeo. Contradixerat audito Vladislaviensem iurare velle et locum praeripere, licet arcta iungeretur amicitia neque se cessurum ei palam professus. Itaque Vladislaviensis procancellarium Regni [mowa o Jerzym Ossolińskim] adiit, ut persuaderet Posnaniensi, rogaret. Fecit hoc dux Ossolinus eoque deduxit rem, ut Posnaniensis a propositio contradictorio supersederit. Ego interrogatus attuli duo recentia exempla episcoporum, qui ante consecrationem et habitum sumpserunt, et loca debita occuparunt, et vota in comitiis dederunt. Sic sequenti die Vladislaviensis iuravit et in subcellio proprio consedit ac convivio insigni nos omnes et Posnaniensem renovata amicitia excepit.

19

Goldtmann Józef Joachim biskup (Włocławek/Kalisz – Sandomierz)

sakra 18 XI 1838 (niedziela) • Warszawa²³

²² Szostkiewicz, s. 456; [Redakcja], *Gniewosz Mikołaj Wojciech (Olbracht) herbu Rawicz z Oleksowa (kon. XVI w.-1654), opat komendatoryjny koprzywnicki, biskup kujawski*, PSB, t. 8, s. 146-148 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 300 nr 48; Nitecki, kol. 120.

²³ „Kurier Warszawski”, nr 309 z 19 XI 1838, s. 1481; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 242 nr 39. Nadto Chodyński, *Biskupi sufragani włocławscy*, s. 79-80, nr 37; Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników włocławskich*, s. 272-273; W. Wójcik, *Goldtmann*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 246, k. 280v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1843 Antoniego Fijałkowskiego, biskupa tytularnego Hermopolis i sufragana plockiego).

Reverendissimus Perillustris dominus Josephus Goldmann die 18. mensis Novembris 1838 anno, in ecclesia parochialis Varsaviensi S. Crucis, ad episcopatum Caristhensem in partibus infidelium et suffraganeum Vladislaviensem seu Calissiensem consecratus fuerit.

20

*Gomoliński Stanisław biskup (Kamieniec – Chełm/Krasnystaw – Łuck)
sakra [po 12 II] 1590 • [?]²⁴*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 10, k. 368v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1591 świadka Hieronima Rozrażewskiego vel Rozdrażewskiego, biskupa włocławskiego).

Ipse Reverendissimus dominus nominatus [Chelmensis] fuerit anno proxime praeterito in episcopum consecratus.

21

*Gosiewski Bogusław biskup (Wilno [Białoruś] – Smoleńsk)
sakra [?] 1722 • Warszawa²⁵*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 111, k. 629r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1724 świadka Jakuba Ignacego Cyboni, superiora domu misjonarzy-lazarystów w Wilnie, pierwszego konsultora prowincjalnego); zob. również: tamże, k. 631r (świadek Adam de la Mars, jezuita, kaznodzieja w Krasnymstawie): „Munus consecrationis suscepit in hac civitate Varsaviensi idque scio ex publica fama, quia in ea civitate tunc temporis aderam”; k. 632r (świadek Bogusław Gizbert, jezuita, profesor w jezuickim kolegium w Warszawie): „Ex publica fama scio, eum in hac civitate in episcopum consecratum fuisse”.

Aderam ipsius consecrationi, quam ipse in ecclesia nostra Varsaviensi [mowa o kościele Świętego Krzyża misjonarzy-lazarystów] suscepit pro episcopatu

Józef Joachim (1782-1852), biskup sandomierski, PSB, t. 8, s. 215-216 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 122.

²⁴ Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 392, nr 26; Szostkiewicz, s. 457; K. Lepszy, *Gomoliński Stanisław herbu Jelita (zm. 1604), biskup łucki*, PSB, t. 8, s. 272-273 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 267 nr 25; Nitecki, kol. 125.

²⁵ Szostkiewicz, s. 459; E. Rostworowski, *Gosiewski Bogusław Korwin herbu Ślępowron (ok. 1660-1744), biskup smoleński*, PSB, t. 8, s. 340-342 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 126-127; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 803, 837-838.

Acantensi ab Illustrissimo et Reverendissimo domino tunc temporis episcopo Varmiensi, modo vero ad primatiam huius Regni evecto [mowa o Teodorze Andrzeju Potockim].

22

*Grabowski Adam Stanisław biskup (Poznań – Chełmża – Włocławek – Warmia)
sakra 16 VIII 1733 (niedziela) • Warszawa²⁶*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 122, k. 79r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1736 świadka Bogusława Stanisławskiego, kleryka diecezji warmińskiej).

So ch'è stato consagrato vescovo in Varsavia da mortuo vescovo di Posnania [mowa o Stanisławie Józefie Hozjuszu].

23

*Grochowski Stanisław arcybiskup (Łwów)
sakra 25 VII 1634 (wtorek) • Warszawa²⁷*

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 2 – 1634-1639, Wrocław 1970, s. 38.

[Dies] 25ª Julii [1634]. Consecratio ceremonia in templo Patrum Societatis [Jesu Varsaviae] archiepiscopi Leopoliensis proponebatur Grochovii nomine, raro exemplo duo archiepiscopos uni altari astantes visos. Secuta domestica post caeremonia commensalis eiusdem archiepiscopi sumptu congruo vocationi, me quoque praesente exhibita.

24

Hohenzollern-Hechingen Jan Karol biskup (Chełmża – Warmia)

²⁶ *Wiadomości*, s. 301; J. Dygdała, *Adam Stanisław Grabowski (1698-1766). Biskup, polityk, mecenas*, Olsztyn 1994, s. 30. Także Korytkowski (II), t. 2, s. 111; *Diecezja chełmińska*, s. 47, nr 44; Szostkiewicz, s. 460; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 189, nr 31; S. Librowski, *Grabowski Adam Stanisław herbu Zbiświcz (1698-1766), kolejno biskup chełmiński, włocławski i warmiński*, PSB, t. 8, s. 478-480 („został konsekrowany w Warszawie 18 VII 1733”); Nitecki, kol. 130-131; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 156-158 (A. Triller); A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2 – *Słownik*, Olsztyn 2000, s. 96-97.

²⁷ Szostkiewicz, s. 461; M. Rechowicz, *Grochowski Stanisław herbu Junosza (zm. 1645), arcybiskup lwowski*, PSB, t. 8, s. 599 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 277, nr 15; Nitecki, kol. 132-133.

*sakra 4 X 1778 (niedziela) • Oliwa (Gdańsk)*²⁸

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 199, k. 806r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1795 świadka Jana Steffena, proboszcza w Pogorzalej Wsi (curatus Vernersdorfensis), niegdysiejszego kapelana biskupa J.K. Hohenzollerna).

Non interfui consecrationi, sed a religiosis Cisterciensibus conventus Olivensis auidi, eundem Olivae in episcopum consecratum fuisse.

25

*Hołowczyc Szczepan arcybiskup (Sandomierz – Warszawa)**sakra 6 VI 1819 (niedziela) • Warszawa*²⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 216, k. 806r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1819 świadka Adama Królikiewicza, kanonika kapituły metropolitalnej warszawskiej).

Illum munus consecrationis ipsa die festi Sanctissimae Trinitatis, nempe die 6. Junii anni currentis, ab Illustrissimo et Reverendissimo Adamo Prażmowski, episcopo Plocensi, in ecclesia metropolitalna Varsaviensi suscepisse; cui praesens interfui oculisque videram meis.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 216, k. 807r (zeznanie w procesie informacyjnym świadka z r. 1819 Macieja Węgierskiego, kanonika kapituły metropolitalnej warszawskiej); zob. również tamże, k. 812v: „Testimonium collati ab Illustrissimo et Reverendissimo Adamo Prażmowski, episcopo Plocensi, ipsa die festi Sanctissimae Trinitatis anni currentis, muneris consecrationis sub die 7. Junii anni praesentis cum subscriptione et sigillo eiusdem Illustrissimi consecratoris datum”.

Scio illi munus consecrationis anno praesenti in ecclesia metropolitalna Varsaviensi ab Illustrissimo Prażmowski, episcopo Plocensi, ipso festo Sanctissimae Trinitatis impensum esse; [scio id], quia praesens interfui.

26

Horain Aleksander Mikołaj biskup (Wilno [Białoruś] – Smoleńsk – Żmudź/Wornie)

²⁸ *Polonica*, s. 174, nr 69; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 246-247, nr 48. Nadto *Diecezja chełmińska*, s. 48 nr 48; Szostkiewicz, s. 467; Dola (I), s. 261, nr 50; Nitecki, kol. 150; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 190-191 (A. Triller); Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 126.

²⁹ „Gazeta Warszawska”, nr 46 z 8 VI 1819, s. 1123; *Polonica*, s. 174, nr 72. Nadto K. Mrozowska, M. Żywczyński, *Hołowczyc (Hollowczyc) Szczepan (1741-1823), współpracownik Komisji Edukacji Narodowej, arcybiskup warszawski, prymas Królestwa Kongresowego*, PSB, t. 9, s. 595-596 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 292, nr 1; Nitecki, kol. 151-152.

*sakra 17 V 1705 (niedziela) • Wilno*³⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 105, k. 428v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1716 świadka Stefana Puzyny, jezuitę, profesora teologii i prawa kanonicznego, prefekta superiorum et inferiorum scholarum Collegii Varsaviensis Societatis Jesu).

Scio eum consecratum fuisse ante duodecim circiter annos [...]. Scio id, quia eram Vilnae, cum ipse consecrationis munus suscepisse.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 105, k. 429v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1716 świadka Władysława Aleksandra Daukszy, jezuitę, profesora teologii i prawa kanonicznego).

Consecratus fuit [...] ante duodecim circiter annos, cui ceremoniae peractae in ecclesia cathedrali Vilmensi ipse interfui.

27

*Hozjusz Stanisław Józef biskup (Przemyśl – Inflanty/Wenden – Kamieniec – Poznań)
sakra 23 IV 1719 (niedziela) • Kraków*³¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 109, k. 75v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1721 świadka Wilhelma Robertsona, kanonika gnieźnieńskiego i poznańskiego, prepozyta-infulata kolegiaty kamińskiej); zob. również: tamże, k. 74r (świadek Michał Wężyk, archidiakon warszawski): „Audiui ipsum consecratum fuisse Cracoviae, sed non eram praesens”; k. 74v (świadek Jan Antoni Fabri): „Non fui praesens, sed intellexi ex publica fama ipsum consecratum fuisse Cracoviae”; vol. 119, k. 491v (zeznanie w procesie z r. 1732 świadka Macieja Flaszynskiego, archidiakona kamienieckiego): „Prout audiui, fuit consecratus Cracoviae, et, ni fallor, a duodecim annis”.

Scio ipsum consecratum fuisse a suffraganeo Cracoviensi, ob ipsius episcopi, qui mihi id retulit, infirmitatem [mowa o biskupie krakowskim Kazimierzu Łubieńskim].

28

Jelowicki (Jelowiecki) Hieronim Maciej biskup (Lwów)

³⁰ M. Wołonczewski, *Biskupstwo żmujdzkie*, wyd. M. Hryszkiewicz, Kraków 1898, s. 92 nn. Także Szostkiewicz, s. 468; Nitecki, kol. 152-153; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 837.

³¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 248, nr 51. Nadto Szostkiewicz, s. 469; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 111-112; J. Gierowski, *Hozjusz Stanisław Józef z Bezdan (1674-1738), biskup inflancki, kamieniecki, poznański*, PSB, t. 10, s. 46-47 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 154-155.

sakra 20 V 1725 (niedziela) • Lwów³²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 111, k. 346v (Iuramentum).

Ego Johannes Skarbek, archiepiscopus Leopoliensis, suprascriptum iuramentum de verbo ad verbum a Reverendissimo domino Hieronymo Jełowicki, electo Pellensi, ante solemnem eiusdem consecrationem ad Sancta Dei Evangelia emisum in manibus meis recepi Leopoli, die 20. mensis Maii anno Domini 1725.

29

Kicki Ferdynand Onufry arcybiskup (Lwów – Lwów)

sakra 15 II 1778 (niedziela) • Dunajów³³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 175, k. 391r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1778 świadka Jana Gutza, kanonika lwowskiego obrządku grecko-katolickiego); zob. również: tamże, k. 398v/400r.

Elapsa proxime hyeme eram Leopoli, quando Dunaioviae ab Illustrissimo et Reverendissimo domino archiepiscopo Leopoliensi [mowa o Jakubie Stefanie Augustynowiczu arcybiskupie Lwowa obrządku ormiańskiego] in episcopum fuerat consecratus.

30

Kobielski Franciszek Antoni biskup (Włocławek – Kamieniec – Łuck)

sakra [przed 11 XI] 1725 • Warszawa³⁴

³² Szostkiewicz, s. 481; J. Gierowski, *Jełowicki Hieronim Maciej herbu własnego (1672-1732), sekretarz wielki koronny, kanonik lwowski*, PSB, t. 11, s. 164 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 181. Nadto *Wiadomości*, s. 302 (i tamże przyp. 42).

³³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 250-251, nr 57. Nadto: C. Lechicki, *Kicki Ferdynand Onufry herbu Gozdawa (ok. 1715-1797), arcybiskup metropolita lwowski obrządku łacińskiego*, PSB, t. 12, s. 387-388 („w grudniu 1777 r. konsekrowany na biskupa tytularnego targeńskiego”); Nitecki, kol. 200.

³⁴ Korytkowski (II), t. 2, s. 261; S. Chodyński, *Biskupi sufragani włocławscy*, s. 69-70, nr 30 (gdzie uwaga, iż „do Włocławka zdaje się, że przybył już jako konsekrowany sufragany”, to znaczy sakra odbyła się gdzie indziej, aniżeli w stolicy diecezji); tenże, *Katalog prałatów i kanoników włocławskich*, s. 399 („Prace sufragańskie rozpoczął 11 XI 1725 r., ale wykazu ich nie mamy, bo księgę tą zabrał z sobą zostawszy biskupem łuckim”), 400 („Pijarzy warszawscy drukowali panegiryk dla Kobielskiego na jego konsekrację 1725 r., pt. *Flos patrum, praesul rosens, antistes ad purpuras candidatus, etc.* [...] Konsekrował go prymas Teodor [Andrzej] Potocki”). Nadto: Szostkiewicz, s. 486; W. Szczygielski, *Kobielski Franciszek Antoni herbu Poraj (1679-1755), kolejno sufragany włocławski, biskup kamieniecki i łucki*, PSB, t. 13, s. 146-148 („prekonizowany w r. 1725, był w tym samym jeszcze roku konsekrowany przez K.A. Szembeka”); Nitecki, kol. 207.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 122, k. 112v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1736 świadka Mikołaja Dembowskiego, pisarza wielkiego koronnego, kanonika krakowskiego i warszawskiego). Por.: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 125, k. 347v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1739 świadka Ignacego Piotra Minasowicza, kanonika kapituły kolegiackiej warszawskiej): „A pluribus audivi ipsum consecrationis munus suscepisse in cathedra Vladislaviensi occasione suae promotionis ad suffraganeatum dictae ecclesiae cathedralis”.

Mihi innotescit quod [Franciscus Antonius Kobielski] consecrationis munus suscepit – eo quod fuerim praesens. Fuit enim consecratus a moderno Illustrissimo et Reverendissimo Domino archiepiscopo Gnesnensi [mowa o Teodorze Andrzeju Potockim] hic Varsaviae.

31

Koryciński Wojciech Jan arcybiskup (Kamieniec – Lwów)

sakra 27 XI 1667 (niedziela) • Kraków³⁵

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 68, k. 391r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1669 świadka Władysława Lubowieckiego, sędziego ziemskiego województwa krakowskiego). Zob. również: tamże, k. 403v (świadek Paweł Józef Leszczyński, dziekan i oficjal generalny kamieniecki, kanonik kapituły metropolitalnej lwowskiej): „Suscepit munus consecrationis [...] et est etiam notorium et publicum, quod per modernum episcopum Cracoviensem fuerit consecratus”; k. 407v (świadek Augustyn Wolski, kanonik kapituły katedralnej kamienieckiej): „Suscepit munus consecrationis Cracoviae, a moderno episcopo Cracoviensi, et scio, quia interfui et inservi in illo actu”; k. 410r (świadek Jan Lanckoroński, kanonik kapituły metropolitalnej lwowskiej): „Scio ipsum suscepisse munus consecrationis Cracoviae ab Illustrissimo domino moderno episcopo [Cracoviensi], quia audivi a pluribus”.

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse ab Illustrissimo domino moderno episcopo Cracoviensi [mowa o Andrzeju Trzebickim], quia dictae consecrationis suae interfui hic Cracoviae.

32

Krasicki Ignacy Błażej arcybiskup (Warmia – Gniezno)

sakra 28 XII 1766 (niedziela) • Warszawa³⁶

³⁵ Szostkiewicz, s. 489; A. Przyboś, *Koryciński Wojciech herbu Topór (zm. 1677), arcybiskup lwowski*, PSB, t. 14, s. 133-134 („sakrę na biskupa kamienieckiego otrzymał 27 XI 1667”); Dola (I), s. 267, nr 34; Nitecki, kol. 215.

³⁶ *Wiadomości*, s. 305-306; Korytkowski (I), t. 5, s. 221; Szostkiewicz, s. 492; Z. Goliński, *Krasicki Ignacy Błażej Franciszek herbu Rogala (1735-1801), poeta, prozaik, komediopisarz, encyklopedysta, tłumacz, biskup warmiński i arcybiskup gnieźnieński*, PSB, t. 15, s. 144-150 („w grudniu [1766] otrzymał sakrę biskupią z rąk nuncjusza Antonio Eugenio Viscontiego w obecności króla (28 XII)”); Dola (I), s. 296, nr 38; Nitecki, kol. 224; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 241-242 (A. Triller); A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 167-168.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 198, k. 377r-v. (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1795 świadka Krzysztofa Żórawskiego, komendatoryjnego opata wągrowieckiego, kanonika katedralnego warmińskiego).

Munus consecrationis in episcopum Varmiensem suscepit idem Celsissimus princeps Ignatius Krasicki anno millesimo septingentesimo sexagesimo septimo in ecclesia Patrum Theatinorum Varsaviae a consecratore Illustrissimo, Excellentissimo et Reverendissimo olim ViceComite [= Visconti], protunc in Polonia nuntio apostolico, ex post Sacrae Romanae Ecclesiae cardinali [...]. Scio id, quia actui huiusmodi consecrationis praesens in persona mea interfui.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 198, k. 378v. (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1795 świadka Józefa Gembarta (Gembartha), prymiceriusza kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej, kanonika kapituły kolegiackiej łowickiej).

Scio eundem Celsissimum principem, Illustrissimum et Reverendissimum dominum Ignatium Krasicki consecratum fuisse in episcopum Varmiensem ab Illustrissimo, Excellentissimo et Reverendissimo ViceComite [= Visconti], nuncio apostolico in Regno Poloniae, Varsaviae in ecclesia Patrum Theatinorum [...]. Audivi id a canonicis ecclesiae Varmiensis.

33

Krosnowski Mikołaj arcybiskup (Inflanty/Wenden – Lwów)

sakra [?] 1642 • [?]³⁷

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 45, k. 15v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1645 świadka Jakuba Sobieskiego, wojewody ruskiego); zob. również: tamże, k. 26v (świadek Feliks Krzemieniewski, kanonik poznański, łączycy i warszawski, sekretarz królewski): „Audivi esse consecratum ab Illustrissimo domino Andreae Gembicki, episcopo Luceoriensi, et quod sit vere consecratus per se, notorium est”.

Scio esse consecratum, quia sedet mecum in Senatu, non consecrati enim episcopi, apud nos, non solent sedere in Senatu. Audivi etiam illum habuisse difficultatem in Curia Romana ex parte consecrationis, propterea, quod Illustrissimus dominus Luceoriensis [mowa o Andrzeju Gembickim] cum uno assistente episcopo et altero abbate ritu consecrationis eiusmodi absolverit; audivi quoque hanc difficultatem iam esse compitam.

³⁷ *Diecezja chełmińska*, s. 43, nr 33; Szostkiewicz, s. 494; W. Müller, *Krosnowski Mikołaj herbu Junosza (ok. 1590-1653), biskup wendeński (inflancki), arcybiskup lwowski*, PSB, t. 15, s. 341 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 266, nr 4; Nitecki, kol. 229.

34

Leszczyński Andrzej arcybiskup (Kamieniec – Chełmża – Gniezno)

sakra 15 VI 1642 (niedziela) • Warszawa³⁸

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 3 – 1640-1647, Wrocław 1972, s. 96-97.

[Dies] 15^a Junii [1642]. Lescinius, qui hactenus nominatus Camenecensis et cancellarius reginae dictus, sacra Roma apportata, die Sanctissimae Trinitatis consecratus a tribus episcopis, praesente regia domo, quam et lauto prandio in palatio archiepiscopali, et nos omnes tractaverat.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 52, k. 214v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1652 Wojciecha Gorajskiego, regensa kancelarii koronnej, kanonika kapituły katedralnej poznańskiej, prepozyta kapituły kolegiackiej kruszwickiej, sekretarza królewskiego). Zob. również: tamże: k. 216v (świadek Jan Gembicki, sekretarz wielki koronny, komendatoryjny prepozyt generalny miechowski, dziekan kapituły katedralnej krakowskiej, kanonik metropolitalny gnieźnieński, kanclerz królowej): „Scio ipsum fuisse consecratum hic Varsaviae ab Illustrissimo domino defuncto episcopo Posnaniensi in ecclesia collegiata Sancti Joannis et hoc scio, quia fui praesens”; k. 218v (świadek Wojciech Kadzidłowski, starosta rozgoźneński, sekretarz królewski): „Scio ipsum consecratum fuisse hic Varsaviae ab Illustrissimo episcopo defuncto Posnaniensi in ecclesia collegiata Sancti Joannis Baptistae, praesente rege Vladislao defuncto, et hoc scio ex certa scientia”.

Scio ipsum de anno millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio [*sic!*], de quo tempore accepit episcopatum Camenecensem [...], fuit consecratus hic Varsaviae in ecclesia collegiata Sancti Joannis ab Illustrissimo et Reverendissimo domino episcopo Posnaniensi [mowa o Andrzeju Szoldrskim] [et] fui praesens praedicta sua consecrationi.

35

Leszczyński Wacław arcybiskup (Warmia – Gniezno)

sakra 23 IV 1645 (niedziela) • Warszawa³⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 56, k. 66v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1658 świadka Przeclawa Szemborskiego, dziekana kapituły katedralnej

³⁸ Korytkowski (I), t. 4, s. 59; Szostkiewicz, s. 498; W. Czaplński, *Leszczyński Andrzej herbu Wieniawa (ok. 1608-1658), kanclerz wielki koronny, prymas*, PSB, t. 17, s. 105-107 („sakrę biskupią przyjął w czerwcu 1642”); Dola (I), s. 267, nr 30; Nitecki, kol. 244-245; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 269-270 (H. J. Karp).

³⁹ Szostkiewicz, s. 499; W. Czaplński, *Leszczyński Wacław (1605-1666), biskup warmiński, potem prymas*, PSB, t. 17, s. 149-151 („wyświęcony przez nuncjusza Torresa na biskupa, odbył w sierpniu 1645 r. uroczysty wjazd do Fromborka”); Dola (I), s. 295, nr 30; Nitecki, kol. 246-247; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 270-271 (A. Triller); A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 194.

warmińskiej, sekretarza królewskiego). Zob. również: tamże: k. 67r (świadek Adam Żelicheński, kanonik kapituły katedralnej chełmińskiej, archidiacon łowicki): „Scio ipsum munus consecrationis suscepisse, quia fui praesens, et fuit Varsaviae in illa ecclesia collegiata [consecratus], sed non recordor nunc per manus cuius praelati”; k. 68v (świadek Aleksander Sielski, kasztelan łęczycki): „Scio ipsum suscepisse munus consecrationis, ni fallor Varsaviae, et per manus, sicuti” *audiui, Illustrissimi nuncii de Torres*”.

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse Varsaviae in ecclesia colegiata Sancti Joannis, per manus Illustrissimi domini de Torres, tunc temporis nuncii apostolici; et haec [scio] ex relatione multorum, qui interfuerunt, et ab ipsomet Illustrissimo.

36

Lewiński Feliks Łukasz biskup (Włocławek – Janów Podlaski)

sakra 19 III 1795 (czwartek) • Niesułków⁴⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 216, k. 394v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1818 świadka Ignacego Czyżewskiego, scholastyka kapituły metropolitalnej warszawskiej i kanonika kapituły katedralnej włocławskiej).

Certissime afirmare teneor, Illustrissimum [Felicem Lewiński] munus consecrationis in episcopum suscepisse a piaie memoriae Illustrissimo Josepho Rybiński, episcopo protunc Vladislaviensi, ad cuius eo tempore latus officio auditoris curiae episcopalis et iudicis generalis functus fueram.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 216, k. 395v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1818 świadka Franciszka Pawłowskiego, kanonika kapituły katedralnej włocławskiej); zob. również tamże, k. 398v (Testimonium consecrationis): „Eiusdem testimonium post collatum sibi consecrationis munus a consecratore datum Illustrissimo transferendus, putans illud sibi minime opportunum fore, in originali ad Urbem misit, et propterea quoad realitatem hoc in puncto veritatis ad testium qualitates eius probantium se se referet depositiones”.

Scio idque certissima scientia, munus consecrationis a piaie memoriae Illustrissimo Josepho Rybiński, episcopo protunc Vladislaviensi, anno 1795, festo s. Josephi, in ecclesia dioecesis eiusdem Vladislaviensis parochiali Niesułkow nuncupata, illi in episcopum Eretrianensem collatum fuisse.

⁴⁰ S. Chodyński, *Biskupi sufragani włocławscy*, s. 77-78, nr 35; Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników włocławskich*, s. 493 („Wyświęcony przez biskupa Rybińskiego w Niesułkowie 19 III 1795 r. w asystencji Onufrego Iwona Rogowskiego, biskupa kamaceńskiego, sufragana chełmińskiego, i Mikołaja [sic!] Dembowskiego, koadiutora kamienieckiego”); P. Aleksandrowicz, *Diecezja siedlecka czyli podlaska (1818-1968)*, Siedlce 1971, s. 90. Nadto Szostkiewicz, s. 499; M. Mantufflowa, *Lewiński Feliks Łukasz, przydomek Zleka (1751-1825), senator Królestwa Polskiego, pierwszy biskup podlaski*, PSB, t. 17, s. 241 („w r. 1793 biskup Rybiński mianował go swym sufraganiem, a w roku następnym [sic!] konsekrował na biskupa”); Nitecki, kol. 257-248.

37

Leżeński Tomasz biskup (Chełm/Krasnystaw – Łuck)

sakra 2 II 1659 (niedziela) • Kielce⁴¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 65, k. 366r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1667 świadka Stanisława Bedlińskiego, kanonika katedralnego chełmskiego); zob. również: tamże, k. 367r (świadek Jan Gembicki, biskup płocki): „Scio ipsum fuisse consecratum ab Illustrissimo moderno episcopo Cracoviensi Kelciis a 9 annis circiter, nempe in anno 1659, et hoc [scio] quia sic audivi et fuit fama publica”.

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse Kelciis, anno 1659, ab Illustrissimo episcopo Cracoviensi [mowa o Andrzej Trzebickim], et hoc [scio] quia fui praesens ut familiaris.

38

Lipski Jan arcybiskup (Chełmża – Gniezno)

sakra 14 IX 1636 (niedziela) • Łowicz⁴²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 36, k. 519r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1638 świadka Macieja Lubieńskiego, biskupa wrocławskiego). Zob. również: tamże, k. 521 (świadek Jakub Wierzbęta Doruchowski, referendarz koronny): „Audivi illum fuisse consecratum a duobus annis vel circiter a bonae memoriae archiepiscopo Gnesnensi Lovicii”; k. 521v (świadek Jerzy Ossoliński, podkanclerzy koronny): „Audivi a bonae memoriae archiepiscopo Gnesnensi defuncto ante biennium circiter fuisse a se consecratum”; k. 522r (świadek Piotr Gembicki, biskup przemyski, kanclerz koronny): „Bonae memoriae archiepiscopus nuper defunctus illum consecravit Lovicii – sunt proximi duo anni; id scio ex fama publica”). Por.: tamże, k. 517r (świadek Jan Gembicki, regens kancelarii koronnej, kustosz kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej): „Scio ex communi fama dictum dominum episcopum Culmensem fuisse consecratum a Illustrissimo domino episcopo Cracoviensi hic Varsaviae, tribus ab hinc annis circiter”.

In Septembri proximo erunt duo anni, ex quo est consecratus Lovicii a bonae memoriae archiepiscopo Gnesnensi, nuper defuncto [mowa o Janie Wężyku], et ego fui unus ex [episcopis] assistantibus.

⁴¹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 262, nr 76. Nadto Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 394, nr 35; Szostkiewicz, s. 500; A. Przyboś, *Leżeński Tomasz z Leżenic herbu Nałęcz (ok. 1603-1675), biskup łucki*, PSB, t. 17, s. 264-265 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 258, nr 28; Nitecki, kol. 248-249.

⁴² Korytkowski (I), t. 3, s. 763; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 263-264 nr 79. Nadto: *Diecezja chełmińska*, s. 42 nr 31; Szostkiewicz, s. 500-501; H.E. Wyczawski, *Lipski Jan herbu Łada (1589-1641), prymas Polski*, PSB, t. 17, s. 422-424 („konsekrowany na biskupa 14 IX 1636 przez prymasa Jana Wężyka w kolegiacie łowickiej”); Dola (I), s. 260, nr 32; Nitecki, kol. 251-252; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648. Ein biographisches Lexikon*, wyd. E. Gatz, Berlin 1996, s. 431 (H.J. Karp).

39

Lipski Mateusz Melecjusz arcybiskup (Mohylów [Połock] – Mińsk)

sakra 5 IX [24 VIII st.st.] 1824 (niedziela) • Wilno⁴³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 230, k. 225v-226r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1830 świadka Pawła Rawy, oficjale generalnego i archidiacona mińskiego, proboszcza borysowskiego); zob. również: tamże, k. 224r-v (świadek Józef Stokowski): „Scio episcopum transferendum consecrationem ad episcopatum suscepisse Vilnae [...]; consecratus est anno 1824”.

Scio transferendum munus consecrationis suscepisse Vilnae – a quibus episcopis, ignotum est mihi; [...] consecratus est anno 1824.

40

Łaszcz Józef Antoni biskup (Chelm/Krasnystaw – Kijów)

sakra [po 23 VI] 1738 • Lwów⁴⁴

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 127, k. 428v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1741 świadka Piotra Pulskiego, archidiacona chełmskiego).

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse, cum fuerim praesens quando a moderno archiepiscopo Leopoliensi [mowa o Mikołaju Ignacym Wyżycykim] fuit consecratus Leopoli.

41

Łoza Stanisław biskup (Łuck)

sakra 4 III 1635 (niedziela) • [Warszawa]⁴⁵

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 2 – 1634-1639, Wrocław 1970, s. 69⁴⁶.

⁴³ *Polonica*, s. 181-182 nr 119 (gdzie omyłka w druku w dacie dziennej: jest 4 VIII 1824, winno być 24 VIII 1824); *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 260, nr 82. Nadto Nitecki, kol. 253.

⁴⁴ Korytkowski (II), t. 2, s. 518; Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [7], „Wiadomości Diecezjalne Lubelskie” 17 (1935) nr 1, s. 22-23 nr 1 („w 1738 roku przyjął [...] sufraganię chełmską i w tymże roku został konsekrowany na biskupa antypatryjskiego *in partibus infidelium*”); Szostkiewicz, s. 503-504; J. Staszewski, *Łaszcz Józef Antoni herbu Prawdzic (1704-1748), biskup sufragan chełmski i koadiutor kijowski*, PSB, t. 18, s. 261-262 („prowizję na sufraganię gnieźnieńską [sic!] otrzymał 23 VI 1738 z tytułem biskupa antypatryjskiego *in partibus infidelium*, [a] konsekrował go we Lwowie [arcy]biskup lwowski Mikołaj Ignacy Wyżycyki”); Dola (I), s. 271 nr 35; Nitecki, kol. 262. Nadto: *Wiadomości*, s. 308-309.

⁴⁵ Szostkiewicz, s. 504; Nitecki, kol. 265.

⁴⁶ Zob. również w tymże źródle zapisę o zgonie w cztery lata później biskupa Stanisława Łozy: „[Dies] 4ª Maii 1639. Suffraganeus Luceoriensis Loza et meus simul praepositus Olicensis decessit septuagenarius vir plane ecclesiasticus” (A.S. Radziwiłł, *Memoriale rerum gestarum in*

[Dies] 4ta Martii [1635]. Die Dominico suffraganeus Luceoriensis et praepositus meus Olicensis Stanislaus Loza unguebatur in episcopum Argivensem a Lubinio, episcopo Vladislaviensi, comitatus episcopo Samogitiae Tyszkiewiczio et suffraganeo Gnesnensi Gembicio; sumptu episcopi Plocensis quondam Luceoriensis Lubinii facta [est] consecratio.

42

*Lubiński Kazimierz biskup (Kraków – Chełm/Krasnystaw – Kraków)
sakra 6 III 1701 (niedziela) • Jasna Góra (Częstochowa)*⁴⁷

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 99, k. 140v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1705 świadka Dominika Lochmanna, archiprezbitera kościoła Mariackiego w Krakowie, kanonika kapituły kolegiackiej sandomierskiej).

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse ab Illustrissimo et Reverendissimo domino olim Denhoff, episcopo Premisliensi, nominato Cracoviensi, quia adfui actui consecrationis.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 99, k. 143r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1705 świadka Jana Tarły, kanonika kapituły katedralnej krakowskiej).

Scio ab his, qui assistebant consecrationis, quod fuerit consecratus ab Illustrissimo et Reverendissimo domino olim Denhoff, episcopo Premisliensi et nominato Cracoviensi, Czestochoviae.

43

*Lubiński Maciej arcybiskup (Chełm/Krasnystaw – Poznań – Włocławek – Gniezno)
sakra 31 X 1621 (niedziela) • Kraków*⁴⁸

Szymon Nakielski, Miechovia sive promptuarium antiquitatum monasterii Miechoviensis [...], Cracoviae 1634, s. 874.

Polonia 1632-1656, t. 2 – 1634-1639, Wrocław 1970, s. 300). Por. Nitecki, kol. 265 (data zgonu „ok. 1639”; brak daty urodzenia).

⁴⁷ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów, cz. 10, s. 270-271, nr 90. Nadto Pawelec, Biskupstwo chełmskie, cz. [6], s. 396, nr 42; Szostkiewicz, s. 505; J. Gierowski, Lubiński Kazimierz herbu Pomian (1652-1719), biskup krakowski, PSB, t. 18, s. 487-489 („sakrę biskupią przyjął 6 III 1701 na Jasnej Górze z rąk J.A. Denhoffa”); Nitecki, kol. 266; Kumor, Dzieje diecezji krakowskiej, t. 1, s. 527-528; t. 2, Kraków 1999, s. 103, nr 27.*

⁴⁸ *Korytkowski (I), t. 4, s. 10; Pawelec, Biskupstwo chełmskie, cz. [6], s. 393, nr 29; cz. [7], s. 19 przyp. 3; Szostkiewicz, s. 505; W. Urban, Lubiński Maciej herbu Pomian (1572-1652), prymas Polski, PSB, t. 18, s. 491-493 („konsekrowany 31 X 1621”); Dola (I), s. 258, nr 24; Nitecki, kol. 267.*

Actus solennis ad diem ultimam Octobris anni eiusdem [1621] consecrationis Reverendissimi domini Matthiae Łubienski, praepositi [...] generalis [Miechoviensis] in episcopum Chełmensem celebratus est, Illustrissimis dominis Martino Szyszkowski, Cracoviensi, cum Joanne Węzyk, Praemisliensi, et Thoma Oborski, Laodicensi, suffraganeo Cracoviensi, id potissimum muneris, in primaria ecclesia Arcis Cracoviensis, perficientibus.

44

Maciejowski Bernard arcybiskup (Łuck – Wilno – Kraków – Gniezno), kardynał sakra 24 I 1588 (niedziela) • Kraków⁴⁹

Stanisłai Rescii diarium 1583-1589, wyd. J. Czubek, Kraków 1915, s. 184.

[Dies] 24ª Januarii [1588], dies Dominica. Consecratus est in episcopum Luceoriensem Reverendissimus dominus Bernardus Maczieiowski [...] in ecclesia cathedrali [Cracoviensi], in praesentia regis Sigismundi.

45

Madaliński Bonawentura biskup (Płock – Włocławek) sakra 27 XII 1672 (wtorek) • Warszawa⁵⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 80, k. 742r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1681 świadka Stanisława Krajewskiego, regensa kancelarii koronnej, kanonika kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej, prepozyta kapituły kolegiackiej św. Michała w Krakowie na Wawelu).

Consecratus est idem Illustrissimus dominus hic Varsaviae anno, ni fallor, 1672, in episcopum Methonensem, coadiutorem cum futura successione Illustrissimi domini Joannis Gembicki, episcopi Plocensis, prout est notorium.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 80, k. 744r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1681 Stanisława Jacka Święcickiego, biskupa chełmskiego); zob. również:

⁴⁹ Korytkowski (I), t. 3, s. 566 (ze wskazaniem na Łowicz, jako miejsce sakry, oraz datę dzieńną 23 I 1588 r.); Szostkiewicz, s. 508; Dola (I), s. 279, nr 16 („konsekrowany 24 I 1588 r.”); J. Dziegielewski, J. Maciszewski, *Maciejowski Bernard herbu Ciołek (1548-1608), prymas Polski, kardynał*, PSB, t. 19, s. 48-52 („konsekracji dokonał 24 I 1588 prymas Stanisław Karnkowski”); Nitecki, kol. 273-274; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 519; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 781-782.

⁵⁰ Korytkowski (II), t. 2, s. 577; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 271-272 nr 92. Nadto: Szostkiewicz, s. 509; Dola (I), s. 285, nr 57 („konsekrowany 27 XII 1672 r.”); W. Müller, *Madaliński (Madaleński, Magdaliński) Bonawentura (Dobrogost) herbu Laryssa (ok. 1620-1691)*, PSB, t. 19, s. 108-109 („konsekrowany w Warszawie przez J. Gembickiego 27 XII 1672”); Nitecki, kol. 275.

tamże, k. 742r (świadek Mikołaj Poplawski, dziekan kapituł plockiej i warszawskiej): „Transferendus est consecratus in episcopum, quod scio, quia vidi, et consecratio facta est in ecclesia Sancti Joannis Varsaviae”.

Praesens fui hic Varsaviae, quando consecrationem susceperit per manus Illustrissimi [et] Reverendissimi Gembicki, cuius erat coadiutor.

46

Małachowski Jan biskup (Chełmża – Kraków)

sakra 4 II 1677 (czwartek) • Warszawa⁵¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 80, k. 309v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1681 świadka Jana Kazimierza Denhoffa, administratora opactwa mogilskiego, kanonika kapituły kolegiackiej warszawskiej).

Ex publica fama scio, quod hic Varsaviae munus consecrationis susceperit. Consecratus est anno 1676, mense Augusto [*sic!*], prout paulo post ipsum vidi in sua dioecesi.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 80, k. 309r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1681 świadka Mikołaja Popławskiego, dziekana kapituł plockiej i warszawskiej).

Non fui quidem praesens, quando idem Illustrissimus dominus aliquot ab hinc annis consecrationis munus susceperit, sed in publice audivi tanquam secutum in ecclesia collegiata Varsaviensi.

47

Manugiewicz Mikołaj Jan biskup (Warszawa – Sejny)

sakra 10 XI 1822 (niedziela) • Warszawa⁵²

⁵¹ *Polonica*, s. 185 nr 139; *Diecezja chełmińska*, s. 44 nr 37; Szostkiewicz, s. 510; Dola (I), s. 260, nr 39; H. E. Wyczawski, *Małachowski Jan herbu Nałęcz (1623-1699), referendarz i podkanclerzy koronny, biskup krakowski*, PSB, t. 19, s. 396-398 (brak informacji o sakrze); Nitecki, kol. 278-279; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 292-293 (H. J. Karp); Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 525-526.

⁵² „*Kurier Warszawski*”, nr 270 z 11 XI 1822, s. [1]; *Polonica*, s. 185, nr 140; W. Jemielity, *Diecezja augustowska czyli sejneńska*, s. 36. Nadto M. Żywczyński, *Manugiewicz Mikołaj Jan (1754-1834), biskup sejneński*, PSB, t. 19, s. 501-502 („konsekrowany 10 XI 1822”); Nitecki, kol. 279-280.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 223, k. 414v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1825 świadka Antoniego Dąbrowskiego, kanonika kapituły metropolitalnej warszawskiej).

Scire se transferendum consecrationis munus suscepisse ab Illustrissimo piae memoriae Stephano Hołowczyc, archiepiscopo Varsaviensi, in ecclesia parochiali S. Crucis Varsaviae die decima mensis Novembris anno millesimo octingentesimo vigesimo secundo, nam praesens aderat consecrationis eius.

48

*Mdzewski Stefan Antonin biskup (Łuck – Gniezno)
sakra 12 III 1690 (niedziela) • [Warszawa]⁵³*

Andreae Chrysostomi in Żaluskie Żaluski [...] epistolarum historio-familiarium tomi primi pars secunda [1678-1696], Brunbergae 1710, s. 1168.

Anno Christi 1690. A sacris incipito, 5ta Martii episcopus Cracoviensis suffraganeum suum Stanislaum Szembeck in episcopum consecravit, duodecima vero eiusdem Luceoriensis episcopus [mowa o Bogusławie Leszczyńskim] itidem suffraganeum suum Mdzewski ordinavit.

49

*Młodziejowski Andrzej Stanisław biskup (Przemysł – Poznań)
sakra 2 II 1767 (poniedziałek) • Skierniewice⁵⁴*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 156, k. 315r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1768 świadka Krzysztofa Żórawskiego, kanonika katedralnego warmińskiego).

Fui praesens quando munus consecrationis suscepit a defuncto nunc Illustrissimo et Reverendissimo Domino Łubienski, archiepiscopo Gnesnensi.

⁵³ Korytkowski (II), t. 2, s. 608; S. Michalkiewicz, R. Świętochowski, *Mdzewski Stefan herbu Dołęga, imię zakonne Antonin (ok. 1653-1718), dominikanin, biskup tytularny kamaceński, suffragan łucki, a następnie gnieźnieński*, PSB, t. 20, s. 352-353 (brak informacji o sakrze). Także: Szostkiewicz, s. 513; Nitecki, kol. 288.

⁵⁴ *Polonica*, s. 186, nr 148; *Wiadomości*, s. 311; Sarna, *Biskup przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 473; Szostkiewicz, s. 518; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 112-113; Dola (I), s. 291, nr 52 („konsekrowany 2 II 1767 r.”); Nitecki, kol. 298; W. Müller, W. Szczygielski, *Młodziejowski (Młodziejewski) Andrzej Mikołaj herbu Korab (1717-1780), kanclerz wielki koronny, biskup poznański*, PSB, t. 21, s. 428-432 („konsekrowany w Skierniewicach przez prymasa Łubińskiego 2 II 1767”).

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 156, k. 318r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1768 świadka Franciszka Meline, kanonika kapituły kolegiackiej sandomierskiej).

Fui praesens assistendo consecrationi illius in episcopum Premisliensem; consecratus enim fuit a defuncto archiepiscopo Gnesnensi Łubi[e]ński.

50

Naruszewicz Adam Stanisław biskup (Smoleńsk – Łuck) sakra 28 V 1775 (niedziela) • Warszawa⁵⁵

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 192, k. 321v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1790 świadka Jana Stefana Giedroycia, biskupa żmudzkiego vel miednickiego).

Scio eum suscepisse munus consecrationis, quia ipse fui inter episcopos con-consecratos.

51

Nieborski Stanisław biskup (Wilno) sakra 18 VI 1634 (niedziela) • Wilno⁵⁶

ADWl, Obce, 19, k. 86v (nr 300-301).

Dnia 16 czerwca [1634] Jaśnie Wielmożny Abraham Woyna, biskup wileński, z polecenia Stolicy Apostolskiej przysięgę wierności, podług formy z Kurii Rzymskiej przysłanej, od Jaśnie Wielmożnego biskupa żmudzkiego Jerzego Tyszkiewicza, potwierdzonego, w zakrystii katedralnej przyjął w obecności nominata biskupa methoneńskiego, sufragana wileńskiego Stanisława Nieborskiego, prałatów Zaliwskiego i Żabińskiego oraz kanoników Zabiełło, Szulca, Szczyta, Sielawy i wielu innych, [zaś] 18 t.m., w niedzielę między oktawą Bożego Ciała, [tenże] biskup wileński Woyna, wspólnie z asystującymi sobie Jaśnie Wielmożnymi

⁵⁵ *Polonica*, s. 187, nr 153; *Wiadomości*, s. 312; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 277, nr 102. Por.: W. Zarzycki, *Biskup Adam Naruszewicz – luminarz polskiego Oświecenia*, Lublin 1999, s. 55-56. Nadto: Szostkiewicz, s. 521; Dola (I), s. 293, nr 17 („konsekrowany 28 V 1775 r.”); Nitecki, kol. 306-307; J. Platt, *Naruszewicz Adam Tadeusz Stanisław herbu Wadwicz (1733-1796), jezuita, pisarz Wielkiego Księstwa Litewskiego, biskup smoleński, potem łucki, poeta, historyk, publicysta i tłumacz*, PSB, t. 22, s. 554-561 („25 V 1775 przyjął konsekrację na biskupa emauskiego”).

⁵⁶ Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 125 (pod datą 18 VI 1634): „Kanonik Stanisław Nieborski pokonsekrowany na biskupa metoneńskiego, sufragana wileńskiego, przez biskupa wileńskiego Woynę w asystencji biskupa żmudzkiego i arcybiskupa lwowskiego, metropolity całej Rusi, Welamina Rutskiego”. Nadto: Szostkiewicz, s. 522; Nitecki, kol. 308; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 852.

biskupem żmudzkiem Tyszkiewiczem i arcybiskupem kijowskim całej Rusi Józefem Wielaminem Ruckim, uroczyście pokonsekrował na biskupstwo metho-
neńskie sufragana wileńskiego i kanonika Stanisława Nieborskiego w katedrze [w
Wilnie].

52

Okęcki Antoni Onufry biskup (Chełm/Krasnystaw – Poznań)

sakra 14 IV 1771 (niedziela) • Warszawa⁵⁷

*ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 169, k. 109v (zeznanie w procesie in-
formacyjnym z r. 1775 świadka Tomasza Ostaszewskiego, kanonika katedralnego chełmskiego).*

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse hic Varsaviae in ecclesia monialium
Visitationis Beatissimae Mariae Virginis, nam assistebam huic actui.

53

Olszowski Andrzej arcybiskup (Chełmża – Gniezno)

sakra [?] 1662 • Warszawa⁵⁸

*ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 73, k. 151r (zeznanie w procesie
informacyjnym z r. 1674 świadka Stanisława Jacka Święcickiego, biskupa tytularnego spiga-
ceńskiego i sufragana żmudzkiego, scholastyka kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej). Zob.
również: tamże, k. 154r (świadek Jan Malachowski, referendarz koronny, komendatoryjny opat
mogileński): „Scio ipsum consecrationis munus suscepisse hic Varsaviae, in ecclesia collegiata
Sancti Joannis Baptistae, ab Illustrissimo domino moderno episcopo Cracoviensi, quia prae-
sens fui et adstiti illi actui”; k. 156v-157r (świadek Stanisław Bużeński, regens kancelarii ko-
ronnej, kanonik gnieźnieński, warmiński i warszawski): „Scio ipsum consecrationis munus
suscepisse hic Varsaviae, in ecclesia collegiata Sancti Joannis Baptistae, ab Illustrissimo domino
moderno episcopo Cracoviensi, ab annis 14 circiter, et scio, quia praesens fui et vidi”.*

Scio ipsum consecrationis suscepisse munus hic Varsaviae, in ecclesia collegiata
Sancti Joannis Baptistae, ab Illustrissimo domino moderno episcopo Cracoviensi
[mowa o Andrzeju Trzebickim], quia praesens fui et adstiti.

⁵⁷ *Wiadomości*, s. 312; Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 398, nr 51; Szostkiewicz, s. 524; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 113-114; Dola (I), s. 258, nr 42 („konsekrowany 14 IX 1771 r.”); Nitecki, kol. 317-318; H. Dymnicka-Wołoszyńska, *Okęcki Antoni Onufry herbu Radwan (1729-1793), biskup chełmski, potem poznański, kanclerz wielki koronny*, PSB, t. 23, s. 658-661 („konsekrowany 14 IX 1771”).

⁵⁸ *Diecezja chełmińska*, s. 44-45, nr 38; Szostkiewicz, s. 526; W. Czapliński, *Olszowski Andrzej herbu Prus (1621-1677), biskup chełmiński, podkanclerzy koronny*, PSB, t. 24, s. 42-46 (brak informacji o sakrze); Dola (I), s. 260, nr 38; Nitecki, kol. 321; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 326-327 (H. J. Karp).

54

Opaliński Kazimierz Jan biskup (Poznań – Chełmża)

sakra [?] 1680 • Warszawa⁵⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 80, k. 322r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1681 świadek Adama Przedborowskiego, jezuita). Zob. również: tamże, k. 323r (świadek Mikołaj Popławski, dziekan kapitul plockiej i warszawskiej): „Optime scio ipsum Illustrissimum [et] Reverendissimum fuisse in episcopum consecratum et actui consecrationis ipsius interfui, functio autem habita est ab uno anno et ultra” (dalej dopowiedzenie: „Ecclesiae Diocletianae episcopus [...] fuit consecratus ab uno anno et tribus mensibus circiter”); k. 323v (świadek Kazimierz Jan Szczuka, administrator opactwa paradyjskiego): „Munus consecrationis me praesente suscepit in ecclesia Sancti Joannis Varsaviae ab anno et ultra”.

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse praeterito anno in ecclesia collegiata Sancti Joannis Varsaviae eramque praesens actui consecrationis, cum rex [Joannes Tertius] intererat et magna populi frequentia.

55

Ossoliński Franciszek Kandyd biskup (Baków – Kijów)

sakra 13 X 1765 (niedziela) • Lwów⁶⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 164, k. 380r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1773 świadka o. Bonawentury Markowskiego, definitora polskiej prowincji franciszkanów konwentalnych).

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse Leopoli in anno millesimo septuagesimo sexagesimo quinto in ecclesia Ordinis nostri [tj. franciszkanów konwental-

⁵⁹ E. Piszcz, *Opaliński Kazimierz Jan z Bnina herbu Łodzia (1639-1693), biskup chełmiński*, PSB, t. 24, s. 85-87 (brak informacji o sakrze). Także: Szostkiewicz, s. 526-527; J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 108; Dola (I), s. 260, nr 40; Nitecki, kol. 322; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 327-328 (H. J. Karp). Zob. nadto: *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu (Archiwum Państwowe w Poznaniu • Cystersi • Paradyż 15)*, wyd. R. Witkowski, w: *Monastica Polonorum. Fontes et studia*, t. 1, red. A. M. Wyrwa i R. Witkowski, t. 1, Warszawa 2009, s. 130, nr 651 (pod dniem 19 VI). Informację o benedykcji opackiej K. J. Opalińskiego, jako od r. 1661 (elekcja 11 VII) opata cysterskiego klasztoru w Bledzewie, dopełnionej przez obranego 12 II 1661 prokuratorem i wikariuszem generalnym cystersów w Królestwie Polskim i Wielkim Księstwie Litewskim opata łędzkiego Jana Zapolskiego, podano niżej – wraz ze wskazaniem źródłowym – w dziale *Monastica* (przy osobie J. Zapolskiego). Por. *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 6 •*, nr 38420 (Opaci bledzewscy): „Jan Kazimierz Opaliński, potem biskup chełmiński; el. 1661.11/7., rezygn. 1682, † 1693.22/7.”).

⁶⁰ *Wiadomości*, s. 313; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 281, nr 110. Nadto: Szostkiewicz, s. 528; Dola (I), s. 257, nr 18; Nitecki, kol. 324-325; W. Müller, *Ossoliński Ignacy Franciszek, w zakonie Franciszek Kandyd, herbu Topór (1732-1783), biskup kijowski*, PSB, t. 24, s. 395-396 („roku 1765 otrzymał we Lwowie sakrę biskupią z rąk arcybiskupa lwowskiego Wacława Hieronim Sierakowskiego w kościele franciszkańskim”).

nych], nam vidi et legi testimonium ipsius consecrationis ab Illustrissimo et Reverendissimo archiepiscopo Leopoliensi datum.

56

Pac Kazimierz biskup (Smoleńsk – Żmudź/Wenden)

sakra 15 VI 1664 (niedziela) • Wilno⁶¹

ADWl, Obce, 19, k. 180v (nr 162).

Dnia 16 czerwca [1664], w niedzielę wśród oktawy Bożego Ciała, w obecności samego Najjaśniejszego króla Jana Kazimierza i przy liczniejszym senatorów, dygnitarzy, urzędników i z rycerskiego stanu szlachty zgromadzeniu, z całą kapitułą, jako też całego miasta i diecezji niezliczonych tłumów, Jaśnie Wielmożny Jerzy Białozor, ze smoleńskiego na wileńskie biskupstwo kanonicznie przeniesiony, wykonawszy w dniu wczorajszym na zachowanie praw i swobód kapituły [akt] formalnej przysięgi, własnoręcznie podpisanej, wjazd uroczysty do katedry i objęcie tronu biskupiego odprawił, będąc przyjętym i powitany od całej kapituły i duchowieństwa diecezji przez delegowanego [po temu] biskupa gracjanopolitańskiego, sufragana Białej Rusi Skuminowicza, w uniesieniu powszechnej dla swego pasterza długich lat życzliwości. Po czym nastąpił, także w obecności króla, akt konsekracji Jaśnie Wielmożnego Jmci Xiędza Kazimierza Paca, prałata proboszcza katedry wileńskiej, [...] na biskupstwo smoleńskie, przy asystencji Jaśnie Wielmożnych biskupów, a zarazem kanoników wileńskich, wendeńskiego Aleksandra Chodkiewicza z sufraganiem wileńskim Gotardem Tyzenhauzem, jako też grecko-unickiego arcybiskupa połockiego Gabriela Kolendy, administratora kijowskiej metropolii.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 65, k. 654r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1666 świadka Aleksandra Kotowicza, regensa kancelarii Wielkiego Księstwa Litewskiego, scholastyka kapituły katedralnej wileńskiej); zob. również: tamże, k. 656v (świadek Gabriel Szpawicz, tribunus Sandomiriensis, notarius terrestris Ducatus Samogitiae): „Scio suscepisse munus consecrationis Vilnae in praesentia Serenissimi regis, et ego fui praesens, ante duos annos”; k. 658v (świadek Wojciech Konstanty Ciechanowiecki): „Fui praesens quando dominus episcopus suscepit munus consecrationis Vilnae a duobus annis”.

⁶¹ Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 176 (pod datą 15 VI 1664): „Niedziela w oktawie Bożego Ciała. W obecności króla Jana Kazimierza, panów i senatorów polskich, niezliczonego rycerstwa, duchowieństwa i ludu, Jerzy Białozor, biskup wileński, wprowadzony [został] uroczyście do swej katedry przez sufragana Skuminowicza. Po wykonaniu przysięgi, przedtem przez się podpisanej, o zachowaniu statutów i przywilejów kościoła i kapituły, objął stolicę biskupią. Po ingresie pokonsekrowany został na biskupa smoleńskiego prepozyt wileński Pac. Konsekrował biskup Białozor w asystencji biskupa wendeńskiego Chodkiewicza, sufragana wileńskiego Tyzenhauza i Kolendy, arcybiskupa połockiego, metropolity [*sic!*] kijowskiego”; A. Rachuba, *Pac Kazimierz herbu Gozdawa (zm. 1695), biskup żmudzki*, PSB, t. 24, s. 706-707 („W czasie pobytu [króla] Jana Kazimierza w Wilnie został 15 VI 1664 konsekrowany na biskupa smoleńskiego”). Naddo: Szostkiewicz, s. 528; Dola (I), s. 293, nr 5; Nitecki, kol. 329.

Scio consecrationis munus suscepisse ab annis duobus Vilnae ex manu defuncti episcopi Vilnensi et ego interfui tanquam capitularis.

57

Pawłowski Franciszek biskup (Warszawa – Płock)
sakra 27 V 1827 (niedziela) • Warszawa⁶²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 228, k. 358r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1829 świadka Antoniego Kotowskiego, kanonika kapituły metropolitalnej warszawskiej).

Scio, qua canonicus metropolitanus, habitans Varsaviae, ipsum munus consecrationis anno millesimo octingentesimo vigesimo septimo, Dominica infra Octavam Ascensionis Domini, die nempe vigesima septima Maii, a bonae memoriae archiepiscopo Varsaviensi Adalberto Skarszewski suscepisse.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 228, k. 359v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1829 świadka Józefa Filipowicza, profesora Seminarium Duchownego w Warszawie).

Assistebam in ecclesia metropolitana Varsaviensi, dum munus consecrationis Illustrissimi episcopi Dulmensi, a felicis recordationis Adalberto Skarszewski, Dominica infra Octavam Ascensionis Domini, die nempe vigesima septima Maii millesimo octingentesimo vigesimo septimo anno, expleretur.

58

Pawłowski Ignacy Ludwik arcybiskup (Kamieniec – Mohylów)
sakra 15 II [3 II st.st.] 1829 (niedziela) • Sankt Petersburg⁶³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 243, k. 358r-v (dokument biskupa łuckiego i żytomierskiego Michała Jana Piwnickiego).

[Attestor, quod] Ignatium Corvin Pawłowski a me, tunc temporis officium praesidis in Collegio Romano-Catholico Spirituali gerente, munus consecrationis anno

⁶² „Gazeta Warszawska” R. 1827, nr 145 (z 30 V 1827), s. 1461; „Kurier Warszawski”, nr 142 z 28 V 1827, s. 583; *Polonica*, s. 188, nr 164. Nadto B. Kumor, *Pawłowski Franciszek a Paula Jan Nepomucen herbu Półkozic (1774-1852), biskup płocki*, PSB, t. 25, s. 496-497 („konsekrowany został 27 V 1827”); Nitecki, kol. 337.

⁶³ *Polonica*, s. 188, nr 166; B. Kumor, *Pawłowski Ignacy Ludwik herbu Korwin (1776-1842), arcybiskup metropolita mohylewski*, PSB, t. 25, s. 500-501 („konsekracji biskupiej udzielił mu w Petersburgu biskup łucki i żytomierski Michał Piwnicki 3 II 1829”); Nitecki, kol. 337-338.

1829, die 3^a Februarii, quae fuit Dominica 4^a post Epiphaniam veteris styli, assistentibus ad hunc actum conconsecratoribus Illustrissimis episcopo Minscensi Mathia Lipski et episcopo coadiutore Samogitiensi, principe Ignatio Giedroyć, Petropoli suscepisse.

59

*Piasecki Paweł biskup (Kamieniec – Chełm/Krasnystaw – Przemyśl)
sakra 27 VIII [16 VII?] 1628 (niedziela) • Łowicz⁶⁴*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 45, k. 519v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1644 świadka Andrzeja Szoldrskiego, biskupa poznańskiego). Por. tamże, k. 521v (świadek Wojciech Grabowski, kanonik gnieźnieński, płocki i warszawski, sekretarz królewski): „[Consecratus est] in anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo, vigesima septima Augusti, ut apparet ex attestatione Illustrissimi et Reverendissimi olim Węzyk, archiepiscopi Gnesnensis, quam ego legi et vidi subscripta manu ipsius ac munita eius sigillo”

Scio ex auditu ipsius esse consecratum anno millesimo sexcentesimo vigesimo octavo Łovicii ab Illustrissimo et Reverendissimo domino Joanne Węzyk, archiepiscopo Gnesnensi, cum Illustrissimo et Reverendissimo domino episcopo Luceoriensi [mowa o Andrzeju Gembickim], qui mihi hoc retulit.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 45, k. 518v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1644 świadka Andrzeja Gembickiego, biskupa łuckiego). Por. tamże, k. 523r (świadek Wawrzyniec Wesołowski, kapłan diecezji chełmskiej): „Scio ipsum esse consecratum, sed a quanto tempore, nescio, vidi tamen literas authenticas ipsius consecrationis”; k. 526r (świadek Mikołaj Świrski vel Świerski, kanonik katedralny chełmski, sekretarz królewski): „Scio ipsum fuisse consecratum Łovicii ab olim Illustrissimo et Reverendissimo domino Joanne Węzyk, archiepiscopo Gnesnensi, quia vidi literas attestationis huius consecrationis, munitas manu et sigillo [...] dicti Illustrissimi et Reverendissimi domini archiepiscopi”.

Ego fui [praesens], cum ipse consecratus [fuit] die decima [sic!] septima Augusti [anno] millesimo sexcentesimo vigesimo octavo Łovicii ab olim Illustrissimo et Reverendissimo domino Joanne Węzyk, archiepiscopo Gnesnensi.

60

Poniatowski Michał Jerzy arcybiskup (Płock – Gniezno)

⁶⁴ J. Bartoszewicz, *Paweł Piasecki, biskup przemyski, opat mogiński, (1579-1649)*, w: *Kronika Pawła Piaseckiego, biskupa przemyskiego*, wyd. J. Bartoszewicz, Kraków 1870, s. XXXIII-XXXV; Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, s. 333 („wyświęcony 16 VII 1628”); W. Czaplinski, *Piasecki Paweł (1579-1649), biskup kamieniecki, chełmski, potem przemyski, autor pism teologicznych, historyk*, PSB, t. 25, s. 787-789 („został 16 VII 1628 wyświęcony na biskupa”). Także: Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 394, nr 32; Szostkiewicz, s. 533; Dola (I), s. 267, nr 29; Nitecki, kol. 341-342.

*sakra 3 X 1773 (niedziela) • Warszawa*⁶⁵

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 185, k. 406v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1784 świadka Krzyszota Żórawskiego, kanonika kapituł katedralnych krakowskiej i warmińskiej oraz kolegiackiej warszawskiej, sędziego oraz audytora generalnego kurii biskupich w Krakowie i Płocku); zob. również: tamże, k. 408v: „Scio ipsum munus consecrationis suscepisse anno 1773 ab Illustrissimo Garampi, pro tunc nuncio apostolico in Polonia; actus absolutus erat in ecclesia collegiata Varsaviensi, cui praesens interfui”.

Scio ipsum consecratum in episcopum Plocensem fuisse a nuntio apostolico Garampi, anno 1773, die tertia Octobris, in insigni collegiata Varsaviensi, quia ipsemet eidem consecrationi interfui.

61

Potocki Teodor Antoni arcybiskup (Chełmża – Warmia – Gniezno)
*sakra 31 V 1699 (niedziela) • Warszawa*⁶⁶

Andreae Chrysostomi in Żaluskie Żaluski [...] epistolarum historio-familiarium tomus secundus [1696-1700], Brunsbergae 1711, s. 769.

Anno Christi 1699. [Die] 31ma Maii Varsaviae esse debui ibique consecrationi Theodori Potocki, episcopi Culmensis, quem nuntius Davia in ecclesia Patrum Theatinorum consecravit, assistens adfui, et in ingressu eiusdem 14ta Junii Culmae fui.

62

Radoszewski Bogusław biskup (Kijów – Łuck)
*sakra [po 17 VI] 1619 • Kraków*⁶⁷

⁶⁵ *Polonica*, s. 190-191, nr 178; *Wiadomości*, s. 314; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 286-287, nr 119. Nadto: Szostkiewicz, s. 538-539; Dola (I), s. 285, nr 65; Nitecki, kol. 355-356; Z. Zielińska, *Poniatowski Michał Jerzy herbu Ciołek (1736-1794), biskup płocki, potem prymas Polski, prezes Komisji Edukacji Narodowej*, PSB, t. 27, s. 455-471 („uroczystość konsekracyjna Poniatowskiego odbyła się 3 X 1773 w katedrze warszawskiej”).

⁶⁶ *Polonica*, s. 191, nr 183; *Diecezja chełmińska*, s. 45, nr 40; Korytkowski (I), t. 4, s. 439; Szostkiewicz, s. 539; Dola (I), s. 260, nr 42; A. Link-Lenczowski, *Potocki Teodor Andrzej herbu Piława (1664-1738), kolejno biskup chełmiński, warmiński, prymas Polski*, PSB, t. 28, s. 202-213 („31 V 1699 otrzymał sakrę biskupią u teatynów warszawskich z rąk nuncjusza J. A. Davii”); Nitecki, kol. 358; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 348-349 (A. Triller); A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 254.

⁶⁷ Szostkiewicz, s. 544; Dola (I), s. 270, nr 22; Nitecki, kol. 373; B. Kumor, *Radoszewski (Boksa-Radoszewski) Bogusław herb Oksza (ok. 1577-1638), biskup kijowski, następnie łucki obrządku łacińskiego*, PSB, t. 29, s. 747-748 (brak informacji o sakrze).

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 32, k. 568r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1633 świadka Wojciecha Kwiatkowskiego, dziekana kapituły katedralnej kijowskiej); zob. również: tamże, k. 561v (świadek Maciej Łubieński, biskup włocławski): „Audivi ipsum Boguslaum fuisse consecratum episcopum Kiioviensem ab episcopo Cracoviensi Siskowski”.

Idem dominus Boguslaus [Radoszewski] fuit consecratus in episcopum ab episcopo Cracoviensi domino Siskowski cum assitentia suffraganei Cracoviensis domini Opacki [recte Oborski] et alterius episcopi ex Vngaria, quem non novi de nomine⁶⁸.

63

*Sanguszko Hieronim Władysław biskup (Wilno – Smoleńsk)
sakra [pomiędzy 3 II a 28 IX] 1645 • Wilno⁶⁹*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 53, k. 833r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1654 Jacka Poniatkowskiego, bonifratra). Zob. również: tamże, k. 833v (świadek Jan Newelski, kantor kapituły katedralnej wileńskiej): „Scio ipsum suscepisse munus consecrationis per manus quondam Illustrissimi domini Abrahami Voina, episcopi Vilmensis,

⁶⁸ Owym niewymienionym z imienia i nazwiska biskupem z Węgier był Laszlo Hossuth, ordynariusz diecezji Eger (*episcopus Agriensis*). Jego obecność w tym czasie na terenie biskupstwa krakowskiego, jak i fakt sprawowania tam posług pontyfikalnych, poświadcza chociażby zapiska w aktach wizytacyjnych, odnosząca się do kościoła parafialnego w Chodowie, dekanat Skąła (*villa Chodow ad conventum Miechoviensem spectans*), gdzie w punkcie *Altare maius in eadem ecclesia* stwierdzono: „Mensa eiusdem altaris circa consecrationem veteris ecclesiae est consecrata 1619, feria 2da post Pentecostes, per Reverendissimum Ladislaum Hossuti, episcopum Agriensem, ex speciali facultate piae memoriae Illustrissimi Szyszkowski, episcopi Cracoviensis, sibi concessam, pontificalia hac in dioecesi exercentem” (Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie, AV 29, k. 60r). Do niego również odnosi się zapiska w *acta actorum* kapituły katedralnej na Wawelu pod datą 1 X 1619: „Ornamenta episcopalia ex thesauro istius ecclesiae ad usum episcopi ex Hungaria puls, Sandecii interim manenti, ad instantiam Illustrissimi ac Reverendissimi episcopi Cracoviensis eo nomine factam, Reverendissimi domini capitulum ad certum tempus concedenda esse decreverunt, posteaquam iuxta consuetudinem antiquam in talibus servari solitam, duo ex capitulo fideiussorium cautionem fecerint de restitutione huiusmodi apparatus. Deinde ut praedictus Reverendissimus dominus episcopus a consecratione ordinandorum in qua multi casus evenire solent abstineat” (Archiwum Kapituły Metropolitalnej w Krakowie, AAct 11, k. 447[546]r). Por. *Hierarchia Catholica medii et recentioris aevi*, t. 4 – *A pontificatu Clementis PP. VIII (1592) usque ad pontificatum Alexandri PP. VII (1667)*, ed. P. Gauchat, Monasterii 1935, s. 73 (*Agriensis*); I. Sugár, *Az egri püspökök története*, Budapest 1984.

⁶⁹ Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 137 (pod datą 3 II 1645), 140 (pod datą 28 IX 1645); B. Kumor, *Sanguszko Hieronim Władysław, książę z linii kowelskiej (1611-1657), sufragan wileński, potem biskup smoleński*, PSB, t. 34, s. 483 („Sakrę biskupią przyjął w unickim monasterze Trójcy Św. w Wilnie w r. 1645 z rąk biskupa wileńskiego A. Woyny w asyście metropolity unickiego Antoniego Sielawy. Przy tej okazji Akademia Wileńska wydała na jego cześć panegiryk *Tiara duplex ducalis et praesula*”). Nadto: Szostkiewicz, s. 550; Nitecki, kol. 392; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 799-800.

cum assistentia Illustrissimi domini moderni episcopi Vilnae et domini metropolita Ruthenorum unitorum”; k. 835r (świadek Wojciech Kazimierz Zdanowicz, protonotariusz apostolski, kanonik kapituły katedralnej pilyńskiej): „Scio eum consecratum [fuisse], quia tunc ipsi interfui consecrationi, quae fuit facta ab Illustrissimo domino Abrahamo Voina, tunc episcopo Vilnensi”.

Scio, quia fui praesens, quando ipse fuit consecratus ab Illustrissimo episcopo Vilnae Abrahamo Voina in ecclesia Ruthenica Sanctissimae Trinitatis cum assistentia Illustrissimi moderni episcopi Vilnae [mowa o Jerzym Tyszkiewicz] et domini metropolitani Ruthenorum unitorum [mowa o Antonim Sielawie].

64

Sapieha Aleksander biskup (Wilno – Żmudź/Wornie – Wilno)

sakra [22?] VII 1657 • Dereczyn⁷⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 58, k. 36r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1659 świadka Aleksandra Kotowicza, kanonika kapituły katedralnej wileńskiej); zob. również: tamże, k. 37r (świadek Wojciech Kazimierz Bejnar, notariusz kapituły katedralnej wileńskiej, proboszcz w Białymstoku): „Scio ipsum munus consecrationis suscepisse, quia fui praesens, et fuit consecratus ab Illustrissimo moderno episcopo Vilnensi Derecinii, in ecclesia Patrum Dominicanorum, et fuit in mense Julii anno 1657”.

Scio ipsum suscepisse munus consecrationis Derecinii in Lithuania per manus Illustrissimi episcopo Vilnensi [mowa o Janie Karolu Dowgialle Zawiszy] cum assistentia Illustrissimos dominos episcopos Luceoriensi [mowa o Janie Stefanie Wydzdze] et Vendensi [mowa o Aleksandrze Chodkiewicz], quo erunt [duo] anni in Julio sequenti, et hoc [scio], quia fui praesens.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 71, k. 867v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1666 świadka Waleriana Stanisława Judyckiego, pisarza wielkiego litewskiego, archidiakona wileńskiego). Zob. również: tamże, k. 864v (świadek Aleksander Krzysztof Naruszewicz, podkanclerzy litewski): „Fuit consecratus Derecinii in Lithuania et scio hoc ab illis, qui fuerunt praesentes in ipsius consecratione, et fuit consecratus ante aliquot annos”; tamże, k. 865r (świadek Aleksander Kotowicz, regens kancelarii Wielkiego Księstwa Litewskiego,

⁷⁰ A. Rachuba, *Sapieha Aleksander Kazimierz herbu Lis (1624-1671), biskup żmudzki, potem wileński*, PSB, t. 34, s. 560 („Z inicjatywy [króla] został sufraganiem biskupa Tyszkiewicza (prowinzja papieska 2 VIII 1655 z tytułem biskupa metoneńskiego). [...] W obradach kapituły [wileńskiej] w okresie wojen uczestniczył rzadko, [niemniej] przewodniczył zebraniom kapituły w lipcu 1657 r. w Dereczynie [podkr. K.R.P.], w październiku t.r. i w czerwcu 1658 r. w Brześciu oraz w rodzinnej Różanej na przełomie września i października 1658 r.”). Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 165 (pod datą 23 VII 1657): „W Dereczynie, w rezydencji biskupa wileńskiego, kapituła [katedralna] zebrała się w liczbie dziesięciu członków”. Nadto: S. Estreicher, *Sapiehowie. Bibliografia odnosząca się do Sapiehów z wieku XVI, XVII i XVIII*, Kraków 1928, s. 1; Szostkiewicz, s. 550-551; Nitecki, kol. 393; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 445-454.

scholastyk kapituły katedranej wileńskiej): „*Scio ipsum consecrationis munus suscepisse Derecinii in Lithuania, quia interfui, quando Illustrissimus episcopus Vilnensis [...] una cum aliis consecravit ipsum*”.

Scio consecrationis munus [suscepisse], quia interfui, et consecratio ista fuit collata a defuncto episcopo Vilnensi in anno 1657 Derecinii, in ecclesia Patrum Dominicanorum.

65

Sapieha Paweł Franciszek Bernard biskup (Żmudź/Wornie)
sakra [przed 2 V] 1715 • Warszawa⁷¹

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, Dział VI, II-79, k. 119v i 122r (diariusz Karola Stanisława Radziwiłła).

[Dnia] 2. Maii [1715] Jmć Xiądz Sapieha, biskup żmudzki, był u mnie [w Białej Podlaskiej] powracając z Warszawy po konsekracji swojej. [...] [Dnia] 1. Octobris [1715] fatis cessit w Kodniu Jmć Xiądz Sapieha, biskup żmudzki, opat paradyski.

66

Sarnowski Stanisław biskup (Przemysł – Włocławek)
sakra [po 17 IV] 1658 • Sulejów⁷²

⁷¹ Wołoczewski, *Biskupstwo żmudzkie*, s. 91 („Roku 1715 w Warszawie Hieronim Grimaldi, legat [sic!] Klemensa XII, Bartłomiej Tarło, biskup poznański, i Krzysztof Szembek, biskup lwowski [sic!], wyświęcili Sapiechę na biskupa”); A. Rachuba, *Sapieha Paweł Franciszek herbu Lis, imię zakonne Bernard (1657-1715), cysters, opat paradyski, biskup żmudzki*, PSB, t. 35, s. 148-149 („Dnia 16 XII 1713 otrzymał biskupstwo żmudzkie, na które papież prekonizował go [dopiero] 21 I 1715 i zezwolił mu zatrzymać na 5 lat opactwo paradyskie. [...] Po długiej chorobie Sapieha zmarł w Kodniu 1 X 1715 i został tam pochowany”); A. Tłomacki, *Sapiehowie kodeńscy. Historia rodu od kolebki do współczesności*, Warszawa 2009, s. 92-94 (tamże zwł. s. 94, gdzie kuriozalne przemieszczenie dat i wydarzeń: „[Dnia] 21 I 1715 Paweł Franciszek Sapieha w trakcie prekonizacji, tzn. uroczystego ogłoszenia przez papieża nominacji biskupiej, przyjął z rąk [arcy]biskupa Hieronima Grimaldiego, nuncjusza apostolskiego w Polsce, legata papieża Klemensa XI [sic!], święcenia biskupie. W uroczystościach warszawskich asystowali papieskiemu legatowi: biskup poznański Michał Bartłomiej Tarło i biskup chełmski Krzysztof Jan Szembek”). Nadto: *Sapiehowie. Materiały historyczno-genealogiczne i majątkowe*, t. 3, [Sankt] Petersburg 1894, s. 335-337; S. Estreicher, *Sapiehowie. Bibliografia*, s. 91-92; Szostkiewicz, s. 551; Dola (I), s. 281, nr 29 (mylna data śmierci 15 X 1715); *Dom Sapieżyński*, zedr. E. Sapieha, Warszawa 1995, s. 319, 378, 381, 646, 706; Nitecki, kol. 393 (mylna data śmierci 15 X 1715).

⁷² B. Kumor, *Sarnowski Stanisław herbu Jastrzębiec (ok. 1615-1680), biskup przemyski, potem włocławski*, PSB, t. 35, s. 230 („Prekonizację na biskupstwo [przemyskie] otrzymał 22 VI 1658 r. od papieża Aleksandra VIII, [a] święcenia biskupie przyjął t.r. w Sulejowie z rąk biskupa włocławskiego [Kazimierza] Floriana Czartoryskiego”). Nadto: W. Sarna, *Biskupi przemyscy*, t. 2, s. 361;

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 76, k. 1060r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1676 świadka Wojciecha Włodka, doktora obojga praw, kanonika kapituły katedralnej przemyskiej).

Optime scio eundem Illustrissimum dominum episcopum suscepisse munus consecrationis, quia fui eidem consecrationi praesens in monasterio Sulleoviensi Ordinis Cisterciensis, et memini quod consecrator fuit Illustrissimus dominus princeps Czartorynskius [*sic!*], pro tunc episcopus Vladislaviensis, et interfuit etiam tunc dominus suffraganeus Posnaniensis Albertus Grabowski; de tertio non satis recorder.

67

Sierakowski Wacław Hieronim arcybiskup (Inflanty/Wednen – Kamieniec – Przemysł – Lwów)

sakra 4 V 1738 (niedziela) • Kielce⁷³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 125, k. 57r-58r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1739 świadka Mikołaja Dembowskiego, kanonika kapituły katedralnej katedrałnej krakowskiej); zob. również: tamże, k. 58v (świadek Teodor de Havel, kanonik katedralny inflancki): „Ex publica notitia mihi constat ipsum munus consecrationis suscepisse a medio anno, prout mihi videtur, Kielciis, ab Eminentissimo domino cardinali Lipski, episcopo Cracoviensi”.

Ex fama publica mihi constat ipsum consecrationis munus suscepisse Kielciis ab Eminentissimo et Reverendissimo Domino cardinali Lipski, episcopo Cracoviensi, anno praeterito [1738] in mense Maio.

68

Skarszewski Wojciech Józef arcybiskup (Chełm/Krasnystaw – Lublin – Warszawa)
sakra 6 II 1791 (niedziela) • Warszawa⁷⁴

Szostkiewicz, s. 551; Dola (I), s. 290, nr 42; Nitecki, kol. 394; M. Borkowska, *Dzieje cystersów sulejowskich*, Kraków 2008, s. 133-138.

⁷³ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 295-296, nr 133. Por. Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 427; J. Ataman, *W.H. Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej*, Warszawa 1936, s. 7; E. Burda, *Sierakowski Wacław Hieronim z Bogusławic herbu Ogończyk (1700-1780), biskup przemyski, potem arcybiskup lwowski*, PSB, t. 37, s. 306-313 („4 V 1738 w Kielcach został konsekrowany na biskupa przez biskupa krakowskiego, kardynała Jana Aleksandra Lipskiego”). Nadto: Szostkiewicz, s. 554; Dola (I), s. 266, nr 13; Nitecki, kol. 401.

⁷⁴ *Polonica*, s. 194-195, nr 207; *Wiadomości*, s. 319; M. Deszczyńska, E. Zielińska, *Skarszewski Wojciech Józef Marcin herbu Leszczyce (1742-1827), podkanclerzy wielki koronny, arcybiskup warszawski i prymas Królestwa Polskiego, pisarz polemiczny i religijny*, PSB, t. 38, s. 50-60 („sакrę biskupią otrzymał 6 II 1791 w Warszawie w kościele wizytek z rąk biskupa poznańskiego Antoniego

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 222, k. 503r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1824 świadka Mikołaja Jana Manugiewiczza, biskupa sufragana warszawskiego); zob. również: tamże, k. 502r (świadek Wojciech Kłodnicki, prepozyt kapituły katedralnej lubelskiej): „De consecratione eius in episcopum die 6. Februarii 1791 anno Varsaviae subsecuta a personis capitularibus, pro tunc existentibus, notitiam perceperam, id quoque ipsum literae testimoniales ab Illustrissimo consecratore Okęcki, episcopo Posnaniensi, datae [...] legeram”.

Praesens tunc in ecclesia monialium Varsaviae, sub titulo Visitationis Beatissimae Virginis Mariae, sita aderam, dum ipse anno 1791, die 6. Februarii, a piae memoriae Illustrissimo Antonio Okęcki, episcopo Posnaniensi, in praesulem dioecesis Lublinensis consecratus fuerat.

69

Słupski Mikołaj biskup (Wilno [Białoruś]) sakra 8 IX 1669 (niedziela) • Wilno⁷⁵

ADWl, Obce, 19, k. 195r (nr 444).

Dnia 7 września [1669]. Za wezwaniem przez prałata Mikołaja Słupskiego na jutrzejszy akt jego konsekracji na biskupstwo gracyanopolińskie, którym jego tak wysokie prace i zasługi w Kościele Bożym godnie uwieńczone zostały, wszyscy [prałaci i kanonicy wileńscy] najchętniej własną w tym obecność i posługę dłań ujawnili z najszczerzą życzliwością.

70

Strojnowski Hieronim biskup (Łuck – Wilno)

sakra 31 I [19 I st.st.] 1808 (niedziela) • Łuck⁷⁶

Onufrego Okęckiego”). Także: Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 399-400, nr 54; Szostkiewicz, s. 555; Dola (I), s. 259, nr 45; Nitecki, kol. 404.

⁷⁵ Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 195 (pod datą 7 IX 1669): „Kustosz [katedralny Mikołaj] Słupski, nominat gracyanopoliński, otrzymawszy za swe prace i za usługi bulę, czyli sakrę, z Rzymu, prekonizującą go na tę godność, prosi kapitułę na konsekrację swoją, która ma być dnia jutrzejszego. Kapituła przyjmuje zaproszenie z zyczeniami i powinszowaniami”; B. Kumor, *Słupski Mikołaj herbu Leszczyc (ok. 1615-1691), sufragan białoruski biskupstwa wileńskiego*, PSB, t. 39, s. 130-131 („sagrę biskupią otrzymał 8 IX 1669 z rąk biskupa [Aleksandra] Sapięhy”). Nadto: Szostkiewicz, s. 556; Nitecki, kol. 408; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 837.

⁷⁶ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 299, nr 140. Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 421 (pod datą 13 III 1809): „Strojnowski konsekrowany [został] na sufragana [sic!] łuckiego w II niedzielę po Trzech Królach roku 1808, w katedrze łuckiej, przez biskupa Cieciszowskiego”; A.J. Kukuła, *Strojnowski (Strojnowski) Hieronim herbu Strzeźmie, w zakonie Hieronim od św. Bernarda (1752-1815), pijar, prawnik, ekonomista, profesor Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego, rektor Uniwersytetu Wileńskiego*,

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 210, k. 451r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1809 świadka Ignacego Kontryma, kustosa kapituły katedralnej wileńskiej).

Optime mihi nota est ipsius consecratio ab Illustrissimo et Reverendissimo domino Gasparo Cieciszowski, episcopo Luceoriensi et Zitomiriensi, die 19. Januarii 1808 anni solemniter cum assistentia Reverendissimorum episcoporum Kaczkowski, Luceoriensi, et Podhorodenski, Zitomiriensi, sufraganeorum, Luceoriae peracta.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 210, k. 451r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1809 świadka Kazimierza Dmochowskiiego, kanonika katedralnego kurońskiego).

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse, vidi enim testimonium authenticum Illustrissimi et Reverendissimi domini Cieciszowski, episcopi Luceoriensi, ipsius consecratoris, Luceoriae die 19. Januarii 1808 datum.

71

*Szembek Józef Eustachy biskup (Chełm/Krasnystaw – Płock)
sakra 31 III 1737 (niedziela) • Lidzbark Warmiński⁷⁷*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 142, k. 111v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1752 świadka Ksawerego Stobielskiego, kanonika katedralnego chełmskiego).

Audivi ipsum consecrationis munus suscepisse Heilsbergae in Varmia.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 142, k. 112v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1752 świadka Tadeusza Mackiewicza, misjonarza-lazarysty; zob. również: tamże, k. 113: „Audivi ipsum munus consecrationis suscepisse ab episcopo Varmiensi, patru eius”).

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse in dioecesi Varmiensi ab episcopo [Christophoro Joanne] Szembek, et hoc mihi constat ex fama publica.

biskup wileński, PSB, t. 44, s. 395-402; tenże, *Hieronim hrabia Strojnowski. Prawnik – ekonomista – fizjokrata (1752-1815)*, Lublin 2009, s. 150. Nadto: Nitecki, kol. 422; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 789-790.

⁷⁷ *Wiadomości*, s. 321; Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 398, nr 48; Szostkiewicz, s. 574; Dola (I), s. 258, nr 39; Nitecki, kol. 429; Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 320.

72

Szembek Krzysztof Antoni arcybiskup (Inflanty/Wenden – Poznań – Włocławek – Gniezno)

sakra 15 IX 1711 (wtorek) • Łowicz⁷⁸

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 105, k. 556r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1719 świadka Nikodema Parola, kanonika kapituły kolegiackiej warszawskiej); zob. również: tamże, k. 560r.

Audivi eum ante quattuor vel quinque annos consecratum fuisse Lovicii ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino [Stanisłao Szembek], primate Regni.

73

Szembek Krzysztof Jan biskup (Chełm/Krasnystaw – Przemyśl – Warmia)

sakra 27 VIII 1713 (niedziela) • Łowicz⁷⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 108, k. 316r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1717 świadka Franciszka Antoniego Kobielskiego, prepozyta kapituły katedralnej krakowskiej, dziekana kapituły kolegiackiej warszawskiej).

Assistebam cum fuit ipse consecratus Lovicii per Illustrissimum et Reverendissimum dominum, primatem Regni [mowa o Stanisławie Szembeku], quatuor iam sunt elapsi anni.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 110, k. 316r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1722 świadka Stanisława Józefa Hozjusza, biskupa kamienieckiego, administratora opactwa czerwńskiego). Zob. również: tamże, k. 853r (świadek Jan Antoni Wenton, kanonik katedralny chełmski): „Fui praesens ex delegatione capituli Chelmensis, quando ipse munus consecrationis suscepit”; k. 854v (świadek Jan Lipski, prymiceriusz kapituły metropolitalnej gnieźnieńskiej, kanonik kapituły katedralnej krakowskiej): „Praesens eram, quando ipse episcopus Chelmensis consecratus fuit Lovicii”.

Scio ex publica fama, Lovicii, a septem circiter annis, munus consecrationis suscepisse ab Illustrissimo et Reverendissimo defuncto archiepiscopo Gnesnensi pro episcopatu Chelmensi.

⁷⁸ Korytkowski (I), t. 4, s. 548; Szostkiewicz, s. 564; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 110; Dola (I), s. 266, nr 9; Nitecki, kol. 429-430; A. Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 321.

⁷⁹ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 300-301, nr 144. Nadto Pawlec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 396-397, nr 44; Szostkiewicz, s. 565; Dola (I), s. 258, nr 36; Nitecki, kol. 431; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 498-499 (A. Triller); Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 320-321.

74

*Szembek Stanisław arcybiskup (Kraków – Włocławek – Gniezno)
sakra 5 III 1690 (niedziela) • Warszawa⁸⁰*

Andreae Chrysostomi in Żaluskie Żaluski [...] epistolarum historio-familiarium tomi primi pars secunda [1678-1696], Brunsbergae 1710, s. 1168.

Anno Christi 1690 [...] 5ta Martii episcopus Cracoviensis [mowa o Janie Małachowskim] suffraganeum suum Stanislaum Szembeck in episcopum consecravit, duodecima vero eiusdem Luceoriensis episcopus itidem suffraganeum suum Mdzewski ordinavit.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 94, k. 277r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1700 świadka Michała Bartłomieja Tarły, superiora warszawskiego domu misjonarzy-lazarystów i proboszcza parafii Św. Krzyża w Warszawie); zob. również: tamże, k. 277v-278r (świadek Augustyn de Monteils z warszawskiego domu misjonarzy-lazarystów): „Scio consecrationis munus suscepisse Varsaviae, apud moniales Visitationis, et ego praesens fui”.

Scio suscepisse munus consecrationis de anno, ni fallor, 1689 vel 1690, quia praesens fui et assistebam pie defuncto Illustrissimo domino episcopo Cracoviensi ipsum hic Varsaviae consecranti.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 99, k. 247r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1706 świadka Mikołaja Oborskiego, przeora opawskiego konwentu dominikanów); zob. również: tamże, k. 249v.

Scio ex publica fama, quod dominus [Stanislaus Szembek] fuerit Varsaviae consecratus in episcopum Dyonysiensem per manus Illustrissimi domini Joannis Malachowski, episcopi Cracoviensis, anno 1690, in ecclesia monialium Visitationis Beatissimae Virginis Mariae.

75

*Szeptycki Hieronim Antoni biskup (Łuck – Płock)
sakra [11?] X 1739 (niedziela) • Lwów⁸¹*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 148, k. 146r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1759 świadka Aleksandra Trembińskiego, prepozyta infułata kapituły kolegiackiej zamojskiej).

⁸⁰ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 302, nr 146. Nadto: Szostkiewicz, s. 565; Nitecki, kol. 431-432; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 2, s. 102-103, nr 26.

⁸¹ *Wiadomości*, s. 322. Także Szostkiewicz, s. 565-566; Nitecki, kol. 432.

Munus consecrationis, tanquam episcopus Saldicensis et suffraganeus Luceorien-
sis, recepti iam a viginti circiter annis in ecclesia archicathedrali Leopoliensi.

76

Szoldrski Andrzej biskup (Kijów – Przemyśl – Poznań)

sakra 11 VI 1634 (niedziela) • Łowicz⁸²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 1024v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Wojciecha Grabowskiego, kanonika kapituły katedralnej poznańskiej).

Admodum Reverendus dominus Szoldrski, prout audivi a Reverendissimo Ennensi episcopo, suffraganeo Posnaniensi, fuit in episcopum consecratus Lovicii ab Illustrissimo archiepiscopo Gnesnensi [mowa o Janie Wężyku], assistentibus ipso suffraganeo Posnaniensi [mowa o Janie Bajkowskim] et Reverendissimo suffraganeo Plocensi [mowa o Stanisławie Starczewskim]. [...] Admodum Reverendus dominus Szoldrski fuit consecratus in episcopum in anno antecedente 1634.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 1081v-1082r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Jakuba Jeżyńskiego, dziekana kapituły katedralnej kijowskiej). Zob. również: tamże, k. 1017v (świadek Andrzej Falkowski): „Scio eundem Reverendissimum dominum Szoldrski fuisse consecratum in episcopum Kiioviensem [...] anno 1634, ni fallor in Junio”; k. 1019r-v (świadek Aleksander Sokółowski): „[Scio] eum esse consecratum Lovicii ab Illustrissimo et Reverendissimo domino archiepiscopo Gnesnensi”.

Admodum Reverendus dominus Szoldrski fuit consecratus in episcopum in die Sanctissimae Trinitatis Lovicii ab archiepiscopo Gnesnensi, assistentibus suffraganeis Plocensi et Posnaniensi, et ego huiusmodi consecrationi interfui.

77

Szyszkowski Marcin biskup (Łuck – Płock – Kraków)

sakra 7 V 1604 (piątek) • Kraków⁸³

Kronika albo czasopismo x. Krzysztofa Zelnera, mansjonarza kościoła Panny Maryi w Rynku krakowskim, obejmująca zdarzenia w końcu XVI i na początku XVII w. [...], wyd. A. Grabowski, Kraków 1835, s. 26.

⁸² *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 302-304, nr 147. Nadto Szostkiewicz, s. 566; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 106; Dola (I), s. 270, nr 23; Nitecki, kol. 434.

⁸³ Szostkiewicz, s. 566; Dola (I), s. 279, nr 18; Nitecki, kol. 436; Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 521.

Roku 1604, in crastino s. Stanislai, poświęcony jest na biskupstwo łuckie X. [Marcin] Szyszkowski.

78

Święcicki Mikołaj Stanisław biskup (Kijów – Poznań)
sakra 14 IV 1697 (niedziela) • Warszawa⁸⁴

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 93, k. 417v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1698 świadka Ambrożego Skopowskiego, dominikanina); zob. również: tamże, k. 417 (świadek Mikołaj Popławski, biskup inflancki): „Fuit consecratus anno transacto [1697], quod scio, quia interfui consecrationi ipsius”.

Anno transacto [1697], post Pascha, suscepit consecrationem; causa scientiae, quia ego interfui consecrationi.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 93, k. 418r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1698 świadka Stefana Wierzbowskiego, kanonika gnieźnieńskiego i poznańskiego, kantora i oficjala warszawskiego); zob. również: tamże, k. 421v (świadek Adam Krasnodębski, jezuita, profesor prawa kanonicznego i prefekt szkół w Warszawie): „Interfui consecrationi, sed non sum memor temporis praecisi”.

Scio bene, quod fuerit consecratus, quia vidi illum descriptum in Breviario Illustrissimi piae defuncti episcopi Posnaniensis [mowa o Janie Stanisławie Witwickim] inter consecratos sub ipsius assentia, sed non fui praesens actui.

79

Tolibowski Wojciech biskup (Płock – Poznań)
sakra 1 I 1645 (niedziela) • Warszawa⁸⁵

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 3 – 1640-1647, Wrocław 1972, s. 195.

[Dies] 1^a Januarii [1645]. Princeps Carolus [Ferdinandus] suffraganeum Plocensem Tulibovium consecrari fecerat apud Patres Societatis [Jesu] et postea egregio convivio ibidem totam aulam excepit. Rex debuit adesse, at pedogra detentus praesentiam suam subtraxit.

⁸⁴ Szostkiewicz, s. 567; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 109; Dola (I), s. 271, nr 30; Nitecki, kol. 440.

⁸⁵ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 305, nr 150. Nadto: Szostkiewicz, s. 571; Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 107; Nitecki, kol. 449.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 55, k. 464v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1654 świadka Pawła Kłosowicza, kanonika kapituły katedralnej płockiej i kolegiackiej warszawskiej). Zob. również: tamże, k. 461v (świadek Zygmunt Czyżowski, dziekan kapituły katedralnej płockiej): „Scio [ipsum munus consecrationis suscepisse], quia tunc temporis adfui, quando fuit consecratus ab Illustrissimo moderno archiepiscopo Gnesnensi, tunc temporis episcopo Camenecensi”; k. 463r (świadek Andrzej Trzebicki, biskup-elekt przemyski, podkanclerzy koronny): „Scio, quia audivi ab illis, qui adfuerunt illius consecrationi, Serenissimum principem Carolum Ferdinandum procurasse ipsam consecrationem”.

Scio [ipsum munus consecrationis suscepisse], quia fui praesens hic Varsaviae, in ecclesia Patrum Societatis [Jesu]; et suscepit ex manu Illustrissimi moderni archiepiscopi Gnesnensis, tunc temporis episcopi Camenecensis [mowa o Andrzeju Leszczyńskim].

80

*Trzebiński (Trzebieński) Aleksander biskup (Przemyśl)
sakra 15 III 1643 (niedziela) • [Warszawa]⁸⁶*

Albrycht Stanisław Radziwiłł, Memoriale rerum gestarum in Polonia 1632-1656, t. 3 – 1640-1647, Wrocław 1972, s. 129.

[Dies] 15^a Martii [1643]. Dies Dominicus celebritati inservivit procancellarii Regni in episcopatum Praemisliensem consecrandi, praesente regia tota stirpe ac internuntio caesareo Staremborgio [...]. Solennitas summa et musica regia totam aedem sacram implevit. Cracoviensis episcopus, praeteritus cancellarius, tanquam adoptivo filio convivium generale instruxit.

81

*Turski Feliks Paweł biskup (Chełm/Krasnystaw – Łuck – Kraków)
sakra 16 VI 1765 (niedziela) • Torczyn⁸⁷*

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 160, k. 360r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1770 świadka Franciszka Komornickiego, kanonika katedralnego chełmskiego).

Scio ipsum munus consecrationis ab episcopo Wołłowicz, immediate defuncto, suscepisse Torczynii, nam assistebam ipse hic actui consecrationis.

⁸⁶ Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 326 („Papież Urban VIII listem apostołskim w formie breve, wydanym 5 XII 1642 r., przekonizował go na biskupa przemyskiego. Wnet potem, zapewne w miesiącu styczniu lub lutym 1643 r., wyświęcony został na biskupa”). Nadto Szostkiewicz, s. 574; Dola (I), s. 290, nr 38; Nitecki, kol. 454.

⁸⁷ *Wiadomości*, s. 324; Pawelec, *Biskupstwo chełmskie*, cz. [6], s. 398, nr 50; Szostkiewicz, s. 575; Dola (I), s. 258, nr 41; Nitecki, kol. 455; Kumor, *Dzije diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 533-534.

82

Tyszkiewicz Antoni Dominik biskup (Kijów – Żmudź/Wornie)
*sakra 11 X 1739 (niedziela) • Wilno*⁸⁸

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 126, k. 519v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1740 świadka Tomasza Wirczyzna[?], proboszcza w Jaszunach).

Scio ipsum suscepisse consecrationis munus die 11. Octobris 1739 ab Illustrissimo episcopo Vilnensi [mowa o Mikołaju Janie Zienkowiczu], assistantibus coadiutore Vilnensi [mowa o Józefie Julianie Sapieże] et suffraganeo Samogitiae [mowa o Aleksandrze Horainie], et haec scio, quia fui praesens in consecratione.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 126, k. 520v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1740 świadka Antoniego Giedrowicza, altarysty); zob. również: tamże, k. 522r.

Fuisse consecratum die 11. Octobris anno praetento 1739 ab Illustrissimo episcopo Vilnensi cum assistentia Illustrissimi coadiutoris Vilnensis et suffraganei Samogitiensi.

83

Tyszkiewicz Jerzy biskup (Wilno – Żmudź/Wornie – Wilno)
*sakra [po 17 V] 1627 • Warszawa*⁸⁹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 32, k. 457v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1633 świadka Marcjana Tryzny, referendarza wielkiego litewskiego, kanonika kapituły katedralnej wileńskiej). Zob. również: tamże, k. 444r (świadek Rafał Korsak, biskup piński obrządku grecko-katolickiego): „Idem Reverendissimus dominus Georgius fuit consecratus in episcopum Varsaviae, ut a pluribus audivi”; k. 459r (świadek Michał od Zwiastowania Vidarte, przeor klasztoru św. Michała Archaniola karmelitów bosych w Krakowie): „Audivi ex publica fama eundem Reverendissimum Georgium fuisse consecratum Varsaviae in episcopum Methonensem”.

Fui praesens quando idem Reverendissimus dominus Georgius fuit consecratus in episcopum Varsaviae, coram Illustrissimo rege Poloniae defuncto, ab episcopo

⁸⁸ *Wiadomości*, s. 324; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 306, nr 152; Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 316-317 (pod datą 12 X 1739): „Kanonik Antoni Tyszkiewicz konsekrowany na biskupa menniteńskiego, sufragana kijowskiego, przez biskupów: Zienkowicza, Sapiehę i Horaina”. Nadto Szostkiewicz, s. 576; Nitecki, kol. 458; A. Witkowska, J. Nastalska, *Staropolskie piśmiennictwo hagiograficzne*, t. 1 – *Słownik hagiografów polskich*, Lublin 2007, s. 23.

⁸⁹ Por. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 109 (pod datą 4 I 1627) i 111 (pod datą 27 V 1628). Także Szostkiewicz, s. 576; Nitecki, kol. 458-459; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 397-425.

defuncto Vilnensi [mowa o Eustachym Wołłowiczu], patruo eiusdem domini Georgii.

84

Wojeński Stanisław biskup (Kamieniec)

sakra [pomiędzy 19 II a 28 V] 1680 • [?]⁹⁰

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 6, b.p. (suplika biskupa kamienieckiego S. Wojeńskiego do Stolicy Apostolskiej z daty: Warszawa, 28 V 1680, z prośbą o zgodę na zachowanie przezeń probostwa otwinowskiego).

Terminatum est iam negotium meum et consecratio personae meae in Camenecensem [episcopum] peracta [fuit].

85

Woronicz Jan Paweł arcybiskup (Kraków – Warszawa)

sakra 8 V 1816 (środa) • Warszawa⁹¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 227, k. 827r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1827 świadka Adama Tomasza Paszkowicza, kanonika kapituły katedralnej krakowskiej, notariusza apostolica auctoritate); zob. również: tamże, k. 828v (świadek Wojciech Malinowski, misjonarz-lazarysta): „Scio eum ex publicis litteris anno millesimo octingentesimo decimo sexto, die octava Maii, munus consecrationis suscepisse”.

Scio eum munus consecrationis suscepisse in ecclesia metropolitana Varsaviensi die octava Maii millesimo octingentesimo decimo sexto.

86

Woyna (Wojna) Abraham biskup (Wilno – Żmudź/Wornie – Wilno)

⁹⁰ Szostkiewicz, s. 587; Dola (I), s. 267, nr 36; Nitecki, kol. 489. Zob. również: *Liber mortuorum monasterii Lubinensis Ordinis Sancti Benedicti*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, Lwów 1888, s. 602 („† 21 II 1685”), 612 (21 II 1685 „Illustrissimi Stanisłai Woienksi, episcopi Camenecensis, abbatis commendatarii Lubinensis”), której to daty dziennej śmierci biskupa S. Wojeńskiego brak w dotychczasowych jego życiorysach; ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, cz. 1, k. 260r („Monasterium Lubinense Ordinis S. Benedicti vacat per obitum Stanisłai Woienksi, episcopi Camenecensis, defuncti anno 1685, qui illud obtinebat in commenda”). Natto *Poczet sołtysów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miasta Krakowa (1228-2010)*, pod red. B. Kasprzyka, Kraków 2010, s. 580, nr 472 (o ojcu biskupa S. Wojeńskiego).

⁹¹ „Gazeta Krakowska”, nr 40 z 19 V 1816, s. 600-601; *Polonica*, s. 201, nr 252. Natto Dola (I), s. 273, nr 67; Nitecki, kol. 494-495.

sakra [przed 18 III 1613] • Warszawa⁹²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 28, k. 565r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1630 świadka Mateusza Jana Babinowskiego, kanonika kapituły katedralnej żmudzkiej).

Scio ipsum consecrationis munus suscepisse Varsaviae, in Comitibus, ab Illustrissimo domino nuncio apostolico, cuius nominis non recorder⁹³, annus fuit circiter 14; causa scientiae, quia interfui ipsi consecrationi.

87

Wydźga Jan Stefan arcybiskup (Łuck – Warmia – Gniezno)

sakra 24 X 1655 (niedziela) • Głogówek⁹⁴

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 78, k. 264v-265r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1677 świadka Stanisława Jacka Świącickiego, biskupa chełmskiego); zob. również: tamże, k. 266r (świadek Jan Grabowski, kanonik gnieźnieński, lwowski i łowicki, archidiacon uniejowski, sekretarz królewski): „Audivi ab his, qui viderunt, quod Glogoviae Minori, sub tempus hostilitatis Sueticae grassantis in Polonia, consecratus sit ab Illustrissimo et Reverendissimo olim Andrea Leszczyński, archiepiscopo Gnesnensi, assistentibus sibi aliis Illustrissimis episcopis Regni Poloniae”.

Audivi quod tempore hostilitatis Sveticae, quae ante 22 anno incepit in Polonia, consecratus est Glogoviae Minori in Silesia ab Illustrissimo et Reverendissimo domino Andrea Leszczyński, archiepiscopo Gnesnensi, assistentibus Illustrissimo et Reverendissimo domino Joanne Tarnowski, archiepiscopo Leopoliensi, et Casimiro Czartoryski, episcopo Vladislaviensi, qui postea erat archiepiscopus Gnesnensis. Causam scientiae dedo, quia id audivi ab his, qui erant praesentes.

⁹² Zob. Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 96 (pod datą 5 X 1611) i 98 (pod datą 18 III 1613). Także Szostkiewicz, s. 587; Nitecki, kol. 495-496; Petkus, *Vilniaus vyskupai Lietuvos istorijoje*, s. 381-393.

⁹³ Chodzi albo o nuncjusza Laelio Ruiniego, który w granicach Rzeczypospolitej stanął w początkach stycznia 1613 (do Krakowa przybył 7 I), albo o jego poprzednika, nuncjusza Francesco Simonette, który zmarł w trakcie sprawowania powierzonej mu misji 19 I 1612 w Warszawie (*Nuntiorum series chronologica*, s. 243-245). W przypadku pierwszego mowa byłaby zatem o sejmie, który obradował od 26 IX do 9 XI 1611 (A. Wojna papieską prowizję otrzymał 25 V tr.), w przypadku drugiego – o sejmie obradującym (tak, jak i poprzedni, w Warszawie) od 28 II do 2 IV 1613 (W. Konopczyński, *Chronologia sejmów polskich 1493-1793 (Archiwum Komisji Historycznej PAU, ser. II t. 4/16/, nr 3)*, Kraków 1948, s. 146, nr 109-110; *Chronologia polska*, pod red. B. Włodarskiego, Warszawa 2007², s. 483).

⁹⁴ Korytkowski (I), t. 4, s. 270; Szostkiewicz, s. 590; Dola (I), s. 279, nr 27; Nitecki, kol. 498; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 578-579 (A. Triller); Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 357-358.

88

Wyżycki Mikołaj Ignacy arcybiskup (Lwów)

sakra 7 VII 1737 (niedziela) • Wschowa⁹⁵

Biblioteka Nardowa w Warszawie, Akc. 1978, k. 9v-10r (pod datą 14 VII 1737). Zob. również: tamże, k. 15r (pod datą 19 VII 1738): „Habitum Tertii Ordinis suscepit Illustrissimus archiepiscopus Leopoliensis Wyżycki”.

Metropolis Russiae, post obitum Illustrissimi, Excellentissimi et Reverendissimi domini Joannis Skarbek, archiepiscopi Leopoliensis, [...] viduata pastore per annos quinque, num felix recepit nuncium, dum in omnibus huius urbis ecclesiis ac in quibusvis religionum respective conventibus, facta est publicatio consecrationis in archiepiscopum Leopoliensem Illustrissimi, Excellentissimi et Reverendissimi domini Nicolai de Wyżycy Wyżycki, olim decani Cracoviensis, qui eodem die Schovae [= Wschowa], tempore consiliorum publicorum Regni, in praesentia Serenissimi regis Augusti Tertii, feliciter regnantis, et totius Regni Senatus, a Celsissimo principe Severiae [Joanne] de Lipie Lipski, episcopo Cracoviensi, consecratus est.

89

Zadzik Jakub biskup (Chełmża – Kraków)

sakra 13 IV 1625 (niedziela) • Warszawa⁹⁶

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 884v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Łukasza Zdrojewskiego, kanonika katedralnego chełmińskiego).

Idem Reverendissimus dominus episcopus munus consecrationis suscepit iam a novem annis circiter in anno Jubilei [...]; consecravit illum Illustrissimus et Reverendissimus apostolicus nuncius Lancellotti, assistantibus episcopo Plocensi, tunc temporis Luceoriensi, Stanisłao Lubienski [brak informacji o drugim współkonsekratorze].

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 33, k. 890v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1635 świadka Piotra Gembickiego, sekretarza wielkiego koronnego, dziekana kapituły katedralnej krakowskiej).

⁹⁵ *Wiadomości*, s. 327; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 312, nr 166. Nadto Szostkiewicz, s. 591; Dola (I), s. 278, nr 23; Nitecki, kol. 501-502.

⁹⁶ J. Dorobisz, *Jakub Zadzik (1582-1642)*, Opole 2000, s. 130. Nadto *Diecezja chełmińska*, s. 42, nr 30; Szostkiewicz, s. 591-592; Dola (I), s. 260, nr 31; Nitecki, kol. 504; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1448 bis 1648*, s. 769 (H. J. Karp); Kumor, *Dzieje diecezji krakowskiej*, t. 1, s. 523.

Ego interfui consecrationi eiusdem domini Jacobi, quae fuit in ecclesia Sancti Joannis hic Varsaviae; quis illum consecravit, et qui fuerint assistentes, non adeo bene memini, sed videtur, quod assistavit tunc temporis Luceoriensis, modernus Plocensis [episcopus] Stanislaus Łubiński.

90

Zamoyski Jan Chrzcziciel biskup (Baków – Przemyśl – Łuck)

sakra [po 18 VII] 1633 • Łowicz⁹⁷

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 50, 221r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1649 świadka Filipa Nicetinususa vel Nocetinususa, doktora obojga praw, notariusza i sekretarza królewskiego).

Audivi a multis fuisse per Illustrissimum [et] Reverendissimum [Joannem] Węzyk, tunc temporis archiepiscopum Gnesnensem, Lovicii consecratum.

91

Zbąski Jan Stanisław biskup (Przemyśl – Warmia)

sakra 22 V 1678 (niedziela) • Kielce⁹⁸

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Datariae, vol. 64, k. 116r-v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1687 świadka Jana Kraszewskiego, jezuitę, prefekta studiów i profesora w Poznaniu). Toż w: ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 85, k. 457v (zob. również: tamże, k. 458v).

Scio praedictum episcopum [Joannem Stanislaum Zbąski] fuisse consecratum ab episcopo Cracoviensi [mowa o Andrzejku Trzebickim], a quo audivi hoc ipsum.

92

Zieliński Konstanty Józef arcybiskup (Gniezno – Lwów)

sakra 7 XI 1694 (niedziela) • Łowicz⁹⁹

⁹⁷ Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 344-348; Szostkiewicz, s. 594; Dola (I), s. 257, nr 6; Nitecki, kol. 508.

⁹⁸ *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 317-318, nr 175. Nadto Sarna, *Biskupi przemyscy obrządku łacińskiego*, t. 2, s. 369-381; Szostkiewicz, s. 595; Dola (I), s. 290, nr 43; Nitecki, kol. 511; *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches 1648 bis 1803*, s. 585-586 (A. Triller); Kopiczko, *Duchowieństwo katolickie diecezji warmińskiej w latach 1525-1821*, t. 2, s. 361-362.

⁹⁹ Korytkowski (II), t. 4, s. 482; Szostkiewicz, s. 596; Nitecki, kol. 515. Por. S. Szydelski, *Konstanty Zieliński – arcybiskup lwowski*, Kraków 1910 (autor pomija kwestię święceń biskupich bohatera publikacji).

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 94, k. 175v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1698 świadka Józefa Wadowskiego, kantora kapituły katedralnej łuckiej, kanonika kapituły kolegiackiej warszawskiej). Zob. również: tamże, k. 174r (świadek Mikołaj Popławski, biskup inflancki): „Suscepit munus consecrationis ante tres vel quatuor annos Lovicii; causaque scientiae, quia interfui actui consecrationis”; k. 175r (świadek Adam Krasnodębski, jezuita): „Quatuor ab hinc annos puto fuisse consecratum quia pro eodem testimonium pariter perhibui tempore Illustrissimi domini SanctaCrucii [= Santacroce], nuncii apostolici”.

Scio ipsum fuisse in episcopum consecratum Łovicii, quia fui praesens et tanquam unus ex canonicis, qui Illustrissimum pie defunctum episcopum Posnaniensem [mowa o Janie Stanisławie Witwickim] comitati sunt, assistens.

93

Zienkowicz Tomasz Ignacy biskup (Wilno [Białoruś])

sakra 9 XI 1755 (niedziela) • Wilno¹⁰⁰

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 151, k. 552r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1763 świadka Józefa Skorulskiego, jezuitę, prokuratora zakonnej prowincji, uprzednio teologa biskupa wileńskiego M.J. Zienkowicza); zob. również: tamże, k. 556r (świadek Stefan Giedroyć, prepozyt kapituły katedralnej wileńskiej, archidiakon żmudzki): „Est consecratus ab episcopo, ni fallor, Vilnensi, et fui sub tempus istius consecrationis”.

Fui praesens tunc cum munus consecrationis susceperat Vilnae a defuncto episcopo Samogitiensi Tyszkiewicz.

94

Żyliński Wacław Kazimierz arcybiskup (Wilno – Mohylów)

sakra 17 XII [5 XII st.st.] 1848 (niedziela) • Sankt Petersburg¹⁰¹

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 254, b.p. (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1856 świadka Szymona Marcina Kozłowskiego, kanonika kapituły katedralnej wileńskiej i regensa Seminarium Diecezjalnego). Zob. również: tamże, b.p. (świadek Antoni

¹⁰⁰ *Wiadomości*, s. 328; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 319-320, nr 179; Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 340 (pod datą 9 XI 1755): „Kanonik Tomasz Zienkowicz pokonsekrowany przez biskupa żmudzkiego Tyszkiewicza, w asystencji biskupów: Żółkowskiego, biskupa allalieńskiego, sufragana wileńskiego, [i] Horaina, sufragana żmudzkiego, w obecności biskupa wileńskiego Zienkowicza, na sufragana białoruskiego, biskupa ariopolińskiego”. Nadto Szostkiewicz, s. 597; Nitecki, kol. 516; V. Petkus, *Vilniaus vyskupa Lietuvos istorijoje*, s. 839, 857.

¹⁰¹ *Polonica*, s. 204, nr 269; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 10, s. 322, nr 183; Kurczewski, *Kościół zamkowy czyli katedra wileńska*, t. 3, s. 490 (pod datą 28 XII 1848): „Biskup Żyliński pisze [do kapituły] o swej konsekracji dnia 5 XII”. Nadto Dola (I), s. 298, nr 32; Nitecki, kol. 523-524; Petkus, *Vilniaus vyskupa Lietuvos istorijoje*, s. 595-603.

Żyszkowski, kustosz kapituły katedralnej wileńskiej, oficjal konsystorza wileńskiego): „Firmiter scio, ipsum consecrationis munus suscepisse anno Domini 1848, die 5. Decembris; causa huius scientiae, quia sum membrum capituli cathedrae Vilnensis”; b.p. (świadek Józef Bowkiewicz, prepozyt kapituły katedralnej wileńskiej): „De certa scientia affirmo, Reverendissimum [et] Perillustrem dominum transferendum munus consecrationis in episcopum Vilnensem ante octo annos, scilicet die 5. Decembris 1848, in Petropoli suscepisse”.

Eundem episcopum consecrationis munus suscepisse a piae memoriae Casimiro Dmochowski, archiepiscopo Mohiloviensi, anno 1848, Decembris die 5., in ecclesia S. Catharinae, quae est parochialis Petropolitana; scio certusque sum, nam consecrationis praesens adfui et in peragendis consecrationis ritibus partes unius ex ministris consecrando inservientibus gessi.

* * * * *

95

Horbacki Gedeon arcybiskup (Pińsk)

sakra [?] V 1769 • Lwów¹⁰²

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 181, k. 249r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1781 świadka Eliasza Borodzicza, wikariusza generalnego i oficjała diecezji pińskiej obrządku grecko-katolickiego).

Scio ipsum munus consecrationis suscepisse ab Illustrissimo domino Leone Szeptycki, coadiutore metropolitano, ab annis undecim circiter, et haec scio, quia [...] vidi testimonium consecrationis eius.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 181, k. 250v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1781 świadka Januarego Hawryłowicza, bazylianina).

Scio ipsum consecrationem suscepisse in episcopum Pincensem ab Illustrissimo domino Leone Szeptycki, coadiutore metropolitano, Leopoli, et haec scio, quia tunc mansi in Leopoliensi monasterio Ordinis nostri [mowa o bazylianach].

96

Hrebnicki Florian arcybiskup (Połock – Kijów)

¹⁰² *Epistolae Feliciani Philippi Wolodkovycz, metropolitae Kioviensis Catholici (1762-1778)*, cz. 1, ed. A.G. Welykyj, Romae 1967, s. 174-175, 177. Por. Dola (II), s. 308, nr 13; D. Blazejowskyj, *Hierarchy of the Kyivan Church (861-1990)*, Romae 1990, s. 255, 279; D. Blazejowskyj, *Ієрархія Київської Церкви (861-1996)*, Львів 1996, s. 255, 279. Ostatnio też: W. Jakubowski, M. Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich od X do XXI wieku. Informatorium historyczne*, Warszawa – Olsztyn 2011, s. 262.

*sakra 14 III 1716 (sobota) • Wilno*¹⁰³

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 136, k. 321r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1748 świadka Cezarego Stebnowskiego, bazylianina).

Scio ipsum consecrationis munus de anno 1716, in mense Martii ni fallor, confecisse a piae memoriae olim Leone Kiszka, metropolitano Russiae.

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 136, k. 422v (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1748 świadka o. Maksymiliana Ryłty, bazylianina); zob. również: tamże, k. 324r.

Constat ipsum munus consecrationis suscepisse a piae memoriae olim Illustrissimi Leone Kiszka, archiepiscopi metropolitano Russia, et hoc mihi constat ex relatione religiosi Ordinis nostri, qui praesentes protunc huic actui consecrationis erant.

97

*Nersesowicz Deodat biskup (Lwów)**sakra [po 29 XI] 1683 • [?]*¹⁰⁴

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Datariae, vol. 75, b.p. (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1698 świadków Jana Pawła Saracenusy oraz Jana Maksjutowicza, alumna seminarium (kolegium) Kongregacji de Propaganda Fide de Urbe).

Egli è stato consagrato vescovo dal Signor cardinale [Opizio] Pallavicino, nuncio all' hora di Polonia.

¹⁰³ *Epistolae metropolitaram Kioviensium Catholicorum Leonis Kiška, Athanasii Szeptyckij, Floriani Hrebnyckij – 1714-1762*, ed. A.G. Welykij, Romae 1959, s. 234; I. I. Назарко, *Київські і галицькі митрополити. Біографічні нариси*, Рим 1962, s. 97-102 (zwł. s. 98). Por. Blazejowskij, *Hierarchy of the Kyivan Church*, s. 253, 284; Blazejowskij, *Ієрархія Київської Церкви*, s. 253, 284. Także Dola (II), s. 308, nr 9; W. Jakubowski, M. Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich*, s. 263.

¹⁰⁴ *Acta nuntiaturae Polonae*, t. 34 – *Opitius Pallavicini (1680-1688)*, cz. 7 – (3 VII 1683-28 XII 1683), ed. M. Domin, Cracoviae 2012, s. 368, nr 2475; G. Petrowicz, *L'union degli Armeni di Polonia con la Santa Sede (1626-1686)*, Roma 1950, s. 311-312 („Quando e da chi fosse stato consacrato il Nersesowicz, quale vescovo titolare di Traianopoli, non ci consta”). Por. Z. Abrahamowicz, *Nersesowicz (Niersesowicz) Deodat (ok. 1644-1709), dostojnik Kościoła ormiańsko-unickiego, leksykograf ormiański, kaznodzieja i pisarz ormiańsko-polski*, PSB, t. 22, s. 675-677 (brak informacji o sakrze); Z. Obertyński, *Katalog unickich arcybiskupów ormiańskich w Polsce*, w: *Historia Kościoła w Polsce*, pod red. B. Kumora i Z. Obertyńskiego, t. 2 cz. 2, Poznań – Warszawa 1979, s. 312; Jakubowski, Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich*, s. 269.

98

Smogorzowski Jason arcybiskup (Połock – Kijów)

*sakra 31 XII 1758 (niedziela) • Rzym*¹⁰⁵

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 181, k. 266r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1780 świadka Teodozego Rostockiego, bazylianina, prowincjale litewskiej prowincji bazylianów).

Scio ipsum munus consecrationis in Urbe suscepisse ab Illustrissimo et Reverendissimo domino Chirot [Schiro], episcopo Dirrachiensis, ut audivi a meis correligiosis, qui huic consecrationi assisebant.

99

Wołodkowicz Felicjan Filip arcybiskup (Chełm – Włodzimierz – Kijów)

*sakra [?] 1731 • Lwów*¹⁰⁶

ASV, Archivio Concistoriale, Processus Consistorialis, vol. 146, k. 212r (zeznanie w procesie informacyjnym z r. 1752 świadka Jana Pomokrzanca vel Pomorzkanca, wikariusza in spiritualibus i oficjale generalnego diecezji chełmskiej obrządku grecko-katolickiego).

Scio ipsum munus consecrationis in episcopum suscepisse Leopoli a piae defuncti Szeptycki, metropolitano totius Russiae, et dicto actui consecrationis praesens interfui.

¹⁰⁵ Назарко, *Київські і галицькі митрополити*, s. 111-115 (zwł. s. 112); Blazejowskyj, *Hierarchy of the Kyivan Church*, s. 255, 284; Blazejowskyj, *Ierapxia Kiївської Церкви*, s. 255, 284. Także Dola (II), s. 308, nr 10; A.A. Zięba, *Smogorzewski Jason herbu Junosza (1715-1788), unicki arcybiskup połocki i metropolita kijowski*, PSB, t. 39, s. 216-225 („7 VI 1752 we Wschowie otrzymał nominację królewską na koadiutora połockiego z prawem do sukcesji, [lecz] dopiero w maju 1758 przeprowadzony został w Połocku proces informacyjny Smogorzewskiego, [któremu] konsekracji na biskupa witebskiego udzielili w Rzymie po 5 IX tr. unicki arcybiskup Durazzo (Durrës) G. Schiro i biskup Fogaras (Făgăraș) I. Klein”). Ostatnio też Jakubowski, Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich*, s. 263.

¹⁰⁶ *Epistolae Feliciani Philippi Wołodkovycz*, cz. 1, s. XI, XXI, XXIX; Назарко, *Київські і галицькі митрополити*, s. 102-106 (zwł. s. 102). Por. Dola (II), s. 305, nr 11; Blazejowskyj, *Hierarchy of the Kyivan Church*, s. 253, 298, 303; Blazejowskyj, *Ierapxia Kiївської Церкви*, s. 253, 298, 303; S. Nabywaniec, *Unicka archidiecezja kijowska w okresie rządów arcybiskupa metropolity Felicjana Filipa Wołodkowicza 1762-1768*, Rzeszów 1998, s. 127-128; W. Bobryk, *Duchowieństwo unickiej diecezji chełmskiej w XVIII wieku*, Lublin 2005, passim (zwł. s. 80-82); A. Gil, *Chełmska diecezja unicka 1596-1810. Dzieje i organizacja*, Lublin 2005, s. 108 („Dokumentem z 4 X 1730 r. król August II nominował [na unickie biskupstwo chełmskie] Wołodkowicza, [który] w rok później został wyświęcony na biskupa, prawdopodobnie w Uniowie lub we Lwowie”). Ostatnio też Jakubowski, Solarczyk, *Organizacja Kościoła rzymskokatolickiego na ziemiach polskich*, s. 254.

MONASTICA

1

Białobłocki Kazimierz Jan opat (Bledzew) prowizja papieska 12 III 1685¹⁰⁷

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, k. 138r. Por. Także Archivio di Stato di Roma (Rzym), Paesi stranieri (sec. XVII-XVIII), Busta 12, fasc. 14, s. 29, nr XIII („Monasterium Bledzoviense, diocesis Posnaniensis. De quo fuit provisus in abbatem regularem 1685 in Martio Perillustris dominus Casimirus Bialoblocki”); ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, cz. 1, k. 58r i 256r.

Anno 9° Innocentii PP. XI, 4° Idus Martii. Casimirus Bialoblocki obtinuit provisionem monasterii Beatae Mariae Bledzoviensis, Posnaniensis diocesis, Cisterciensis Ordinis, per obitum Christophori Sokolnicki, ultimi abbatis regularis dicti monasterii vacantem, ad electionem seu postulationem prioris et conventus.

2

Biedrzycki Wojciech opat (Sieciechów) prowizja papieska 30 VIII 1814¹⁰⁸

ASV, Indice 859, k. 4v.

Adalbertus Biedrzycki confirmatur abbas Sieciechoviensis, diocesis Kielcensis, Ordinis Sancti Benedicti. Pius VII, anno 1814, die 30. Augusti.

3

*Boglewski Stanisław komendatoryjny opat (Płock) prowizja papieska 15 V 1689
instalacja 17 X 1689¹⁰⁹*

¹⁰⁷ *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2 – *Katalog męskich klasztorów na ziemiach polskich i dawnej Rzeczypospolitej*, pod red. A.M. Wyrwy, J. Strzelczyka i K. Kaczmarka, Poznań 1999, s. 376; Z. Iwicki, *Konwent oliwski (1186-1831). Leksykon biograficzny*, Gdańsk–Pelplin 2010, s. 188-189. Por. nadto *Teki Dworzaczka: Grodzkie i ziemskie > Wschowa > Część 1 **, nr 4062 (Nr: 76) 1692; *Metrykalia > Katolickie > Część 6 **, nr 38274 oraz 38354 (Bledzew – cystersi) i zwł., nr 38422 (Opaci bledzewscy): „Kazimierz Białobłocki * 1649.25/6., prof. 1671.20/8., el. 1684.14/12., † 1694.18/3.”.

¹⁰⁸ J. Gacki, *Benedyktyński klasztor w Sieciechowie według pism i podań miejscowych*, Radom 1872, s. 228 („Z przeora obrany opatem 1814 r., w środku lipca, gdyż z jego elekcji wracający biskup diecezji kieleckiej [Wojciech] Górski dnia 22 t.m. stał w kolegium pijarskim w Radomiu”), 297; J. Wiśniewski, *Dekanat kozienicki*, Radom 1913, s. 152.

¹⁰⁹ Nowowiejski, *Płock – monografia historyczna*, s. 544, 554, nr 36. Także Korytkowski (II), t. 1 cz. 2, s. 50 („będąc nominatorem na opactwo płockie, kanonikiem kujawskim, proboszczem

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, zesp. 6, sygn. 6, s. 599.

Alexander papa eius nominis VIII. de abbatia Plocensis Ordinis Sancti Benedicti providit Reverendissimo domino Stanislao Boglewski in commendam de anno 1689, ipsis Idibus Maii [...]. Quas bullas provisionales Eminentissimus cardinalis Sancta Crucius [= Santacroce], pro tunc nuntius apostolicus in Polonia executioni demandavit. [...] In cuius executionis et commendae effectum Reverendissimus dominus Stanislaus Boglewski die 17. Octobris 1689 investitus et installatus [fuit].

4

Bratkowski Onufry opat (Uniów)

narodziny [10 III] 1723¹¹⁰

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 76, k. 258r i 259 r § I (Candidati a protoarchimandrita propositi ad vacantes episcopatus Leopoliensis et Premisliensis ex suo Ordine Basiliano).

Reverendissimus pater dominus Onuphrius Bratkowski natus [est] ex parentibus nobiles in terra Premisliensi anno salutis 1723; religionem Basilianam professus anno aetatis suae 21 nimirum anno Christi 1744. Studiis theologicis excultus in Collegio Pontificio Braunsbergensi in Varmia. Rector fuit monasterii et gymnasii Szarogrodensis, aliquot annis assumptus in secretarium generalem, factus abbas Unioviensis.

5

Bujdecki Florian Sebastian prepozyt generalny (Miechów)

prowijza papieska 30 IV 1762¹¹¹

w Wiskitkach i kanclerzem kardynała Radziejowskiego, z jego łaski otrzymał w r. 1689 kanonikat gnieźnieński *fundi Węglewo*"); Chodyński, *Katalog prałatów i kanoników wrocławskich*, s. 61-62 („opatem płockim benedyktynów był w r. 1692”).

¹¹⁰ M.M. Wojnar, *De archimandritis Basilianis in metropolia Kioviensi (1617-1882). Synthesis canonica w: Ius populi Dei. Miscellanea in honorem Raymundi Bidagor*, t. 2, red. U. Navarette, Roma 1972, s. 365-366, nr 29 (*Uniovensis*) i zwł. s. 369-370 przyp. 56 („anno 1780 archimandrita erat Onuphrius Bratkowskyj”); D. Błażejovskij, *Byzantine Kyivan rite students in pontifical colleges and in seminaries, universities and institutes of Central and Western Europe (1576-1983)*, Rome 1984, s. 60, nr 124.

¹¹¹ Z. Pęcowski, *Miechów, Studia z dziejów miasta i ziemi miechowskiej do roku 1914*, Kraków 1967, s. 278 („przyjęcie nowego proboszcza klasztornego Floriana Buydeckiego nastąpiło w dniu 8 X 1762”), 286 (o kapitule generalnej 15 III 1762, na której przedłożone zostały elektowi F. Bujdeckiemu *pacta conventa*), 340, 362, 466; W. Murawiec, *Bujdecki Florian Sebastian (1702-1765), bożogrobiec, hagiograf*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 1, red. H. E. Wyczawski, Warszawa 1981, s. 250-252 („przyjął w 1762 r. wybór na generała swojego zakonu i prepozyta

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 70, k. 114r-v[96r-v].

Clemens episcopus, servus servorum Dei etc., dilecto filio nostro et Sedis Apostolicae nuncio in Regno Poloniae commoranti salutem etc. Cum itaque, sicut accepimus, praepositura monasterii Miechoviensis Ordinis Sancti Sepulchri vacaverit et vacet ad praesens, nos sperantes, quod dilectus filius Florianus Buydecki, presbyter et canonicus regularis dicti Ordinis, qui ad praeposituram praedictam, ut praefertur vacantem, a dilectis filiis modernis capitulo generali et canonicis regularibus eiusdem Ordinis et Congregationis praedictae infra legitimum tempus canonice electus fuit, primodicto monasterio esse poterit plurimum utilis, electionem de dicti Floriani persona, ut praefertur, factam, apostolica auctoritate confirmantes et approbantes, discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus tu praeposituram primodictam, quae generalis et conventualis existit, eidem Floriano auctoritate nostra conferas et assignes sibi que a capitulo et canonicis praedictis obedientiam et reverentiam debitas et devotas et a dilectis pariter filiis vassallis et aliis subditis consueta servitia et iura exhiberi. Datum Centumcelii anno Incarnationis Dominicae 1762, pridie Kalendas Maii, pontificatus nostri anno IV.

6

Buławowski Jan (w zakonie) Robert opat (Przemęt)

*chrzest 27 XII 1683
zgon 17 IV 1732¹¹²*

ADWl, Zak. 10(179), k. 10v.

Joannes Buławowski, Robertus in Ordine sacro, nobilis Polonus, natus anno 1683, mense Decembri [poprawione z Junio], baptizatus 27. Decembris. Ingressus novitiatum, induit candido habitu die 11. Januarii anno Domini 1701 [...]. Professio sacra 21. Martii anno Domini 1702 coram Reverendissimo domino Antonio Łukomski, abbate Landensi. Factus abbas Premetensis anno Domini 1710.

miechowskiego”). Nadto J. Wiśniewski, *Dekanat miechowski*, Radom 1917, s. 136; *Bożogrobcy w Polsce*, pod red. C. Wilamowskiego, Miechów – Warszawa 1999, s. 55, 91, 224.

¹¹² *Liber mortuorum monasterii Landensis Ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, s. 483 („XV Kal. Maii obiit Reverendissimus dominus Joannes Robertus Buławowski, professus noster Landensis, abbas Premetensis”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis O. Cist.*, wyd. A. Mańkowski, Toruń 1931, s. 25 („17. Aprilis 1732 Reverendissimus Robertus Buławowski, abbas Premetensis) oraz przyp. 5; *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 114, nr 373 (17 IV); *Teki Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 1 **, nr 546 (Bronikowo), 38210 (Wschowa – bernardyni), 38292 (Bledzew – cystersi), 38483 (Obra – cystersi); *Gazety > XVIII wiek • 782 (Kurier Polski) 1732*. Por. *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 353; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 2, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 83 (2005), s. 320-321, nr 1. Nadto *Przemęt – zarys dziejów*, pod red. K. Zimniewicz, Warszawa – Poznań 1991, s. 117-120.

ADWl, Zak. 10(179), k. 41v; zob. również: tamże, k. 33r (brak daty: „Obiit Robertus Bulakowski, abbas Praemetensis, professus Landensis”).

Anno 1732, die 17. Aprilis, hora 11. ante mediam noctem, obiit Illustrissimus [et] Reverendissimus dominus Joannes Robertus Bułakowski, professus noster Landensis, abbas Praemetensis, anno aetatis suae 49, religionis 31, presbyteratus – quem Romae susceperat – 25, abbatialis dignitatis 22; morbo apoplectico decessit.

7

Bystram Remigian Tadeusz (w zakonie) Wilhelm opat (Obra)

*narodziny 1 X 1683
zgon 12 [18/19?] IV 1744¹¹³*

ADWl, Zak. 10(179), k. 11v (o pierwszym wstąpieniu i następnie wystąpieniu z zakonu na k. 11r). Tamże, k. 33v (pod datą 12 IV 1744: „Obiit Remigianus Guillelmus Bystram, abbas Obrensis, professus Landensis”).

Remigianus Judas Thaddaeus Bystram, in religione Guillelmus [do cystersów wstępował dwukrotnie, za pierwszym razem otrzymując imię Alfons, a po wystąpieniu i ponownym przyjęciu – Wilhelm], nobilis Pruthenus, natus anno Domini 1683, die 1ma Octobris. [...] Religioso vestitu iterum induitur anno 1707, die 19. Februarii. Professionem emisit anno 1708, Dominica 4ª post Pentecosten, in quam inciderat festum s. Joannis Baptistae. Primum missae sacrosanctum sacrificium Deo offert anno Domini 1712, die 1. Januarii [...]. Abbas Obrensis per provisionem apostolicam efficit 1723.

8

Bystram Zygmunt Karol (w zakonie) Jan Nepomucen opat (Obra)

*narodziny 17 V 1712
prezbiterat 26 V 1736
elekcja 27 IV 1757
zgon 15 [16/18?] XII 1767¹¹⁴*

¹¹³ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 483 („XIV Kal. Maii [=18 IV] obiit Perillustris Reverendissimus dominus Guillelmus Bystram, abbas Obrensis, professus Landensis, [anno] 1744”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 36 („18. Martii 1744 Reverendissimus Guillelmus Bystram, abbas Obrensis”) oraz przyp.2; *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 114, nr 382 (19 IV 1744); *TeKi Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 6 •*, nr 38293 (Bledzew – cystersi), 38525 (Obra – cystersi), 43640 (Łąd – nekrologi). Także *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 261 (opat 1722-1744).

¹¹⁴ *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 55 („15. Decembris 1767 Illustrissimus Reverendissimus Dominus Joannes Nepomucenus Bystram, professus Landensis, abbas Obrensis”)

ADWl, Zak. 10(179), k. 15v.

Sigismundus Carolus Bystram, nobilis Pruthenus, natus anno Domini 1712, die 17. Maii; in confirmatione Stanislaus. Habitum religionis suscepit anno Domini 1729, die 30. Julii; nomen in religione Nepomucenus impositum tenet; anno vero 1730, die 20. Augusti, clericus factus. [...] Subdiaconatus factus Cracoviae 1735, 17. Decembris; diaconatus 1736, 25. Februarii; presbyter 1736, 26. Maii.

ADWl, Zak. 10(179), k. 46v.

Anno Domini 1767, die 15ta Decembris, obiit Reverendissimus dominus Joannes Nepomucenus Bystram, abbas Obrensis, professus Landensis, anno aetatis 55, professionis 37, sacerdotii 31; [...] a monasterio Obrensi in abbatem eligitur 27. Aprilis 1757.

9

*Czołhański Jan Karol komendatoryjny[?] opat (Koronowo)
prowizja papieska 28 XI 1645¹¹⁵*

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, k. 138r. Zob. również: Biblioteca Nazionale Centrale di Roma (Rzym), Sess. 231, k. [I]r: „[...] Nihilominus Joannes Carolus Cziolhaiski [sic!], monachus et abbas Coronoviensis Ordinis Cisterciensis in Polonia, per annos XV et ultra sub habitu regulari in monasterio vivendo, usque ad mortem, ubi et mortuus et sepultus est in habitu monachali, non formidavit in favorem saecularium condere testamentum, quod ad instantiam dictorum saecularium episcopus Posnaniensis, non vocatis monachis nec audito conventu, autoritate quasi ordinaria confirmavit et summa cum laesione Ecclesiae ac monasterii approbavit. Supplicat igitur vicarius generalis Regni Poloniae [Ordinis Cisterciensis] una cum monasterio Coronoviensi, quatenus Sacra Congregatio, decreto suo mediante, declarare dignetur testamentum illud esse et fuisse invalidum et nullum, bona post mortem relicta spectasse atque hodie spectare ad monasterium, et approbationem ordinarii subsistere non posse nec debere”.

oraz przyp. 6; *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 156, nr 1032 (18 XII 1767); *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 1 **, nr 1495 (Owińska – klasztor); Część 6 *, nr 38401 (Bledzew – cystersi), 38592 (Obra – cystersi), 40363 (Przemęt), 44678 (Paradyż – cystersi); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 262-263. Nadto Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2, s. 741.

¹¹⁵ *Series abbatum coenobii Byszoviensis seu Coronoviensis Ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, s. 817, nr 33 („annus electionis 1642; dies decensus 13. Junii 1664”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 55 („1664, 30 Junii, Reverendissimus Carolus Czołhański, abbas Coronoviensis”) oraz przyp. 2. Por. *Teki Dworzaczka: Grodzkie i ziemskie > Kalisz > Rezygnacje, XVI wiek **, nr 5547 (Nr. 13) 1644 („opatem wtedy Jan Karol z Czołhan Czołhański, scholastyk lwowski, sekretarz Jego Królewskiej Mości”); *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 5, wyd. K.R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 87 (2007) s. 136, nr 6. Nadto Nitecki, kol. 65 (mylna forma nazwiska *Czolański*); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 46, 52.

Anno 2° Innocentii PP. X, Romae apud Sanctum Petrum, 4. Kalendas Decembris. Joannes Carolus Czolhanski obtinuit provisionem monasterii abbatiae nuncupati Coronoviensis, Ordinis Cisterciensis, Vladislaviensis dioecesis, per obitum ultimi possessoris vacantem, ad electionem seu postulationem prioris et conventus dicti monasterii.

10

*Denhoff Jan Kazimierz komendatoryjny opat (Mogila), kardynał
prowizja papieska (na koadiutora) 30 VII 1666¹¹⁶*

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, zesp. 6, sygn. 6, s. 629. Por. Także Archivio di Stato di Roma (Rzym), Paesi stranieri (sec. XVII-XVIII), Busta 12, fasc. 14, s. 29, nr VIII („Monasterium Mogilense seu Clarae Tumbae, dioecesis Cracoviensis. Quod obtinuit in commendam 1666 in Augusto Illustrissimus dominus Joannes Casimirus Denhoff, ablegatus regius et commendator S. Spiritus in Urbe”); ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, cz. 1, k. 58r, 256r i 260v.

Eminentissimus Joannes Casimirus Denhoff, tunc ecclesiae collegiatae tituli S. Joannis Baptistae canonicus, nec dum vero Sanctae Romanae Ecclesiae cardinalis et Caesanae episcopus inventus, in coadiutorem Joannis [Tarnowski], archiepiscopi Leopoliensis, commendatarii abbatis Clarae Tumbae, vulgo Mogiła, Ordinis Cisterciensis, diaecesis Cracoviensis, cum futura successione, ex provisione Alexandri VII. sub datum: Romae 1666, tertio Kalendas Augusti, [...] ordinatus est.

11

Dobrowska Marcelianna przełożona (Lwów) reelekcja 23 IV 1747¹¹⁷

Biblioteka Narodowa w Warszawie, Akc. 1978, k. 69r-v.

¹¹⁶ K. Hoszowski, *Obraz życia i zasług opatów mogiłskich*, Kraków 1867, s. 103-118, nr VIII (zwł. s. 104: „dnia 21 II 1667 przeniesiony został na koadiutorię opactwa mogiłskiego, w szesnastym roku życia, będąc już na tę godność roku 1663 przez monarchę w dwunastym roku życia przeznaczony”); *Monografia opactwa cystersów we wsi Mogiła*, cz. 1, Kraków 1867, s. 125-129, nr IX (zwł. s. 125); *Nadto Excerpta e libro mortuorum monasterii Mogilensis Ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, s. 810 (pod datą 23 V 1696); K.R. Prokop, *Polscy kardynałowie*, Kraków 2001, s. 135-143; Witkowska, Nastalska, *Staropolskie piśmiennictwo hagiograficzne*, t. 1, s. 57-58.

¹¹⁷ M. Borkowska, *Leksykon zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej*, t. 3 – *Wielkie Księstwo Litewskie i ziemie ruskie Korony Polskiej*, Warszawa 2008, s. 264 („Dobrowska Marcelina, chórowa, w r. 1755 eks-przełożona, dyskretka”).

Annus 1747^{mus}, Aprilis, die 23. Revoluto triennio incidit electio abbatissae conventus Leopoliensis monialium s. Francisci, ministro suo Russiae Observatis subiectarum, cui cum Admodum Reverendus pater minister provincialis, pro tunc Franciscus Kozlewski, propter varias rationes interesse non potuit, in praesentia Admodum Reverendi patris J[oannis] Capistrani Wdziękonski, custodis, actualis conventus Leopoliensis, reelecta est in abbatissam po altero triennio Admodum Reverenda Marcellianna Dobrowska, quae 3^{uo} iam praefatum rectora est conventum.

12

Dziokowski Józef opat (Żółkiew)

narodziny 1738¹¹⁸

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 76, k. 258r i 259 r § IV (Candidati a pro-archimandrita propositi ad vacantes episcopatus Leopoliensis et Premisliensis ex suo Ordine Basiliano).

Reverendissimus pater dominus Josephus Dziokowski natus [est] ex parentibus nobilibus in terra Leopoliensi anno reparatae salutis 1738 [...]. Studium theologicum in Universitate Romana exagit [...]. Factus [est] abbas coadiutor Zułkiewiensis.

13

Ghigiotti Kajetan (Gaetano) komendatoryjny opat (Bledzew)

prezenta królewska (na koadiutora) 28 I 1784¹¹⁹

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 24, b.p. (suplika króla Stanisława Augusta do papieża Piusa VI z daty: Warszawa, 28 I 1784).

Cum Illustrissimus et Reverendissimus in Christo pater dominus Joannes Franciscus Sacrae Romanae Ecclesiae cardinalis Albani, abbas commendatarius Bledzoviensis Ordinis Cisterciensis, negotiorum Regni mei protector, in animo induxit, praevio consensu meo assumere sibi in coadiutorem cum futura successione ad dictam abbatiam Bledzoviensem Venerabilem Caietanum Ghigiotti, canonicum cathedralem Varmiensem, praelatum domesticum Suae Sanctitatis ac intimum meum consiliarium, cuius intentioni probe annuendo, pro iure meo, quod mihi desuper competit, ad dictam coadiutoriam abbatiae Bledzoviensis praefatum

¹¹⁸ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 367, nr 33 (*Zovkvensis/Zulkievensis*) i zwł. s. 371 przyp. 60 („Archimandrita Josephus Dziokovskyj († 1794) nova aedificia a. 1782-1790 construxit et novas fundationes obtinuit”).

¹¹⁹ J. Reychman, *Ghigiotti Kajetan (1728-1796), kierownik kancelarii włoskiej Stanisława Augusta, ksiądz*, PSB, t. 7, s. 417-418 („w r. 1784 został koadiutorem opactwa bledzewskiego przy kardynale Albanim”); *Słownik biograficzny kapituły warmińskiej*, oprac. zbior., Olsztyn 1996, s. 69 (M. Borzyszkowski, A. Kopiczko).

Venerabilem Caietanum Ghigiotti, canonicum cathedralem Varmiensem, uti de me optime meritum, Sanctitati Vestrae nomino instantissime rogans, ut ei literas apostolicas pro dicta commenda abbatiae Bledzoviensis Clementem impertiri dignetur. [...] Dabantur Varsaviae, die XXVIII mensis Januarii anno Domini MDCCLXXXIV.

14

*Gruszecki Stefan (w zakonie) Eustachy opat (Marienthal/Mariental)
pro wizja papieska i benedykcja 1765¹²⁰*

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 177r-178v (pismo opata Mariae Vallis Ordinis Cisterciensis Eustachego Gruszeckiego do nuncjusza apostolskiego Giuseppe Garampiego, z daty: Bledzew, 6 X 1773). Zob. również: tamże, 115, k. 270r-271v (pismo opata Mariae Vallis Ordinis Cisterciensis E. Gruszeckiego do nuncjusza apostolskiego G. Garampiego, z daty: b.m., 18 I 1774); 116, k. 179r-v (pismo tegoż do nuncjusza apostolskiego z daty: Ląd, 10 XII 17[?]).

In aetate quatuordecim annorum vocatus ad statum monasticum anno Domini 1757, in monasterio Coprivnicensi, dioecesis Cracoviensis, Deo servire me obtulit. Post facta professionem detentus in ignorantia usque ad instantiam loci ordinarii promotionem accepi ad studia philosophica, theologica sacrorumque canonum post sumptibus meae familiae missus fueram Romam cum expressu (in literis obedientialibus tam reverendissimi vicarii [provincialis], quam abbatis loci) licentia. Ubi cum voto generalis abbatis nostri per apostolicam provisionem anno Domini 1765 collata est mihi abbatia Mariae-Vallis, actu existentis monasterii monialium diaecesis Halberstadensis, sine tamen iurisdictione, vulgo abbatia in partibus. In ecclesia s. Stanislai Romanae Urbis benedixit me Excellentissimus [Stephanus] Assemani, archiepiscopus Apamiensis, assistentibus Reverendissimis abbatibus Ordinis nostri Besozzi et Poggi¹²¹.

¹²⁰ Odnosnie do tej postaci: *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 1 •*, nr 1593 (Owińska – klasztor) [gdzie o zgonie w czerwcu 1787 r. profesa koprzywnickiego Eustachego Gruszeckiego, opata *Mariae Vallis*]; *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 92 („26. Lulii 1787 obiit in bonis Illustrissimi Domini Worcell Reverendissimus Dominus Eustachius Gruszecki, abbas Mariae Vallis [...]. Reverendissimus Dominus Eustachius fuit professus monasterii Coprivnicensis ”); *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 6, wyd. K. R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 89 (2008), s. 350-351, nr 3.

¹²¹ Zob. „Diario Ordinario” R. 1727, nr 1495 (z 8 III 1727), s. 2-3 („Roma, 8. Marzo. Domenica mattina la Santità di Nostro Signore, nella capella di S. Pio del Palazzo Apostolico Vaticano, benedi in abbate di S. Croce in Gerusalemme il Reverendissimo P.D. Gioacchino Besozzi, Milanese, procuratore in Curia della Congregazione Cisterciense di Lombardia; essendo stati i due assistenti: il Reverendissimo P.D. Benedetto Belle-Foy di Nanci, abbate di S. Michele di Lorena della Congregazione de’ SS. Vitono e Loidolfo, ed il Reverendissimo P.D. Gallo Gallucci, procuratore generale della Congregazione di Monte Vergine”).

15

Grzybkowski Leobald opat ([?])

*pro wizja papieska 30 I 1771*¹²²

ASV, Indice 830, k. 250v; tamże, Indice 832, k. 3r.

Pro Leobaldo Grzybkowski, monacho Congregationis Polono-Benedictinae Cassinensis (creatur in abbatem titularem dicti Ordinis die 30. Januarii 1771), deputatio in abbate titolare in partibus cum indulto recipiendi benedictione ab episcopo Vilnensi.

16

Gurowski Aleksander (w zakonie) Melchior opat (Obra)

narodziny 10 I 1713

elekcja 16 I 1768

*zgon 15 VII 1785*¹²³

ADWł, Zak. 10(179), k. 17r. Zob. również: ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 3r („Monasterium Obrense abbatem regularem habet Reverendissimum dominum Melchiorem Gurowski a 16. Januarii anni 1768, ex monasterio Clari–Locī in Lotharingia assumptum, cui Claro–Loco abbas praeerat annis ultra triginta, favoribus Aulae Versaliensis et Stanislai I., regis Poloniae, Lotharingiae ducis, cumulatis”), 109r.

Alexander in baptismo, Josephus in confirmatione, Gurowski, nobilis Polonus, in Maiori Polonia, palatinatus Calissiensis; natus anno Domini 1713, die 10. Januarii. Habitum regularem suscepit anno Domini 1733, 20. Martii, et in Ordine nomen Melchioris suscepit. Professionem emisit anno Domini 1734, die 2. Maii, Dominica in Albis; minores ordines suscepit eodem anno, 29. Junii. Post consummatum Studium Cistercii electus est in abbatem Clariloci in Galiia. Tandem anno Domini 1768, die 16. Januarii, electus in abbatem Obrensem. Obiit anno 1785, die 15. Julii.

¹²² M. Kaniar, *Polska Kongregacja Benedyktyńska Świętego Krzyża 1709-1864*, Kraków 2000, s. 75-76 (gdzie o zabiegach L. Grzybkowskiego o godność opata lubińskiego).

¹²³ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 490 („Idibus Iulii obiit Illustrissimus [et] Reverendissimus dominus Melchior Gurowski, abbas Obrensis, professus noster, [anno] 1785”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 88 („15. Julii 1785 obiit in monasterio Obrensi Illustrissimus ac Reverendissimus Dominus Alexander Melchior Gurowski, professus Landensis, primo in Lotharingia Clari Loci ultra annos 30, deinde monasterii Obrensis annis 16 mensibus 6 abbas”) oraz przyp. 1; *Wiadomości*, s. 301; *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 1 **, nr 1583 (Owińska – klasztor); *Część 6 **, nr 38337 (Bledzew – cystersi), 38684 (Obra – cystersi), 40464 (Przemęt), 43659 (Ląd – nekrologi); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 260, 262.

ADWl, Zak. 10(179), k. 49r.

Anno Domini 1785, 15. Julii, obiit Illustrissimus Dominus Alexander Melchior Gurowski, professus Landensis, abbas Obrensis, aetatis 73, professionis 51, sacerdotii 46. Qui post studia absoluta Parisiis, ibidem in Gallia factus est abbas Clariloci. Postea anno 1768 electus est in abbatem Obrensem. Abbatizavit laudabiliter annos 17.

17

Howiecki Konstantyn opat (Ląd)

*narodziny 17 III 1709
elekcja (na koadiutora) 14 VIII 1733
zgon 20 II 1777¹²⁴*

ADWl, Zak. 10(179), k. 15v. Zob. również: ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 115, k. 150r-v („Illustrissimus et Reverendissimus dominus Constantinus Howiecki electus [est] in coadiutorem abbatem [Landensem] 14. Augusti 1733; commissarius, vicarius et visitator generalis a die 5. Februarii 1753, ad alius sexennium reelectus 5. Februarii 1759, ad tertium sexennium reelectus 4. Februarii 1765”); tamże, 116, k. 2v („Monasterium Landense abbatem regularem habet Reverendissimum dominum Constantinum Howiecki, 14. Augusti anno 1733 in coadiutorem, anno vero 1753 in vicarium generalem electum et eo officio functum usque ad annum 1772”), 107r.

Constantinus Howiecki, Polonus, Posnaniensis palatinatus, natus anno 1709, die 17. Martii [...]. Habitus induit 1726, die 24. Decembris [...]; professionem emisit anno 1728, ipso die Circumcisionis Domini [...]. Presbyter factus 1732, missam primam celebravit Landae anno Domini 1732, die 22. Julii, in festo s. Mariae Magdalенаe. Sequenti anno electus coadiutor Landensis et anno 1750 fit abbas.

ADWl, Zak. 10(179), k. 47v.

Anno Domini 1777, die 20. mensis Februarii, hora 3^{ia} post mediam noctem [...], adiiit occassum Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Constantinus Howiecki, abbas noster Landensis, anno aetatis suae 68, professionis 49, sacerdotii 45, electionis in abbatem coadiutorem Landensem 44, dignitatis abbatialis actu possesso 27.

¹²⁴ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 476 („X Kal. Martii obiit Illustrissimus [et] Reverendissimus dominus Constantinus Howiecki, abbas huius domus, [anno] 1777”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 68 (tamże przyp. 2); M. Kamiński, *Dawne opactwo zakonu cysterskiego w Łądzie nad Wartą. Zarys dziejów i zabytki sztuki*, Łąd 1936, s. 83-84; *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 193, 196, 358. Por. *Teki Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 1 **, nr 1531 (Owińska – klasztor); *Część 6 **, nr 38623 (Obra – cystersi), nr 40399 (Przemęt), 43620 (Łąd – nekrologi). Nadto tamże, *Grodzkie i ziemskie > Pyzdry > Część 1 **, nr 7230 (*Nr. 158*) 1777.

18

Jabłonowski Romuald opat (Szczyrzyc)

*elekcja 6 VIII 1766*¹²⁵

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 32r (dokument z daty: Szczyrzyc, 8 VIII 1766).

Die 6ta Augusti 1766 facta est electio canonica de persona Reverendissimi patris Romualdi Jabłonowski, Ordinis Cisterciensis monasterii Andreoviensis professi, in abbatem Ciriciensem.

19

Jodko (Jotko, Jodka) Aleksander opat (Dermań – Dubno)

*prezenta 9 VIII 1762*¹²⁶

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 107, k. 249r-v (prezenta ze strony marszałka nadwornego litewskiego Janusza Aleksandra Sanguszki z daty: Dubno, 9 VIII 1762). Zob. również: tamże, k. 226r-v (dokument oblatowany do akt grodzkich chełmskich Sabbatho post festum s. Francisci Confessoris anno Domini 1757): „Zejnąę tym pismem moim, iż mając z laski Najjaśniejszego Króla Jmci Pana mego miłościwego Augusta Trzeciego, nam szczęśliwie panującego, wakującą post fata Jaśnie Wielmożnego Jmci Xiędza Teofila Godebskiego, biskupa włodzimierskiego, konferowaną sobie episkopię włodzimierską, ponieważ po ascensie moim wakująca episkopia chełmska nie może dostatecznie dla szczupłych prowentów supportare indigentias episcopales, przeto amore status episcopalis przyszelemu episkopowi chełmskiemu opactwa dubieńskiego, dermańskiego i świętokrzyskiego (abbatiam Dubnensem, Dermanensem et Sanctae Crucis) cum omni iure et dominio ustepuję, po odebraniu jednak na episkopię włodzimierską mojej konfirmacji [...]. Dan w Warszawie, dnia dwunastego Novembris millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto anno. Felicjan Wołodkowicz, biskup chełmski, koadiutor metropolii i całej Rusi”; oraz k. 227r-232v.

Illustrissimo ac Reverendissimo domino Feliciano Wołodkowicz, archiepiscopo metropolitano Kioviensi et totius Russiae, episcopo Wladimiriensi. Cum Illustrissima Excellentia ac Reverendissima Dominatio Vestra archimandrias Dermanensem, Dubnensem et Sanctae Crucis [...] sponte et libere resignaverit mihi in locum sui Reverendissimum Alexandrum Jodko, Ordinis Divi Basilii Magni professum presbyterum, in eadem sacra religione benemeritum, commendaverit, quatenus ipsum de iure patronatus et collationis, quod mihi desuper com-

¹²⁵ *Wiadomości*, s. 302 przyp. 41; *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 225; J.M. Marszałka, W. Graczyk, *Opaci i przeorzy klasztoru OO. Cystersów w Szczyrzycu od XIII do XX wieku*, Kraków 2006, s. 169-173, nr 42 („wybrany w 1766 r. [...]; dnia 26 X 1766 r. miała miejsce [jego] instalacja”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 56.

¹²⁶ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 355-356, nr 7 (*Dermanensis*) i 9 (*Dubnensis*), zwł. s. 356-357 przyp. 34 i 36 („anno 1764 novus archimadrita animadvertitur, claustralis, Alexander Jodka, qui etiam, uti archimadrita, capitulo generali Berestensi anno 1722 [*sic!*] partecipabat”); Błażejovskyj, *Byzantine Kyivan rite students*, s. 166, nr 109.

petit, [...] nominarem et praesentarem, proinde huiusmodi dignissima commendatione inclinatus, eundem Reverendissimum Alexandrum Jodko ad praefatas abbatias [...] iure ac privilegio meo nominandum et praesentandum esse duximus [...]. Dabatur Dubnae 1762, die 9na Augusti. Janussius Alexander in Białykowel, Smolany et Ostrog dux, Magni Ducatus Lithuaniae mareschalcus.

20

Konarzewski Antoni (w zakonie) Eugeniusz opat (Koprzywnica)

narodziny 27 X 1718

zgon 14 IV 1766¹²⁷

ADWł, Zak. 10(179), k. 18r.

Antonius Konarzewski, in confirmatione Paulus, nobilis Maiori Poloniae, ex districtu Gnesnensi, natus anno Domini 1718, die 27. Octobris. [...] Habitu regulari albo induitur anno Domini 1737, die 18. Novembris, et Eugenii nomen obtinuit; professionem emisit anno Domini 1738, die 23. Novembris. Confirmatus in saeculo nomine Pauli, primam tonsuram et 4 ordines susceperit [...] die 20. Martii anno 1739 [...]. Presbyter factus Cracoviae in studio theologiae anno Domini 1743; primitias habuit in festo Assumptionis Beatissimae Virginis Mariae. Fuit abbas Coprivnicensis.

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 29r-v (pismo konwentu cystersów w Koprzywnicy do nuncjusza apostolskiego Antonio Eugenio Viscontiego z daty: Koprzywnica, 22 IV 1766).

Ex litteris Illustrissimae [et] Excellentissimae Dominationis inferimus nobis, quod aliquis Illustrissimae [et] Excellentissimae Dominationi retulerit nostrum Reverendissimum dominum Eugenium Poray Konarzewski abbatem mortuum fuisse in Februario, quod falsum est omnino. Vixit enim Reverendissimus abbas noster Coprivnicensis satis vegetus pro tunc [et] nunc primum die 14ta Aprilis vere mortuus est. Prae oculis tamen semper brevitatem vitae humanae habens, obligavit congregationem nostram, quatenus eligamus nobis tempestive aliquem de medio nostri in coadiutorem; annuimus desideriis eius et 12ma Februarii eligimus concordibus votis Admodum Reverendum patrem Christophorum Skotnicki,

¹²⁷ *Wiadomości*, s. 305 (gdzie o benedykcji opackiej E. Konarzewskiego 30 XI 1749 w Starym Dworcu koło Międzyrzecza); *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 483 („XVIII Kal. Maii obiit Reverendissimus dominus Eugenius Konarzewski, professus noster Landensis, abbas Coprivnicensis, [anno] 1766°”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 54 („14. Aprilis 1766 Illustrissimus Reverendissimus Dominus Eugenius Konarzewski, abbas Coprivnicensis”) oraz przyp. 3; *Teki Dworzaczka*: Metrykalia > Katolickie > Część 1 •, nr 1493 (Owińska – klasztor); Część 1 •, nr 38586 (Obra – cystersi), 40358 (Przemęt), 43637 (Łąd – nekrologi); *Gazety > XVIII wiek • 220 (Kurier Polski) 1756*. Nadto J. Wiśniewski, *Dekanat sandomierski*, Radom 1915, s. 73 (mylna forma nazwiska *Korcarzewski*).

comprofessum nostrum, virum probum ac idoneum et de linea fundatorum huius monasterii descendentem ac nepotem moderni episcopi Cracoviensis, ducis Severiae.

21

Korn (Korń) Maciej opat (Grodno) benedykcja 25 XI [14 XI st.st.] 1784¹²⁸

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie, zesp. 358, sygn. 3153, s. 145-146 (kopia dokumentu); zob. również: tamże, s. 146-148 (dokument metropolity Jasona Smogorzewskiego z daty: Radomyśl, 19/30 V 1787).

Joachimus Daszkowski Horbacki, Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia episcopus Pincensis et Turoviensis, universis et singulis [...], praesentes literas nostras visuris, lecturis vel audituris [...] notum facimus [...], quia nos opportuna in hac re ab Illustrissimo, Excellentissimo ac Reverendissimo domino Jasono Junosza Smogorzewski, metropolitano totius Russiae, in forma publici sui instrumenti anno praesenti 1784, die 17/28 mensis Octobris Radomysliae editi, delegata potestate instructi, [...] patrem Mathiam Korn, Ordinis Sancti Basilii presbyterum professum provinciae Lithuaniae, servatis de iure servandis ac praemissa per ipsum [...] fidei Catholicae professione, recepto quoque iuramento [...], in ecclesia Sanctae Barbarae Pincensi monialium Ordinis Sancti Basilii Magni, anno 1784, die 14. mensis Novembris veteris styli, in abbatem coadiutorem monasterii Grodnensis rite per omnia benediximus, baculum pastorem ipsi tradendo, infulam capiti eius subhaerendo, pectus cruce decorando caeteraque insignia dignitati abbatialis de iure vel consuetudine competentia conferendo. [...] Dabatur in palatio nostro episcopali Pincensi die 14. Mensis Novembris veteris styli anno 1784.

22

Loka Filip Michał (w zakonie) Józef opat (Obra, następnie Bledzew)
narodziny 22 V 1713
prezbiterat 26 V 1736
zgon 1 III 1762¹²⁹

¹²⁸ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 356-357, nr 10 (*Grodnensis SS. Trinitatis*) i zwł. s. 358 przyp. 37.

¹²⁹ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 477 („Kalendis Martiis obiit Reverendissimus dominus Josephus Loka, professus noster Landensis, abbas primo Obrensis, post Bledzoviensis, [anno] 1762°”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 49 („1. Martii 1762 Reverendissimus Dominus Josephus Loka, abbas Bledzeviensis, professus Landensis”) oraz przyp. 4; *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 104, nr 213 (1 III 1762); *Teki Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 1 •*, nr 1479 (Owińska – klasztor); *Część 6 •*, nr 38262 (Bledzew – cystersi), 38569 (Obra – cystersi), 40337 (Przemęt), 43623 (Łąd – nekrologi) i zwł., nr 38429 (Opaci bledzewscy): „Michał

ADWl, Zak. 10(179), k. 16r.

Philippus Michael Loka, nobilis Pruthenus, natus anno Domini 1713, die 22. Maii; in confirmatione Antonius. Habitum religionis suscepit anno 1729, die 30. Julii; nomen in religione Iosephus impositum est ei. Anno vero 1730, die 20. Augusti, clericus factus, professionem emisit simul cum fr. Nepomuceno Bystram, ut supra¹³⁰. Subdiaconatus factus Cracoviae 1735, 17. Decembris; diaconatus 1736, 25. Februarii; presbyteratus anno Domini 1736, 26. Maii.

ADWl, Zak. 10(179), k. 46v; zob. również: tamże, k. 33r (pod datą 1 III 1762: "Obiit Iosephus Michael Loka, abbas quondam Obrensis, post Bledzoviensis, professus Landensis").

Anno Domini 1762, die 1. Martii, obiit Reverendissimus dominus Iosephus Loka, abbas primo Obrensis, dein Bledzoviensis, professus Landensis, aetatis 49, professionis 32, sacerdotii 26.

23

Lubstowski Ludwik Jakub (w zakonie) Benedykt opat (Ląd)

*chrzest 15 VIII 1729
elekcja 8 III 1777
zgon 21 [22] IX 1791¹³¹*

ADWl, Zak. 10(179), k. 19v.

Ludovicus Iacobus Lubstowski, nobilis Polonus Maioris Poloniae, baptizatus anno Domini 1729, die 15. Augusti. Religioso habitu indutus anno Domini 1746, die 2da Aprilis, in religione nomen Benedicti accepit; professionem emisit die 9ma Aprilis, quae fuit Dominica in Albis, in manibus Illustrissimi et Reverendissimi domini Antonii Łukomski, abbatis Landensis, anno 1747. [...] In abbatem Landensem ex priore Vangrovecensi, coadiutore abbate Obrensi, electus 8. Martii 1777 [et] 25. Maii 1777 installatus.

Józef Loka, prof. łędzki, * 1713.22/5., prof. 1730.20/8., el. 1756.21/8, † 1762.1/3.". Także *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 261-262, 265, 376, 381, 385.

¹³⁰ Zob. wyżej: Bystram Zygmunt Karol Jan Nepomucen (tamże przyp. 114).

¹³¹ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 495 („X Kal. Octobris [= 22 IX] obiit Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Ludovicus Benedictus Lubstowski, professus et abbas Landensis, olim visitator provinciae Polonae, aetatis 62, professae religionis 44, sacerdotii 38, abbatialis dignitatis 14, [anno] 1791"); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 104; *Teki Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 1 •*, nr 1611 (Owińska – klasztor); *Część 6 •*, nr 38710 (Obra – cystersi), 40488 (Przemęt), 43672 (Ląd – nekrologi). Także Kamiński, *Dawne opactwo*, s. 84; *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 193; *Teki Dworzaczka: Grodzkie i ziemskie > Gniezno > Część 1 •*, nr 14178 (Nr. 100) 1771; nr 14860 (Nr. 105) 1778.

ADWl, Zak. 10(179), k. 50r

Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Benedictus Lubstowski, abbas noster Landensis, iuris utriusque doctor, [obiit] 21. Septembris 1791. Ortum ille habuit ex sanguine nobilium Maioris Poloniae anno 1729 [...]; professionem religiosam emisit anno 1747; presbyter factus est anno 1753 [...]; anno 1777 abbas Landensis [...]. Obiit 21. Septembris 1791 anno.

24

Łoś Aleksander (w zakonie) Ludwik opat (Pelplin)

pro wizja papieska 7 X 1679¹³²

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, k. 138r. Por. Także Archivio di Stato di Roma (Rzym), Paesi stranieri (sec. XVII-XVIII), Busta 12, fasc. 14, s. 29, nr XIV („Monasterium Pelplinense, diocesis Vladislaviensis. Abbas regularis, electus 1679, Perillustris dominus Ludovicus Alexander Los”); ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, cz. 1, k. 58r („Monasterium Pelplinense. Cui nunc praesidet abbas regularis electus 1679, Perillustris dominus Ludovicus Alexander Los”), 256r.

Anno 4° Innocentii PP. XI, Romae apud Sanctam Mariam Maiorem, Nonis 8^{bris}. Ludovicus Los obtinuit provisionem monasterii Beatae Mariae Pelplinensis, Ordinis Cisterciensis, Vladislaviensis diocesis, hanc per obitum Alexandri Wolff, ipsius monasterii abbatis, ad electionem prioris et conventus dicti monasterii.

25

Łukomski Józef opat (Koprzywnica)

narodziny 15 III 1702

elekcja 22 III 1731

benedykcja 19 X 1732

zgon 13 V 1753¹³³

¹³² *Liber mortuorum monasterii Pelplinensis Ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 4, Lwów 1884, s. 64, nr 33 („electus 1679, 17. Martii”); R. Frydrychowicz, *Geschichte der Cistercienserabtei Pelplin und ihre Bau- und Kunstdenkmäler*, Düsseldorf [1905], s. 108-109, nr 33 (wybór 16 III 1679, instalacja 16 V tr., benedykcja opacka 26 XII tr.); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 303; Iwicki, *Konwent oliwski*, s. 192-194 (zwl. s. 193-194).

¹³³ *Liber mortuorum monasterii Andreoviensis Ordinis Cisterciensis*, wyd. W. Kętrzyński, w: *Monumenta Poloniae Historica*, t. 5, s. 785 („III Idus Martii obiit Illustrissimus et Reverendissimus dominus Josephus Łukomski, abbas Coprivnicensis, hic sepultus, [anno 17]53”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 42 („13. Maii 1753 Reverendissimus Josephus Łukomski, abbas Coprivnicensis”). Nado Wiśniewski, *Dekanat sandomierski*, s. 73; *Teki Dworzaczka: Grodzkie i ziemskie > Kościan > Inskrypcje* •, nr 9585 (Nr. 318) 1735.

ADWl, Zak. 10 (179), k. 14r:

Josephus (uti in saeculo) Łukomski, filialis Reverendissimi dominis Antonii Łukomski¹³⁴ [...], natus anno Domini 1702, die 15. Martii, induit habitu novitali clericali die 10. Januarii anno Domini 1722, quae erat Dominica infra 8va Epiphaniae. Evadit professionem die eadem et mense in anno 1723 [...]; emisit suam professionem in manibus eiusdem sui Reverendissimi patru. [...] Electus in abbatem Coprivnicensem anno 1731, die 22. Martii; benedictus [anno] 1732, die 19. Octobris, ab ipso suo patruo, Illustrissimo [et] Reverendissimo domino Antonio Łukomski, abbate Landensi.

ADWl, Zak. 10(179), k. 46r.

[Die] 13. Maii 1753 obiit Andreoviae Reverendissimus Josephus Łukomski, ex-abbas Coprivnicensis, anno aetatis 51, professionis 30, sacerdotii 26.

26

Łukomski Mikołaj (w zakonie) Antoni opat (Ląd)

*narodziny 1672
elekcja 31 VIII 1697
zgon 8 V 1750¹³⁵*

ADWl, Zak. 10(179), k. 9r.

Nicolaus Łukomski, Antonius in Ordine sacro, nobilis maior Polonus. Natus est anno Domini 1672; induit sacro habitu anno Domini 1689, die 8va Decembris; fuit professus anno Domini 1690; primitias Deo offert anno Domini 1697, die quae fuit 1. Januarii, Circumcisionis Domini. Abbas electus anno Domini 1697, die 31. Augusti.

¹³⁴ Zob. kolejny przypis, odnoszący się do Mikołaja Antoniego Łukomskiego.

¹³⁵ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 485 („VIII Idus Maii. Obiit hac die Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Nicolaus Antonius Łukomski, abbas 53 annorum huius monasterii, singularis alter fundator [...], [anno] 1750”); *Excerpta e libro mortuorum monasterii Mogilensis*, s. 812 („VIII Idus Augusti [sic!] obiit Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Nicolaus Antonius Łukomski, abbas Landensis, institutor studii provincialis in collegio Mogilensi et benefactor singularis [...]; mortuus anno 1750”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 40 („8. Maii 1750 Reverendissimus Antonius Łukomski, abbas Landensis”) oraz przyp. 5; *Wiadomości*, s. 310; *Teki Dworzaczka: Gazety > XVIII wiek • 858 (Kuryer Polski) 1750*. Także Kamiński, *Dawne opactwo*, s. 79-83 (gdzie na s. 79 błąd drukarski: jest 1797, winno być 1697); A. Sławska, *Łukomski Mikołaj, imię zakonne Antoni, herbu Szeliga (1662-1750), opat klasztoru cystersów w Łądzie*, PSB, t. 18, s. 557-558 („nowym opatem został wybrany dnia 31 VIII 1697”); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, wg indeksu.

ADWl, Zak. 10(179), k. 45r (tamże charakterystyka zmarłego). Zob. również: ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 115, k. 182r (o wyborze M.A. Łukomskiego na komisarza, wikariusza i wizytatora generalnego prowincji w dniu 27 VI 1740).

Anno Domini 1750, die 8. Maii, post horam 9 [...], ultimum vitae suae adiit occasum [...], festo S. Stanislai [...], Illustrissimus et Reverendissimus dominus Nicolaus Antonius Łukomski, abbas nostris Landendensis, [...] anno aetatis suae 78, professionis 60, sacerdotii 54, abbatialis dignitatis 53.

27

Matkowski Innocenty opat (Kaniów)

narodziny 1723¹³⁶

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 76, k. 258r i 259 r § II (Candidati a protoarchimandrita propositi ad vacantes episcopatus Leopoliensis et Premisliensis ex suo Ordine Basiliano).

Reverendissimus pater dominus Innocentius Matkowski ortum traxit ex parentibus nobilibus in terra Haliciensis anno Christi 1723; in religione Basiliana vota solemniter professus est anno aetatis suae 24, a Christo nato 1747. Studio theologico operam dabat Romae in Collegio de Propaganda Fide [...]. Creatus consultor generalis, in eodem officio factus abbas Kanioviensis.

28

Naramowski Jerzy opat (Koronowo)

pro wizja papieska 15 IV 1673¹³⁷

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, k. 138r.

Anno 3° Clementis PP. X, 17. Kalendas Maii. Georgius Naramowski obtinuit provisionem monasterii Coronoviensis, Ordinis Cisterciensis, Vladislaviensis dioecesis, per obitum illius ultimi possessoris abbatis vacantem, ad electionem prioris et conventus.

¹³⁶ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 357, nr 11 (*Kanioviensis*) i zwł. s. 358-359 przyp. 38 („anno 1780 erat archimadrita Innocentius Matkowskyj et iam anno sequenti novus archimadrita animadvertitur Bonifatius Fyzykiewicz”); Błażejovskij, *Byzantine Kyivan rite students*, s. 122, nr 34.

¹³⁷ *Series abbatum coenobii Byszoviensis seu Coronoviensis*, s. 817, nr 35 („annus electionis 1672; dies decessus 5 Ianuarii 1682”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 12 („5. Ianuarii 1682 Reverendissimus Georgius Naramowski, abbas Coronoviensis”) oraz przyp. 3. Nadto *Teki Dworzaczka: Grodzkie i ziemskie > Nakło > Część 1 **, nr 5100 (*Nr. 185*) 1676.

29

Poniński Franciszek opat (Trzemeszno)

*zgon 29 XII 1761*¹³⁸

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 112, k. 579r-v (pismo przeora trzemeszeńskiego Wojciecha Krzywosądzkiego do nuncjusza apostolskiego Antonio Eugenio Viscontiego z daty: Trzemeszno, 2 I 1762). Zob. Nadto tamże, k. 580r-v (F. Poniński przybrał za życia na koadiutora z prawem następstwa kanonika kapituły katedralnej poznańskiej Władysława Walknowskiego, późniejszego biskupa; natomiast nowym opatem klaustralnym został w czerwcu 1762 r. Michał Kosmowski – również przyszły biskup).

Vita functo [poprawione na defuncto] olim Perillustri [et] Reverendissimo Domino Francisco Poniński, abbate nostro Tremezensi, die vigesima nona mensis Decembris anno elapso 1761, recurrimus ad protectionem Illustrissimae Excellentiae Vestrae, ad plantas eius humillime supplicando. Cum nostra abbatia praedicta sit in concordatis [mowa o konkordacie wschowskim z r. 1737] et nondum exdivisio eius peracta, cumque non fuerit casus vacationis eiusdem, quatenus dignetur pro sua auctoritate, gratia et pietate commissarios a conventu nostro proponendos ad faciendam bonorum abbatialium exdivisionem destinare.

30

Raczyński Bartłomiej (w zakonie) Antoni opat (Ląd)

*chrzest 8 VIII 1756
prezbiterat 10 VI 1786
elekcja 22 X 1791
zgon 18 III 1821*¹³⁹

ADWl, Zak. 10(179), k. 24r.

Bartholomaeus Antonii Raczyński, nobilis Polonus, baptizatus anno 1756, die 8. Augusti [...]. Regulari habitu indutus 30. Julii 1781, Antonius nominatus.

¹³⁸ *Archiwum Trzemeszeńskie*, oprac. J. Łukowski, Poznań 1881 [osobne odbicie z „Roczników Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego” 11 (1881)], s. 68 („Fr. Poniński † 1761”). Por. *Teki Dworzaczka*: Metrykalia > Katolickie > Część 6 •, nr 43108 (Śrem > Franciszkanie > Nekrologi): „1762.18/1 † X. Franciszek Poniński, opat trzemeszeński”. Nadto tamże, Grodzkie i ziemskie > Poznań > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek •, nr 5238 (Nr: 1191) 1723: „X. Franciszek Poniński, koadiutor i przyszyły opat opactwa trzemeszeńskiego kanoników regularnych lateraneńskich, syn Adama, kasztelana gnieźnieńskiego, starosty babimojskiego, z Ludwika Mielżyńskiej”; *Gazety > XIX wiek > Część 1 •*, nr 9 (*Dziennik Poznański*) 1859; W. Dworzaczek, *Poniński Adam herbu Łodzia (zm. 1732), kasztelan poznański*, PSB, t. 27, s. 503.

¹³⁹ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 479 („XV Kal. Aprilis. Obiit hac die Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Antonius Bartholomaeus Nałęcz Raczyński, episcopus 12 annorum Hetalonensis, abbas huius monasterii 30 annorum, munificus fundator [...]”); *Teki Dworzaczka*: Metrykalia > Katolickie > Część 1 •, nr 1696 (Owińska – klasztor); Część 6 •, nr 44393 (Poznań – dominikanie). Nadto Kamiński, *Dawne opactwo*, s. 84-85; *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 194, 196; Nitecki, kol. 371.

Confirmationis sacramentum suscepit Gnesnae 29. Aprilis 1782 ab Illustrissimo [et] Reverendissimo domino Rydzynski, suffraganeo Posnaniensi, Josephi nomen accepit. Anno 1782, die 15. Augusti, vota religionis solemnia emisit in praesentia Illustrissimi [et] Reverendissimi domini Benedicti Lubstowski, abbatis Landensis. Idem Reverendissimus dominus anno 1782, Dominica 25. post Pentecosten, quae erat 10. Novembris, contulit ipsi primam tonsuram et 4 ordines minores [...]. Subdiaconatus accepit 1785 Cracoviae, ab Illustrissimo [et] Reverendissimo domino Francisco Potkanski, episcopo Patarensi, suffraganeo Cracoviensi; diaconatum accepit Cracoviae 1786 ab eodem suffraganeo; presbiteratum suscepit Cracoviae ab eodem suffraganeo 1786, die 10. Junii; primitias celebravit tertia die post festum s. Joannis Baptistae. In abbatem Landensem electus die 22. Octobris anno 1791.

ADWl, Zak. 10(179), k. 54r-v (tamże charakterystyka zmarłego).

Anno Domini 1821, die 18. mensis Martii, post horam 12. meridianam, adit occasum Illustrissimus ac Reverendissimus dominus Antonius Bartholomaeus Nałęcz Raczynski, episcopus Hetalonensis, abbas regularis noster Landensis, aetatis suae anno 67mo, professionis religiosae 39mo, sacerdotii 35to, dignitatis abbatialis 30mo, episcopatus 12mo.

31

Radliński Jakub Paweł prepozyt generalny (Miechów)

pro wizja papieska 10 XII 1743¹⁴⁰

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 70, k. 114r[96r].

Benedictus episcopus, servus servorum Dei etc., dilecto filio nostro et Sedis Apostolicae nuncio in Regno Poloniae commoranti salutem etc. Cum itaque, sicut accepimus, praepositura monasterii Miechoviensis Ordinis Sancti Sepulchri, ad quam dum pro tempore vacat, electio personae idoneae Ordinem ipsum expresse professae ad pro tempore existentes capitulum generale et canonicos regulares eiusdem Ordinis Congregationis Miechoviensis in Regno Poloniae spectat et pertinet, discretioni tuae per apostolica scripta mandamus, quatenus tu praeposituram primodictam, quae generalis et claustralis existit, Jacobo Radlinski autoritate nostra conferas et assignes. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem anno

¹⁴⁰ Pęcowski, *Miechów*, wg indeksu (zwl. s. 340 i 466); J. Kozłowski, *Radliński Jakub Paweł (ok. 1684-1762), general zakon bożogrobców, pisarz religijny i historyk zakonu*, PSB, t. 29, s. 708-710 („w r. 1744 kapituła generalna wybrała Radlińskiego na generała zakonu”); L. Grzebień, *Radliński Jakub Paweł (ok. 1680-1762), bożogrobiec, dogmatyk, hagiograf*, w: *Słownik polskich teologów katolickich*, t. 3, red. H. E. Wyczawski, Warszawa 1982, s. 479-481 („w 1738 r. [sic!], po śmierci S. Stempkowskiego, został wybrany generałem swego zakonu z siedzibą w Miechowie”). Nadto Wiśniewski, *Delanat miechowski*, s. 136; *Bożogrobcy w Polsce*, wg indeksu; Witkowska, Nastalska, *Staropolskie piśmiennictwo hagiograficzne*, t. 1, s. 200.

Incarnationis Dominicae 1743, quarto Idus Decembris, pontificatus nostri anno quarto.

32

Ryłło Maksymilian biskup (Chełm), opat (Dermań – Dubno)

prezenta 6 III 1772¹⁴¹

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 107, k. 247r-v (kopia prezenty wojewodzica braclawskiego Franciszka Ksawerego Lubomirskiego z 6 III 1772); zob. również k. 248r-v.

Perillustri [et] Reverendissimo in Christo patri Porphyrii Ważyński, Ordinis Divi Basilii Magni Congregationis Ruthenorum abbati generali [...]. Vacat ad praesens abbatia Dermanensis cum unita perpetuo Dubnensi et Sanctae Crucis ritus Graeci uniti Ordinis Divi Basilii Magni, iurispatronatus nostri, post mortem et obitum Reverendissimi Alexandri Jodko, illius ultimi et immediati possessoris¹⁴². Ad quam quidem abbatiam [...] nos pro iure nostro, quod nobis competit, Illustrissimum, Excellentissimum ac Reverendissimum dominum Maximilianum Ryłło, episcopum ritus Graeci Chelmensem, nobis de qualitate vitae, excellentia morum aliisque exemplaribus virtutibus optime notum, Perillustri [et] Reverendissimae Paternitatis Vestrae praesentandum esse duximus, pro ut hisce literis nostris irrevocabiliter praesentamus [...]. Datum Krystinopoli, die 6ta Martii anno 1772. Franciscus Xaverius comes in Wisnicz et Jaroslaw princeps Lubomirski, palatinides Brasławiensis, meo et fratrum meorum nomine subscribo.

33

Sapieha Franciszek Antoni opat (Koprzywnica)

zgon 24 II 1731¹⁴³

ADWl, Zak. 10(179), k. 13v.

¹⁴¹ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 356 przyp. 34 („anno 1772 haec archimadria erat sub lite inter Ordinem [Basilianorum] et Maximilianum Ryłło, episcopum Cholmensem, circa validitatem eius collationis”). Nadto *Wiadomości*, s. 317-318; Błażejowskyj, *Hierarchy of the Kyivan Church*, s. 274, 303; Błażejowskyj, *Ієрархія Київської Церкву*, s. 274, 303.

¹⁴² Zob. wyżej: Jodko (Jotko, Jodka) Aleksander (tamże przyp. 126).

¹⁴³ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 477 („VI Kal. Martii obiit Perillustris [et] Reverendissimus dominus Franciscus Sapieha, abbas Coprivnicensis, professus huius domus Landensis, [anno] 1731”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 25 („24. Februarii 1731 Reverendissimus Franciscus Sapieha, abbas Coprivnicensis”) oraz przyp. 1. Nadto Wiśniewski, *Dekanat sandomierski*, s. 73; Estreicher, *Sapiehowie. Bibliografia*, s. 12; *Dom Sapieżyński*, zebra. E. Sapieha, Warszawa 1995, s. 421.

Franciscus Sapieha, capitaneus Słomnicensis in Lithuania, capitaneides Bobruycensis, nobilis, induitur habitu novitali clericali 5. Octobris anno 1720 [et] professionem emisit in manibus Illustrissimi et Reverendissimi domini Antonii Łukomski, abbatis Landensis [...], die 16. Novembris anno 1721 (nascitur ante anno 1703). Minoribus ordinis insignitur die eadem a praefato Illustrissimo [Antonio Łukomski]; subdiaconatus ordine susceperit Gnesnae ab Illustrissimo suffraganeo Gnesnensi Francisco Kraszowski 22. Septembris 1725. Deinde, post electionem in abbatem, Mogiliensis professus. Deinde, uti Coprivnicensis abbas electus, diaconatus et presbyteratus Romae accepit 1727.

ADWl, Zak. 10(179), k. 41r; zob. również: tamże, k. 33r (pod datą roczną 1731: "Obiit Franciscus Sapieha, abbas Coprivnicensis, professus noster Landensis").

Anno Domini 1731, die 24. Februarii, Perillustris [et] Reverendissimus dominus Franciscus Sapieha, professus Landensis, post incepta studia in Clara Tumba, quae non continuavit, electus in abbatem Coprivnicensem, Romam discessit ibidemque presbyter ordinatus ac benedictus a Summo Pontifice Benedicto XIV, reversus ad praedictam abbatiam, tertio anno officii mortuus est.

34

Skotnicki Krzysztof opat (Koprzywnica)

elekcja (na koadiutora) 12 II 1766¹⁴⁴

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 29r-v (pismo konwentu cystersów w Koprzywnicy do nuncjusza apostolskiego Antonio Eugenio Viscontiego z daty: Koprzywnica, 22 IV 1766). Zob. również: tamże, k. 2r („Monasterium Coprivnicense abbatem habet regularem Reverendissimum dominum Christophorum Bogorya Skotnicki a 12. Februarii anni 1766”).

Reverendissimus abbas noster Coprivnicensis [Eugenius Konarzewski] obligavit congregationem nostram, quatenus eligamus nobis tempestive aliquem de medio nostri in coadiutorem; annuimus desideriis eius et 12ma Februarii [1766] eligimus concordibus votis Admodum Reverendum patrem Christophorum Skotnicki, comprofessum nostrum, virum probum ac idoneum et de linea fundatorum huius monasterii descendentem ac nepotem moderni episcopi Cracoviensis, ducis Severiae [mowa o Kajetanie Ignacym Sołtyku].

¹⁴⁴ Zob. *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 4, wyd. K. R. Prokop, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne”, 85 (2006) s. 354-355, nr 73; cz. 5, s. 120, nr 3; B. Przybyszewski, *Katalog kanoników krakowskiej kapituły katedralnej w XVIII wieku*, Kraków 2009, s. 263. Nadto Wiśniewski, *Dekanat sandomierski*, s. 73.

35

Spendowska Salomea przełożona (Lwów)

elekcja 8 V 1750¹⁴⁵

Biblioteka Narodowa w Warszawie, Akc. 1978, k. 112v.

Annus 1750, die 8va mensis Maii. Finito triennio regiminis conventus Leopoliensis monialium nostrarum [mowa o bernardynkach], quod terminavit tertia vice Admodum Reverenda soror Marcellianna Dobrowska, electa est in abbatissam Admodum Reverenda soror Salomea Spendowska, praesidente in electione Admodum Reverendo patre Francisco Kozlewski, ex-ministro provinciali, commissario provinciae.

36

Stempkowski (Stępkowski) Stanisław prepozyt generalny (Miechów)

pro wizja papieska 18 VIII 1734¹⁴⁶

ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Vienna, 70, k. 113v[95v]-114r[96r].

Clemens episcopus, servus servorum Dei etc., dilecto filio nostro et Sedis Apostolicae nuncio in Regno Poloniae commoranti salutem etc. [...] Exhibita siquidem nobis nuper pro parte Stanisłai Stempkowski petitio continebat, quod alias praepositura generali claustrali monasterii Miechoviensis Ordinis Sancti Sepulchri Canonicorum Regularium Cracoviensis dioecesis, certo tunc expresso modo extra Romanam Curiam vacante, ad illam sic vacantem dilecti filii capitulum et canonici regulares monasterii huiusmodi, ad quod electio personae idoneae Ordinem ipsum expresse professae ad dictam praeposituram, dum illa pro tempore vacat, spectat et pertinet, pro futuri eorum praepositi electione celebranda capitulariter congregati, vocatis omnibus, qui electioni huiusmodi interesse poterant et debebant, dictum Stanislaum Stempkowski in eorum et dicti monasterii praepositum generalem claustralem infra legitimum tempus canonice elegerunt. Nos discretioni tuae mandamus, quatenus tu praeposituram praedictam, cui cura imminet animarum, eique cura etiam iurisdictionalis imminet, cum annexis huiusmodi dicto Stanisłao conferre et assignare autoritate nostra cures, recepto prius ab eo nostro

¹⁴⁵ Borkowska, *Leksykon zakonnic polskich epoki przedrozbiorowej*, t. 3, s. 264 („Spendowska Salomea, chórowa, w latach 1755-1758 przełożona”). Zob. poNadto K. Stopka, *Spendowska Rypsyma, imię zakonne Benedykta (zm. 1730), założycielka klasztoru mniszek ormiańskich w Jazłowcu, współzałożycielka i przełożona klasztoru we Lwowie, następnie benedyktyнка obrządku ormiańskiego*, PSB, t. 41, s. 67-68.

¹⁴⁶ Pęcowski, *Miechów*; wg indeksu (zwl. s. 340 i 466); R. Skrzyniarz, *Stempkowski (Stępkowski) Stanisław herbu Suchekomnaty (1660-1742), bożogrobiec, prepozyt generalny*, PSB, t. 43, s. 397 („20 X 1732 wybrany na prepozyta, [który to] wybór zatwierdzony został 18 VIII 1734 przez papieża Klemensa XII, a formalne wprowadzenie na urząd nastąpiło 16 II 1735”). Nadto *Bożogrobcy w Polsce*, 50-51, 224.

et Romanae Ecclesiae nomine fidelitatis debitae solito iuramento. Datum Romae apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicae 1734, 15. Kalendas Septembris, pontificatus nostri anno V.

37

Święcicki Mikołaj Stanisław komendatoryjny opat (Trzemeszno), biskup (Kijów – Poznań)

prezenta królewska 31 V 1678¹⁴⁷

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 6, b.p. (niedatowane streszczenie supliki królewskiej). Zob. Nadto tamże, Add. 21A, cz. 1, k. 260v („Monasterium Tremesnense Canonicorum Regularium Lateranensium obtinet in commendam dominus Nicolaus Swie[c]icki, presbyter saecularis”).

Per morte del Matthia Miaschoroski [sic!], successa fuori di Roma, vaca il monasterio Tremesnense, diocesi di Gnesna, dell'Ordine di S. Agostino de' Canonici Regolari, di iurispatronato della Maestà di Polonia e l'elezione spetta al priore e monaci di detto monasterio, al quale è stato presentato et eletto Niccolò Stanislao Swiecicki, sacerdote di Posnania [...]. Il Serenissimo Giovanni [III], re di Polonia, con sue lettere delli 31. Maggio 1678 supplica humilmente la Santità Vostra degnarsi confermare la presentatione et elezione fatta in persona di detto Niccolò Stanislao [Święcicki].

38

Walewski Przemysław Antoni opat (Bledzew)

provizja papieska 1694¹⁴⁸

ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, k. 139r.

¹⁴⁷ *Archiwum Trzemeszeńskie*, s. 65 („praesentatus a rege, feliciter regnante Joanne III°, de data anno Domini 1678, die 17. Octobris”), 67-68; *Teki Dworzaczka*, Grodzkie i ziemskie > Gniezno > Część 1 •, nr 10096 (*Nr. 89*) 1691; Poznań > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek •, nr 1083 (*Nr. 1113 II*) 1687 („opat trzemeszeński, referendarz koronny, dziekan poznański, scholastyk i oficyał generalny warszawski”). Zob. również wyżej przyp. 84.

¹⁴⁸ *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 376 (opat 1694-1704); *Teki Dworzaczka*: Metrykalnia > Katolickie > Część 6 •, nr 38253 (Bledzew – cystersi), 44628 (Paradyż – cystersi) i zwł., nr 38423 (Opaci bledzewscy): „Przemysław Walewski el. 1694.14/4., † 1704.14/2.”; *Excerpta e libro mortuorum monasterii Mogilensis*, s. 807 („XIII Kal. Martii [=17 II] obiit [anno] 1704 Reverendissimus dominus Praemislaus Walewski, abbas Bledzoviensis, professus huius domus”); *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 101, nr 169 (14 II 1704). Nadto *Teki Dworzaczka*: Grodzkie i ziemskie > Kościan > Inskrypcje •, nr 8723 (*Nr. 308*) 1699; Poznań > Inskrypcje > XVII/XVIII wiek •, nr 1729 (*Nr. 1139 XI*) 1700; Wschowa > Część 1 • 4173 (*Nr. 77 III*) 1699.

Anno 3° Sanctissimi Domini Nostri [brak imienia papieża i daty prowizji]¹⁴⁹. Premislaus Valewski obtinuit provisionem monasterii Bledzoviensis Cisterciensis Ordinis, Posnaniensis dioecesis, per obitum quondam Casimiri Bialoblocki, illius ultimi abbatis regularis vacantem, ad electionem conventus monachorum eiusdem monasterii.

39

Winnicki Innocenty biskup (Przemyśl–Sambor–Sanok), opat (Dermań – Dubno) intromisja 23 VI 1699¹⁵⁰

Archiwum Państwowe w Przemyślu, zesp. 143, sygn. 445, s. 4-15 (Instrumentum publicum super immissionem in possessionem archimandriarum Dermanensis et Dubnensis ad requisitionem Illustrissimi et Reverendissimi domini Innocentii Winnicki, Dei et Apostolicae Sedis gratia Premisliensis, Sanocensis et Samboriensis ritus Graeci episcopi, ad easdem archimandrias sive abbatias instituti et intromisi confectum).

Anno a Nativitate Domini nostri Jesu Christi millesimo sexcentesimo nonagesimo nono, die vero Martis vigesima tertia mensis Junii, [...] ad portam ecclesiae conventualis Dermanensis Ordinis Sancti Basilii Magni constitutus personaliter Illustrissimus et Reverendissimus dominus Innocentius Winnicki, Dei et Apostolicae Sedis gratia Premisliensis, Sanocensis et Samboriensis episcopus ritus Graeci uniti, abbas sive archimandrita Dermanensis et Dubnensis Ordinis Sancti Basilii Magni, coram Perillustri et Reverendissimo domino Paulo Constantino Dubrawski, nominato suffraganeo Premisliensi¹⁵¹, decano Luceoriensi, praeposito Dynoviensi atque a tribunali nunciaturae apostolicae delegato ad infra-scripta, reproduxit commissionem Illustrissimi et Reverendissimi domini nuncii apostolici, in Regno Poloniae commorantis, die decima tertia Februarii anno nunc currenti extraditas [...]. Post reproductionem vero praedictae commissionis, idem Illustrissimus et Reverendissimus dominus Innocentius Winnicki [...] produxit et exhibuit literas institutionis ad easdem abbatias sive archimandrias Dermanensem et Dubnensem. [...] Quibus productis omnibus praememoratum Perillustrem ac Reverendissimum dominum nominatum suffraganeum Premisliensem [...] dictus

¹⁴⁹ Notatka opatrzona jest datą 3 VIII 1696, wskazującą na moment jej sporządzenia. Odnosi się bez wątpienia do czasów pontyfikatu Innocentego XII (rok trzeci to okres pomiędzy lipcem 1693 r. a lipcem 1694 r.), gdyż P.A. Walewski opatem został wybrany 14 IV 1694 (zob. poprzedni przypis).

¹⁵⁰ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 356 przyp. 34. Zob. Także A. Добрянски, *История епископовъ трехъ соединенныхъ епархій: перемышльској, самборској и саноцкој, отъ найдавнѣйшихъ времяъ до г. 1794*, Львовъ 1893, s. 90-104, nr 39; Dola (II), s. 309, nr 6; S. Nabywaniec, *Unicy biskupi przemyscy w latach 1610-1991. Szkice biograficzne*, Rzeszów 1995, s. 27-30; Blazejowskyj, *Hierarchy of the Kyivan Church*, s. 240, 273, 384; Blazejowskyj, *Ієрархія Київської Церкви*, s. 240, 273, 384.

¹⁵¹ Prekonizację papieską na biskupstwo tytularne Lorea uzyskał dopiero 5 X 1699 r. (K.R. Prokop, *Polonica w katalogu obsady biskupstw tytularnych XVII-XIX w. z Archivio Segreto Vaticano (ASV)*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 93 (2010), s. 144).

Illustrissimus Innocentius Winnicki [...] requisivit, quatenus se instantem et requirentem in possessionem dictae abbatae Dermanensis immitteret et occupatores (si aliqui adessent) amoveret.

40

Wyganowski Antoni Felicjan (w zakonie) Alberyk opat (Sulejów)

narodziny 11 VI 1714
elekcja [9?] 19 XII 1757
zgon 5 IV 1780¹⁵²

ADWi, Zak. 10(179), k. 17v. Zob. również: ASV, Archivi delle Rappresentanze Pontificie, Varsavia, 116, k. 3r („Monasterium Suleioviense habet abbatem claustralem Reverendissimum dominum Albericum Wyganowski a die 9. Decembris anni 1757, commendatarium vero Stanislaum Potkanski, scholasticum Plocensem, cuius coadiutor [Antonius] Narzynski, canonicus Gnesnensis”).

Antonius Felicianus in baptismo Wyganowski, nobilis Polonus de districtu Costensi, natus anno Domini 1714, die 11. Junii. Habitum regularem suscepit anno 1735, 18. Augusti, Alberici nomen impositum tenet; professionem emisit anno Domini 1736, die 26. Augusti, et confirmatur post professionem nomine Stanislai Kostka. Ordines minores suscepit 24. Maii anno Domini 1738, subdiaconatus ordinatus 26. Octobris, diaconatus 16. Novembris, praesbyteratus ordinem suscepit 23. Novembris eodem anno 1738; primitias celebravit in festo s. Joannis Evangelistae Landae. Electus in abbatem claustralem Sulejoviensem anno 1757, die 19. Decembris.

ADWi, Zak. 10(179), k. 48r.

Anno 1780, die 5. Aprilis, obiit Reverendissimus dominus Albericus Wyganowski, professus Landensis, abbas Suleioviensis, in monasterio Landensi variis functus officiis [...], tandem abbas electus, Moribundorum sacramentis munitus, aetatis anno 66, professionis 44, sacerdotii 42, dignitatis abbatalis 23.

¹⁵² *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 481 („Nonis Aprilis obiit Reverendissimus dominus Albericus Wyganowski, abbas Suleioviensis, professus Landensis, [anno] 1780”); *Liber mortuorum monasterii Coronoviensis*, s. 76 (tamże przyp. 1); *Teki Dworzaczka: Metrykalnia > Katolickie > Część 1 **, nr 1553 (Owińska – klasztor); *Część 6 **, nr 38659 (Obra – cystersi), 40429 (Przemęt), 43633 (Łąd – nekrologi); M. Borkowska, *Dzieje cystersów sulejowskich*, s. 150 („19 XII 1759 r. odbyła się elekcja, z której opatem wyszedł dotychczasowy przeor Wyganowski”), 157 („opat Wyganowski umarł w końcu 1779 roku”). Nadto J. Wiśniewski, *Dekanat opoczyński*, Radom 1913, s. 281.

41

Wysocki Jozafat opat (Żółkiew)

narodziny 1723
prezbiterat 24 VI 1735¹⁵³

Archiwum Państwowe w Przemyślu, zesp. 142, sygn. 222, b.p. (Consignatio personarum religiosorum intra limites dioecesis Premisliensis consistentium anno 1783°: Monasterium Dobromiliense).

[Pater] Josaphat Wysocki, ex-abbas Żółkviensis, Galicianus, natus [anno 1709]¹⁵⁴ in pago Święte. Religionem intravit Dobromiliae, die 21. Aprilis 1733 anno; professionem monasticam [fecit] Dobromiliae, die 14ª Septembris 1734 anno. In presbyterium consecratus est die 24. Junii 1735 anno ab Illustrissimo Hieronymo Ustrzycki in ecclesia cathedrali Premisliensi. Abbas Żółkviensis creatus, ad postremum resignata abbatia Żółkviensi Reverendissimo Josepho Dziokowski¹⁵⁵, eligit sibi in monasterio Dobromiliensi residentiam ad ultimam vitae periodum.

42

Zapolski Jan Zygmunt opat (Łąd)

narodziny 28 III 1619
zgon 11 I 1689¹⁵⁶

ADWl, Zak. 10(179), k. 5r. Zob. Nadto Biblioteka Nazionale Centrale di Roma (Rzym), Sess. 231, k. 188r („Fr. Joannes Zapolski, abbas Landensis, electus vicarius Regni [Poloniae Ordinis Cisterciensis] Landae 12. Februarii 1661”); tamże, k. 50[51(43)]v: „Joannes Zapolski benedixit dominum [Casimirum Joannem] Opalinski, abbatem Bledzoviensem”.

¹⁵³ Wojnar, *De archimandritis Basilianis*, s. 367, nr 33 i zwł. s. 371 przyp. 60 („Primus archimandrita, ab anno 1753, erat Josaphat Wysockyj, qui in capitulo Berestensi anno 1759 inter abbates claustrales enumeratur. Anno 1762 ipse vicarius provincialis provinciae Ruthenae seu Poloniae factus est; idem erat etiam anno 1764”).

¹⁵⁴ Wedle podanej w źródle informacji w roku 1782 Józef Wysocki miał 73 lata (i zarazem 49 rok od profesji zakonnej).

¹⁵⁵ Zob. wyżej: Dziokowski Józef (tamże przyp. 118).

¹⁵⁶ *Liber mortuorum monasterii Landensis*, s. 472 („III Idus Januarii [obiit] anno Domini 1689 Perillustris et Reverendissimus dominus Johannes de Roxyce Zapolski, abbas Landensis, commissarius et vicarius generalis, Sacrae Regiae Maiestatis secretarius, huius domus professus”); *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 94, nr 46 (11 I); *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 4 **, nr 26666 (Cystersi wągrowieccy); Kamiński, *Dawne opactwo*, s. 77-78 („zmarł rażony atakiem apoplektycznym, gdy wracał z Trybunału Piotrkowskiego”); *Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 193, 195, 356. Nadto *Teki Dworzaczka, Grodzkie i ziemskie > Gniezno > Część 1 **, nr 9255 (Nr. 85) 1673; Konin *, nr 10805 (Nr. 63) 1681., nr 10826 (Nr. 63) 1682., nr 10986 (Nr. 66) 1685; Pyzdry > Część 1 *, nr 6397 (Nr. 155) 1686; *Wypisy źródłowe do biografii polskich biskupów i opatów*, cz. 4, s. 376, nr 109.

Perillustris et Reverendissimus dominus Joannes Zapolski, presbyter [et] canonicus Cracoviensis, effecit professionem anno Domini 1646, die 13. Januarii (natus anno Domini 1619, die 28. Martii). Qui statim eligitur in abbatem Landensem.

ADWl, Zak. 10(179), k. 36r; zob. również: tamże, k. 33r (pod datą 11 I 1689: „Obiit Joannes Zapolski, abbas Landensis et commissarius generalis”). Por. Także Archivio di Stato di Roma (Rzym), Paesi stranieri (sec. XVII-XVIII), Busta 12, fasc. 14, s. 28, nr II („Monasterium Landense, dioecesis Gnesnensis. Abbas regularis, electus anno 1643, Perillustris dominus Joannes Zapolski”); ASV, Segreteria di Stato. Polonia, Add. 21A, cz. 1, k. 57v („Monasterium Landense. Cui nunc praesidet abbas regularis electus anno 1643, Perillustris dominus Joannes Zapolski”), 255v („Joannes Zapolski, electus anno 1643”).

Anno Domini 1689, die 11. mensis Januarii, obdormivit in Domino Perillustris et Reverendissimus dominus Joannes Zapolski, abbas monasterii huius et commissarius vicariusque generalis per Poloniam, Prussiam Magnumque Ducatum Lithuaniae (quoniam canonicus Cracoviensis cathedralis, ex quo factus est abbas).

43

Żórawski Władysław opat (Bledzew)

pro wizja papieska 27 IX 1814¹⁵⁷

ASV, Indice 859, k. 4v.

Vladislaus Zorawiski [sic!] confirmatur abbas monasterii Bledzeviensis, dioecesis Posnaniensis, Ordinis Cisterciensis. Pius VII, anno 1814, die 27. Septembris.

¹⁵⁷ *Nekrolog klasztoru cystersów w Paradyżu*, s. 114, nr 370 (pod dniem 16 IV: „Illustrissimus dominus Vladislaus Żórawski, abbas Bledzoviensis, prior Obrensis, confrater, [obiit] 1818”); *Teki Dworzaczka: Metrykalia > Katolickie > Część 1 **, nr 1689 (Owińska – klasztor); *Część 6 **, nr 38290 (Bledzew – cystersi) i zwł., nr 38432 (Opaci bledzewscy): „Władysław Żórawski, profes obrski, * 1762.14/8., prof. 1788.31/8., el. 1814.28/7., † 1818.16/4.”. *Nadto Monasticon Cisterciense Poloniae*, t. 2, s. 378-379.

**SOURCE EXTRACTS FOR THE BIOGRAPHY OF POLISH BISHOPS AND ABBOTS
FROM THE TIME OF THE POLISH-LITHUANIAN COMMONWEALTH AND THE
PARTITIONS OF POLAND (16TH AND 19TH CENTURIES). (PART XI)**

Summary

The eleventh part of the cycle of the *Source extracts for the biography of the Polish bishops and abbots from the time of the Polish-Lithuanian Commonwealth and the Partitions of Poland* was divided into two separate subject areas, the first of which is the continuation of the material presented in the previous part and it contains the information about the ordination of bishops (date, place, main consecrator, co-consecrators). This subject area includes notes regarding anointment of a total of 100 hierarchs of the 16th-19th centuries, representing mainly the Latin rite (only four Eastern rites).

The other subject area, with the heading *monastica*, presents the materials for the biographies of abbots (this number also includes commendatory abbots) and abbesses of the Polish-Lithuanian-Ruthenian lands, representing both Latin and Greek-Catholic rite (Basilian Archimandrites). The total number is 43 people from the 17th, 18th and 19th centuries. The information presented in this and the previous ten parts of the *Source extracts* gives way to the study which could contribute significantly to the development in the area of biographical lexicons of Old Polish bishops and abbots. The issuing of such publication is something that is urgently demanded from the native church historiography as in this respect it remains far behind historiographies of other countries with Christian traditions.

Translated by Aneta Kiper